

Olga Fierzová jako sociální pedagožka

Bc. Věra Zdráhalová, DiS.

Diplomová práce
2018

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Věra Zdráhalová, DiS.**
Osobní číslo: **H160373**
Studijní program: **N7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Olga Fierzová jako sociální pedagožka**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti života, díla a myšlenek O. Fierzové s vazbou na současnou sociální pedagogiku.

Příprava metodiky výzkumné části.

Realizace kvalitativního výzkumu formou obsahové analýzy vybraných publikací O. Fierzové i jiných autorů píšících o životě a díle O. Fierzové.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0.

HRONCOVÁ, Jolana, Ingrid EMMEROVÁ a Blahoslav KRAUS. K dějinám sociální pedagogiky v Evropě. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, 2008. ISBN 978-80-7414-072-3.

KOHN, Pavel. Kolik naděje má smrt. Brno: Nakladatelství L. Marek, 2000. ISBN 80-86263-09-6.

KRAUS, Blahoslav. Základy sociální pedagogiky. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3.

PROCHÁZKA, Miroslav. Sociální pedagogika. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-274-3470-5.

Vedoucí diplomové práce:

doc. PhDr. Mgr. Jaroslav Balvín, CSc.

Ústav pedagogických věd

Datum zadání diplomové práce:

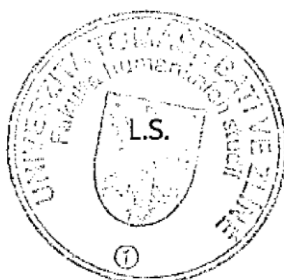
1. prosince 2017

Termín odevzdání diplomové práce:

20. dubna 2018

Ve Zlíně dne 1. prosince 2017

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

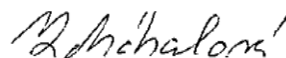
Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 27. 3. 2018

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k vyuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výtěžku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výtěžku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením = užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Diplomová práce se zabývá významem osobnosti Olgy Fierzové v oboru sociální pedagogika. Cílem diplomové práce je zjistit, jaké výchovné a vzdělávací znaky ve své pedagogické činnosti Olga Fierzová uplatňovala a určit jejich přínos a význam. Práce je složena ze dvou částí, teoretické a praktické. Teoretická část je zaměřena na životní příběh této osobnosti. V druhé kapitole teoretické části více nahlédneme do života, díla a způsobu výchovy Olgy Fierzové. Praktická část se koncentruje na knižní zdroje a jednotlivé texty jsou podrobeny obsahové analýze. Závěrečná analýza a interpretace nám nabízí odpověď na řešenou problematiku.

Klíčová slova: Olga Fierzová, výchova, sociální pedagogika, Milíčův dům, Přemysl Pitter, humanismus.

ABSTRACT

The diploma thesis addresses the importance of Olga Fierz for the field of social education. The aim is to find which educational and pedagogical features Olga Fierz applied in her pedagogical practice, and define its benefit and meaning. The thesis consists of two parts, theoretical and practical. The theoretical part focuses on the life story of this personality. The second chapter of the theoretical part provides an insight into the life, work and ways of education Olga Fierz. The practical part is devoted to book resources and individual texts are analyzed by content analysis in this part. Final analysis and interpretation offers the answer the issue solved in the thesis.

Keywords: Olga Fierzová, education, social education, Milíčův house, Přemysl Pitter, humanism.

Na tomto místě bych ráda poděkovala především svému vedoucímu práce doc. PhDr. Mgr. Jaroslavu Balvínovi, CSc. za odborné a obětavé vedení této práce, za pomoc, podporu a cenné připomínky.

Poděkování patří také mé rodině, zejména mému manželovi a rodičům, kteří mě na mé cestě studiem doprovázeli a podporovali.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	5
I TEORETICKÁ ČÁST	7
1 K TEORETICKÝM VÝCHODISKŮM A ZÁKLADNÍM POJMŮM	8
1.1 STAV ZKOUMÁNÍ TÉMATU V DOMÁCÍ, ZAHRANIČNÍ A CIZOJAZYČNÉ LITERATUŘE	12
1.2 DOMÁCÍ LITERATURA	13
1.3 ZAHRANIČNÍ A CIZOJAZYČNÁ LITERATURA	14
1.4 VZTAH TÉMATU K SOCIÁLNÍ PEDAGOGICE.....	15
1.5 ZÁKLADNÍ POJMY	17
2 OSOBNOST OLGY FIERZOVÉ	19
2.1 ŽIVOTOPIS	20
2.2 DÍLO.....	30
2.3 OLGA FIERZOVÁ A JEJÍ VÝZNAM PRO SOUČASNOST	32
3 KONKRÉTNÍ SOCIÁLNĚ PEDAGOGICKÁ ČINNOST OLGY FIERZOVÉ	34
3.1 PEDAGOGICKÉ PŮSOBNÍ.....	35
3.2 VÝCHOVA DRAMATIZACÍ V PODÁNÍ OLGY FIERZOVÉ.....	37
3.3 SOCIÁLNÍ PRÁCE OLGY FIERZOVÉ	39
II PRAKTICKÁ ČÁST	42
4 METODOLOGIE VÝZKUMU	43
4.1 CÍLE VÝZKUMU	43
4.2 METODA VÝZKUMU A PROCEDURA SBĚRU DAT	43
4.3 HARMONOGRAM VÝZKUMU	44
4.4 VÝZKUMNÝ SOUBOR	45
4.5 ZPRACOVÁNÍ DAT A JEJICH INTERPRETACE.....	45
5 OBSAHOVÁ ANALÝZA ČÁSTI DĚL A INTERPRETACE DAT	47
5.1 OBSAHOVÁ ANALÝZA TEXTU Z 1. DÍLA OLGY FIERZOVÉ.....	47
5.2 OBSAHOVÁ ANALÝZA TEXTU Z 2. DÍLA OLGY FIERZOVÉ.....	50
5.3 OBSAHOVÁ ANALÝZA TEXTU Z 3. DÍLA OLGY FIERZOVÉ.....	52
5.4 OBSAHOVÁ ANALÝZA TEXTU Z DÍLA PAVLA KOHNA	55
5.5 OBSAHOVÁ ANALÝZA TEXTU Z PŘÍSPĚVKU SPOLUPRACOVNICE OLGY FIERZOVÉ	58
5.6 OBSAHOVÁ ANALÝZA TEXTU Z PŘÍSPĚVKU SPOLUPRACOVNÍKA OLGY FIERZOVÉ	59
6 CELKOVÉ VÝSLEDKY VÝZKUMU A JEJICH INTERPRETACE	62

DISKUZE A DOPORUČENÍ PRO PRAXI	65
ZÁVĚR	67
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	69
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	73
SEZNAM OBRÁZKŮ	74
SEZNAM PŘÍLOH.....	75

ÚVOD

Vývoj sociální pedagogiky nebyl v naší zemi vždy kontinuální. V období totalitního režimu došlo k jeho násilnému přerušení a na základě této skutečnosti není doposud historie sociální pedagogiky v Čechách dostatečně zpracována. Nedostatečně je rovněž přihlíženo k praktickým výchovným proudům, které byly reprezentovány historickými osobnostmi, jež se do dějin sociální pedagogiky již zapsaly, anebo doposud se s jejich jmény v historii sociální pedagogiky setkáme zcela sporadicky.

K těmto osobnostem patří bezesporu i Olga Fierzová, které se dosud dostalo jen velmi nepatrného uznání. Výhradně úzký a zasvěcený okruh lidí je obeznámen s výjimečnou ženou jakou Olga Fierzová byla a zároveň si ji dokáže spojit s osobností sociálního pedagoga Přemysla Pittra, se kterým v dobách jak před druhou světovou válkou a také po ní dlouhá léta spolupracovala a žila. Jedná se o dluh, jež je potřeba splatit a dále se podílet na odhalování osobností téměř vymazaných z paměti národa. Vždyť i sám Kraus uvádí (2014, s. 15), že u nás v celém období první republiky nenajdeme výraznou osobnost či zásadní dílo, které by reprezentovalo naši sociální pedagogiku té doby.

Zájem o humanitární práci a sociální pomoc Jana Milíče z Kroměříže, jež inspirovala jak Přemysla Pittra tak i Olgu Fierzovou a v jehož rodišti nyní bydlíme, byly nejedním z faktorů, které nás ovlivnily pro zvolení daného tématu diplomové práce. K dalším faktorům, které přispěly k výběru tématu, byla i skutečnost, že je bohužel v naší historii jen velmi málo informací o působení Milíčova domu, na jehož vzniku měla Olga Fierzová též značný podíl. Mimo jiné, je zřídka známa skutečnost o humanitárních akcích pro německé a židovské děti po druhé světové válce, které Přemysl Pitter s Olgou Fierzovou a ostatními spolupracovníky realizovali. Dále téměř nikde nenacházíme žádné informace o následné pomoci a sociální práci Olgy Fierzové pro české uprchlíky v Německu a její exilové pomoci českým občanům ze Švýcarska.

Cílem předkládané diplomové práce je snaha pomoci lépe odhalit osobnost Olgy Fierzové pro českou sociální pedagogiku, vyzdvihnout význam a důležitost jejího životního díla pomocí obsahové analýzy vybraných publikací a akcentovat sociálně pedagogické prvky, které zde nacházíme.

V teoretické části diplomové práce se věnujeme stručné historii filantropické práce a osobnostem, jež později ovlivnily vznik sociální pedagogiky. Dále se zde zabýváme postojem našich a zahraničních autorů k dílu Olgy Fierzové i k její osobnosti a současně se věnuje-

me vztahu zvoleného tématu k sociální pedagogice, kde především podtrhujeme ty významné události v životě Olgy Fierzové, jež k tomuto vztahu přispěly. Zde se již setkáváme s duchovním odkazem Olgy Fierzové a její inspirací v odkazu J. H. Pestalozziho a J. A. Komenského. Rovněž popisujeme základní vymezení problematiky a pojmosloví nezbytných pro naše vybrané téma. Věnujeme se samotné osobnosti Olgy Fierzové, jejímu životu, dílu a významu životního díla Olgy Fierzové pro současnost a rozebíráme již konkrétní sociálně pedagogické činnosti Olgy Fierzové.

V praktické části se pomocí kvalitativního výzkumu, a to formou obsahové analýzy zabýváme jednotlivými vybranými úseky z díla Olgy Fierzové a jiných autorů píšících o životě a díle Olgy Fierzové. Vycházíme z metodologie zakotvené teorie autorů Strausse a Corbinové (1999), kdy naši výchozí snahou je pomocí pojmů obsažených ve vybraných textech určit a popsat, jaké pedagogicko – výchovné postupy a přístupy Olga Fierzová používala. Na základě získaných poznatků docházíme prostřednictvím schémat a výroků k závěrečné interpretaci, k odpovědi na výzkumnou otázku a vzniku zakotvené teorie, tedy určení a popisu pedagogicko-výchovného působení Olgy Fierzové.

Doufáme, že výstup tohoto výzkumu bude prospěšný, jak pro soudobou pedagogickou praxi, tak i pro historické doplnění vědomostí o této jedinečné česko-švýcarské pedagožce, jež bohužel není doposud začleněna mezi osobnosti naší sociální pedagogiky.

Pro potřeby naší práce jsme se rozhodli, že jméno pedagožky Olgy Fierzové nebudeme dále uvádět v celém znění, ale budeme používat označení O.F.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 K TEORETICKÝM VÝCHODISKŮM A ZÁKLADNÍM POJMŮM

Sociální pedagogika O. F. byla realizována pomocí praktické křesťanské výchovy, již se věnovala nejen jako křesťanka a spolupracovnice Přemysla Pittra, ale rovněž jako vystudovaná pedagožka, kterou oslovila pedagogická práce J. H. Pestalozziho. Filozofie praktického křesťanství pro ni byla její celoživotní náplní. Na začátku této kapitoly se proto podíváme do historie filantropické práce a na osobnosti, které později ovlivnili vznik i sociální pedagogiky.

Počátky praktické pomoci bližnímu přichází již s rozkladem římské státní moci a s upadající schopností tehdejší vlády zasahovat do prohlubujících se sociálních nejistot římského obyvatelstva. Pozdější zánik despotického státu otevřel prostor pro křesťanskou výpomoc. Následný rozvoj křesťanského středověkého filantropismu nejprve probíhal jako nahodilá činnost, která byla orientována na sousedskou výpomoc a byla založena na individualizované dobrovolné podpoře. Systematické pomoci chudým se nejprve věnovaly středověké kláštery a křesťanská společenství při farnostech a katedrálách. Svou sociální roli později přebíraly také městské správy. Příkladů výsostně křesťanské péče nalezneme v Evropě i českých zemích mnoho. Většinou se jednalo o charitativní práce osobností, jako byla např. **Anežka Česká** (1211 – 1282), nebo **Zdislava z Lemberka** (1220 – 1252) (Procházková, 2012, s. 16-17).

Zajímavým příkladem je dílo **Jana Milíče z Kroměříže** (asi 1325 – 1374), jehož životní příběh v sobě odráží napjatou duchovní a sociální atmosféru doby Karla IV. Jan Milíč opustil nejprve výhodný úřednický post v královské kanceláři a postupně se vydal na dráhu vášnivého malostranského kazatele. Nicméně později dokázal pro bývalé pražské kurtyzány zřídit „ústav“, který nazval „Jeruzalém“, a s císařovou podporou pro své svěřenkyňe vystavěl kapli a zajistil ubytování. Zde byly bývalé prostitutky vedeny k modlitbám a k práci a zároveň se připravovaly na návrat do běžného života (Kadlec, 1991, s. 208).

Inspiraci z díla Jana Milíče pro svou humanitární a výchovnou práci čerpal rovněž Přemysl Pitter, který je nazýván novodobým „českým Pestalozim“. Domníváme se, že Pittrov inspirující příklad v sobě odráží znaky filantropické práce a je výsledkem obrovského individuálního nadšení a nezdolné činnosti, podobně jako u Jana Milíče z Kroměříže.

Pokud dále hovoříme o historických kořenech sociální pomoci a řešení otázek chudoby, nemůžeme opomenout dílo **Juana Luise Vivese** (1492-1540). Tento španělský pedagog, filozof a vědec spojil své teoretické myšlení s praxí, přičemž velký význam připisoval i

výchově. Je považován za jednoho z hlavních předchůdců J. A. Komenského, na kterého měl velký vliv. V 16. století Vives rozpracoval moderní koncepci sociálně-výchovné péče o chudé, která položila základ sociální péče v novověku. Jeho spis „O podpoře chudých“ v sobě obsahuje řadu na svou dobu pokrokových názorů, jako např. povinnost chudých pracovat, zabezpečovat práci pro nezaměstnané občany, povinnost individuálně posuzovat osud každého chudého, nutnost spojit péči o chudé s jejich křesťanskou výchovou aj. Sociálně – pedagogické myšlení J. L. Vivese bylo rovněž ideovým východiskem pro budoucí sociální pedagogiku v 19. a 20. století, která se rozvíjela hlavně v Anglii a v Polsku, ale i v jiných zemích (Hroncová a kol., 2008, s. 24-27).

Podle **J. A. Komenského** (1592-1670) „Bůh stvořil svět jako dokonalý a člověka k obrazu svému jako v podstatě dobrého. Fakt, že se v praxi setkáváme s mnohými důkazy zkaženosti světa i lidských povah, není důvodem nedokonalé kreativity Stvořitelovy, je to výsledek samotného lidského činění. Nelze tedy proto také čekat, že Bůh znovu zasáhne a věci napraví – odpovědnost za svět, za jeho sociální a mravní vývoj má přeci ten, kdo jej zkalil, jen on jej může opět napravit. Výchova má tedy vskutku sociální poslání i sociální lidskou podstatu“ (Procházka, 2012, s. 25).

Odkaz J. A. Komenského pro pedagogiku, ale také péči o člověka jako takového, je obrovský. Díky němu se v 17. století pedagogika vyčlenila z filozofie a vznikla jako samostatná věda. Komenský obhajoval tvůrčí roli výchovy ve společnosti a musel se tedy vypořádat se středověkou ideou dominance Boha v dějinách (Sv. Augustinus) a porazit představu fatálního vlivu dědičného hříchu a dát člověku šanci na nápravu. Komenský, dle Knotové a kol. (2014, s. 11), přenáší své sociální cítění do pedagogických názorů a jeho pojetí výchovy a vzdělávání je cestou k lidskosti, které má být přístupné všem lidem bez rozdílu stavu a pohlaví.

Procházka (2012, s. 24) vyzdvihuje následující názory Komenského:

- idea síly výchovy a jejího potenciálu při přeměně společnosti,
- idea demokratičnosti výchovy a vzdělávání,
- akcent na sociální roli školního prostředí,
- ucelený koncept nápravy společnosti výchovou.

Dalším z učenců a pedagogů, který ovlivnil pedagogiku 19. století svými myšlenkami návratu k přírodě a přirozenou, svobodnou výchovu, která zohledňuje individualitu dítěte a

jeho zvyky, byl **Jean Jacques Rousseau** (1712 – 1778). Podle Rousseaua „vychovat člověka znamená „vychovat jeho srdce“, tj. jeho dobré city, dobrý úsudek a dobrou vůli“ (Štverák, 1991, s. 19). Rousseau odmítá pohled na dítě jako na malého dospělého, který byl do té doby běžný a snaží se osvobodit dítě od útlaků civilizace a přitom prosazuje ochranu jeho práv a individuality. Výrazným rysem jeho pedagogiky je citlivý vztah k dítěti a láska k němu. Dle Hroncové a kol. (2008, s. 39) sociálně pedagogické myšlenky J. J. Rousseau působili v evropském duchovním myšlení mimořádně silně a měly vliv v 18. a 19. století na další filantropisty jako. např. Pestalozzi, Tolstoj a směry reformní pedagogiky vycházející z pedagogického naturalismu.

Významný rozvoj osvětské filantropie lze dle Procházky (2012, s. 34) dobře ilustrovat na příkladech vzdělávacích a nápravných snah z německy mluvících zemí. Mezi významné osobnosti tohoto hnutí patřil zejména **Johan Heinrich Pestalozzi** (1746 - 1827). Tento uznávaný myslitel, jenž bývá označován za prvního sociálního pedagoga, a to především pro jeho praktickou činnost v Ústavu pro výchovu chudých dětí v Neu Hofu a v Útulku pro osiřelé děti ve Stanzu. J. H. Pestalozzi žil a učil podle myšlenky, že smysl výchovy spočívá ve službě člověku. Hroncová a kol. (2008, s. 43) charakterizuje osobnost J. H. Pestalozziho jako velmi nábožensky založenou, ve které byla zakotvená láska k člověku a k trpícímu lidu. Tato síla poznamenala všechny jeho pedagogické myšlenky a jeho praktické pokusy. Pestalozzi se stal zakladatelem prakticky orientované sociální pedagogiky. Svým životem i pedagogickými díly ovlivnil názory na důležitost prostředí ve výchově a ovlivnil řadu dalších významných sociálních pedagogů, O. F. nevyjímaje.

Středoevropské prostředí žilo dlouho pod vlivem myšlenek Pestalozziho a ze starších kořenů německé osvětské filantropie (Basedov, Salzmann, Trapp aj.). V kontextu sociální pedagogiky navázali na tyto myšlenky např. **Friedrich Adolf Diesterweg** (1790 - 1866), který většinu svého úsilí věnoval reformám obsahu a systému vzdělávání, v němž dominuje snaha o dosažení všeobecné vzdělanosti. Další významnou osobností z této doby je hrabě **Jan Nepomuk Buquoye** (1741-1803). Buquoye byl významný jihočeský šlechtic, ale zároveň rakouský dvorský politik, jež na svých statcích začal uskutečňovat osvětskými myšlenkami určené komplexní reformní dílo. Buquoye a jeho spolupracovníci dobře pochopili začarovaný kruh chybějícího vzdělání a hmotné nouze a vytvořili systém, který posléze přejala podstatná část habsburské monarchie. Jeho kaplan **Ferdinand Kindermann** (1740-1801), založil v Kaplici školu, která svým charakterem odpovídala aktuálním snahám Pestalozziho, Basedova či hraběte Rochowa. Kindermann prosadil do kon-

ceptu venkovských škol takové zaměření, které mělo dětem zabezpečit v chudém kraji na samém jihu Čech perspektivu a uchránit je před chudobou. Vedl venkovské rodiny k tomu, aby si kolem sebe vytvářely malá hospodářství, která pro ně byla základní oporou v případě nouze a tak ovlivnil charakter lokálního prostředí českého venkova. Jan Nepomuk Buquoy a jeho tajemník **Bernhard Joseph Spatzierer** (1745-1802) provedli na svém panství reformu, jež byla postavena na péči o chudé. Reforma spočívala v zajištění existenčního minima prostřednictvím pravidelné podpory všem chudým a byla odstupňována dle míry potřeby. Instituty péče o chudé se rychle rozšířily i mimo hranice regionu, našly živnou půdu ve středních i severních Čechách a svým vlivem zasáhly také do sousedních německých států (Procházka, 2012, s. 39-41).

Další významnou osobností praktického směru sociální pedagogiky byl anglický pedagog a představitel utopického socialismu **Robert Owen** (1771-1827). Ve vývoji osobnosti připisoval velkou úlohu společnosti a společenské výchově. Změnou životních podmínek se snažil pracujícím zlepšit jejich život. Založil Ústav pro výchovu charakteru, s přesvědčením, že výchovou je možno změnit chování člověka (Bakošová, 2006, s. 11).

V roce 1869 vznikla v Anglii sjednocením lokálních charitativních organizací známá **Charity Organization Society** (charitativní společnost), která sehrála podle Wroczyňského významnou úlohu ve vývoji metod a činností sociálně výchovné práce. Prvotní filantropický charakter a poskytování hmotné pomoci byli postupně nahrazovány výchovnými aspekty. Charity Organization Society položila základy metody případové studie, které zpopularizovala Mary Richmondová. Podle J. Schillinga má sociální pedagogika své historické kořeny v praktické péči o mládež, zatímco sociální práce se více zaměřovala na práci s dospělými. Sociální pedagogika se rovněž zaměřovala na odstraňování morálně duchovní nouze dětí a mladistvých, poskytováním nejen sociální, ale i výchovné péče a preventivních opatření (Hroncová a kol., 2008, s. 83-84).

Na počátku dvacátého století řadíme mezi významné realizátory sociální pedagogiky v praxi např. **Janusze Korczaka** (1878-1942), který v letech 1912-1942 působil jako ředitel Domova sirotků ve Varšavě a zahynul společně se svými svěřenci v plynových komorách nacistického tábora Treblinka. Neopomenutelnou osobností předválečné i poválečné péče a ochrany dětí je vzpomínaná osobnost **Přemysla Pittra** (1895-1976), jehož práce směřovala nejprve k ochraně zanedbaných a chudých dětí pražského Žižkova. Po druhé světové válce se věnoval dětem z etnických menšin (židovská, německá, rómská). Jeho činnost je dodnes

velkým vkladem i pro problematiku teorie a praxe sociální pedagogiky (Hroncová a kol., 2008, s. 133).

1.1 Stav zkoumání tématu v domácí, zahraniční a cizojazyčné literatuře

„...Později jsem se přesvědčila, jak je důležité, aby mladí lidé právě v letech svého vývoje našli příkladné a obdivuhodné vzory. V době dospívání jim již nejsou rodiče jedinou autoritou, jejich citový život je zmítán tělesnými proměnami, jsou rozkolísáni a přistupují snadno instinktivně k různým pohnutkám bez rozvahy. Šťastní ti, kteří se od svých vlastních problémů oprostili a byli získáni pro vznešené zájmy a ideály. Jak málo učitelů je nyní schopno oslovit mladé lidi, neboť jsou sami vtaženi do materialistického světového dění! Jak mnohem těžší je pro mladé lidi zůstat bezúhonnými! Téměř celý okolní svět je plný špíny a braku v tónech, v obrazech i skutečnosti“ (Fierzová, 1999, s. 13).

Reakcí na literární a pedagogickou činnost O. F. je v našem prostředí velmi málo. Literární dílo a odkaz O. F. je z mnoha hledisek něčím mimořádným. O. F. mnohé jistě uchvátila již tím, v jaké dokonalosti si osvojila češtinu a českou kulturu a především české reformační tradice, v nichž našla svůj nejvlastnější duchovní domov. Při hlubším zamyšlení nad literárním odkazem O. F. se zákonitě objevuje otázka po jejím celkovém duchovním základu a východisku, které lze spatřit v tradici švýcarské (kalvínské) reformace, kdy si na rozdíl od Přemysla Pittra (dále jen P. Pittter) neprošla ve svém dospívání obdobím vzpoury proti zděděné víře a obdobím bezvěrectví. Naopak, po svém příchodu do Prahy se v její osobě spojilo živé dědictví Švýcara Pestalozziho s duchovním odkazem Čecha Komenského, reprezentovaným P. Pittrem (Štěpán, 2000, s. 51).

Nadace Přemysla Pittra a Olgy Fierzové vydává od roku 1995 jednou ročně sborník *HOVORY* věnovaný tématům, která souvisejí s oběma osobnostmi. Příspěvky z těchto sborníků a ze sborníků z konferencí o P. Pittrovi a O. F. jsou významným zdrojem informací o jejich bohaté sociální a humanitární činnosti. Monografie, zabývající se životem a dílem O. F., prozatím chybí (Pospíšilová, 2003, s. 9).

„O. F. jako redaktorka, autorka a v mnoha případech zasvěcená komentátorka odhalovala významné historické události, připravovala dokumenty pro budoucí hodnocení určitých dějinných úseků a mezníků. S velkou citlivostí a v dobrém smyslu s pohledem ženy doplňovala a komentovala to, co uniklo racionálnímu pohledu P. Pittra“ (Štěpán, 2000, s. 53).

V domácí literatuře je O. F. doposud věnováno jen málo pozornosti. Velkou pozornost věnoval osobnosti a dílu O. F. Pavel Kohn, který také navázal na odkaz O. F. a dokumentuje nejvýznamnější počiny O. F. a P. Pittra. Více se dozvíme v následujících kapitolách.

1.2 Domácí literatura

O životě, díle a odkazu O. F. se nejvíce dovídáme ze sborníku „Hovory 6/2000“, který vydal Nadační fond Přemysla Pittra a Olgy Fierzové v roce 2000 k významnému jubileu 100. let od narození O. F. Sborník rovněž obsahuje všechny referáty i některé z diskusních příspěvků, které zazněly na konferenci „Žena ve stínu“ dne 16. června 2000. Najdeme zde tedy téměř ucelený pohled na osobnost O.F., od více než 20 autorů, z nichž někteří se s O. F. osobně znali a také spolupracovali (Olga Mařasová, Blanka Sedláčková, Oldřich Pospíšil), a o které O. F. osobně pečovala (Alfred Ecker, Helena Klápová aj.)

Libuše Benešová, tehdejší předsedkyně Senátu PČR, ve svém příspěvku na mezinárodní konferenci „Žena ve stínu“ (2000, s. 15) hovoří o tom, že jen málo žen cizinek vstoupilo do novodobých českých dějin tak výrazným způsobem, jako O. F. a dovoluje si ji srovnat s Charlottou Masarykovou. Dále hovoří o tom, že společně s P. Pittrem předběhli svou dobu a stali se symbolem evropanství. Společně se stavěli na stranu ponižovaných, vyděděných, krvácejících a hladových. Mezi dětmi, kterým pomáhali, nečinili rozdílu podle rasy, náboženství, národnosti nebo politické příslušnosti, což lze považovat za úctyhodné a výjimečné, přihlédneme-li k době, ve které žili. Za výjimečné lze také považovat i to, že po odchodu z Čech O. F. neztratila kontakt s českým prostředím. Obětavě se starala o české exulanty a starala se o odkaz P. Pittra.

Nejvýznamnější knihou, kterou se O. F. rozhodla na popud svých přátel napsat a spolek MILIDU ji následně v Praze roku 1992 vydal, jsou „Dětské osudy z doby poválečné“. Jedná se o záznamy O. F. ze záchranné akce přátel Milíčova domu v Praze v letech 1945 – 1947. Nutno dodat, že tyto cenné zápisy dokumentují nejen osudy dětí, které přežily druhou světovou válku v koncentračních táborech a hrůzy táborů internačních pro děti německé, ale také odhalují rozsah a způsob práce O. F. a jejích spolupracovníků, kteří se zároveň na této záchranné akci podíleli.

Bibliografií O. F. se doposud odborná veřejnost mnoho nezabývala, ačkoli jsou veškeré písemnosti uloženy v archivu Přemysla Pittra a Olgy Fierzové v Pedagogickém muzeu Jana Ámose Komenského v Praze a tento archiv je rovněž spravován spolkem MILIDU.

Většinu literárního díla O. F., jež se v Pedagogickém muzeu nachází, je tvořeno články v časopisech. Z pohledu sociální pedagogiky jsou podnětné postřehy z díla O. F. od Miroslava Matouše, který ve svém příspěvku uveřejněném ve sborníku *Hovory* 6/2000 s. 137 – 141 shrnuje pedagogické působení O. F. v Milíčově domě a rovněž přibližuje čtenáři její literární tvorbu i její osobnost. O konkrétní literární tvorbě O. F. dále hovoříme v kapitole *Osobnost Olgy Fierzové* v podkapitole *Dílo*.

1.3 Zahraníční a cizojazyčná literatura

Odkazu O. F. se nejvíce věnoval židovský autor žijící v Německu Pavel Kohn (1929-2017). Ve sborníku *Prager Frauen (Pražské ženy)* vydal portrét Olgy F. s názvem „Olga Fierz – Die Frau im Schatten“ (Olga Fierzová – žena ve stínu). Podává v něm ucelený životopis O. F., ve kterém podrobně popisuje mimo jiné také její vztah k P. Pittrovi a její humanistickou činnost po jeho boku. Zdůrazňuje zde záměr O. F. být v pozadí P. Pittra, který neznamenal být jakousi šedou eminencí, jež by stála za jeho rozhodnutími, ale tou, která má z blízkého odstupů přehled pro zdrženlivé a promyšlené jednání.

Pavel Kohn jednoznačně ve své monografii (*Olga Fierzová – žena ve stínu*) o O. F. hovoří jako o pedagožce s velkým srdcem, která byla zvyklá realisticky uvažovat a myslet skutečně prakticky a tím pomáhat P. Pittrovi dávat jeho plánům konkrétní podobu. Kohn dále reflektuje skutečnost, že je potřeba přesně a pravdivě určit její místo v našich dějinách. V roce 2011 vychází druhé vydání Kohnovy knihy „Zámky naděje“, jež navazuje na „Dětské osudy z doby poválečné“ sepsané O. F. V knize nalezneme vzpomínky již stárnoucích vrstevníků Pavla Kohna – bývalých dětí, které po návratu z nacistických koncentračních táborů pobývaly v letech 1945-47 na zámcích Kamenice, Lojovice, Olešovice a Štiřín. Z rozhovorů s těmito občany Státu Izrael, dalšími dvěma z ČR a ze svého vlastního vyprávění vytvořil unikátní dílo, dokumentující Pittrova a Fierzové humanitární pomoc dětem po skončení druhé světové války.

Prvním životopiscem P. Pittra a O. F. byl však Fritz Wartenweiler (1889 - 1985). Tento švýcarský pedagog a reformátor lidového vzdělávání, byl osobním přítelem P. Pittra a O. F., čerpající mnohé podněty z jejich činnosti a přitom se zasloužil o vydání Pittrova rukopisu „Duchovní revoluce v srdci Evropy“ a to především s pomocí O. F. Sám pak vydal první ucelenější publikovaný životopis P. Pittra „Schutz den Verfolgten v podtitulu „Vom Weg Eines Tschechen Přemysl Pittr“ (Cesty Čecha Přemysla Pittra). Wartenweiler

rozšiřuje svou pasáž o P. Pittrovi také o poděkování O. F. Za tímto poděkováním můžeme tušit skutečnost, že jedině od O. F. mohl získat detailní životopisné podklady (Beneš, 2000, s. 81).

Za velmi podnětnou zmínku o působení O. F. můžeme dále považovat příspěvek Alfreda Eckerta (2000, s. 107), který měl možnost se osobně s O. F. i s P. Pittrem setkat v táboře Valka. V příspěvku sumarizuje jejich působení v táboře a Olžinu zásluhu na všech záchranných akcích, které s P. Pittrem absolvovala. Zároveň zde vyzdvihuje její rozhodnutí neprodat se za P. Pittra, ačkoliv jí to ve třicátých letech navrhoval a to kvůli tomu, aby nestála v cestě jeho rozhodnutí věnovat svůj život pomoci ostatním, což by mu péče o vlastní rodinu neumožňovala.

1.4 Vztah tématu k sociální pedagogice

Osobnost O. F., je spjata s novodobými dějinami české sociální pedagogiky, sociální práce i práce humanitární, které tato pedagožka realizovala na našem území v letech 1927 – 1950.

O. F. (1900 – 1990) byla švýcarskou pedagožkou, vychovatelkou, tlumočnicí, spisovatelkou, sociální pracovnící a spolupracovnicí P. Pittra, jež se v průběhu dvacátého století nemsazatelně vepsala do novodobých českých dějin. Ač byla rodilou Švýcarkou, stala se Češkou svým srdcem a velmi výrazně pomáhala realizaci humanitární pomoci českým, židovským a německým poválečným dětem (akce Zámky, 1945 - 1948) a chudým českým dětem z předválečného Žižkova (Miličův dům, 1933 - 1950). Posléze se věnovala sociální a humanitární pomoci českým uprchlíkům v Německu (uprchlický tábor Valka). Bohužel, jak tomu v českých dějinách bývá, byla díky komunistickému režimu vymazána z paměti národa. Zejména proto, že její pomoc vycházela z křesťanského základu a společně s P. Pittrem odmítala s komunisty spolupracovat.

V roce 1950 odjíždí O. F. na pohřeb své sestry Claire do Švýcarska. Bohužel, jí není následně umožněno se do České republiky vrátit a to z důvodu pokynu českých úřadů, které jí tento návrat nepovolily. Osud O. F. se proto začal ubírat jiným směrem. Obětavě se starala o české uprchlíky v Německu, později také o české exulanty v jejím rodném Švýcarsku. Jí uchovaná dokumentace přispěla k objasnění mnoha bílých míst v historii našeho exilu. Po úmrtí Přemysla Pittra intenzivně pečovala o jeho duchovní odkaz, uspořádala jeho archiv a vydávala dál exilový časopis Hovory s pisateli (Štěpán, 2000, s. 124-125).

Obor sociální pedagogika, se v širším pojetí, zaměřuje na všednost života jedince, na zvládnání životních situací bez ohledu na věk, respektuje ochranu jedince před rizikovými vlivy a podněcuje takové změny v sociálním prostředí, které se snaží uvádět do souladu individuální potřeby a zájmy každého jedince s možnostmi společnosti (Kraus, 2008, s. 46).

Domníváme se, že s tímto pojetím sociální pedagogiky se ztotožňovala ve své každodenní pedagogické činnosti i O. F. Svou péčí o sociálně rizikovou mládež se společně s P. Pittrem snažili o nápravně výchovné působení i o podněcující sociální prostředí, které vytvořili v Milíčově domě, jenž pro tyto účely vzniklo. Do základního charakteru sociální pedagogiky, dle Bakošové (2006, s. 6), patří rovněž pomoc k výchově stabilní integrované osobnosti. Nutno tedy říci, že i tento aspekt sociální pedagogiky se O. F. snažila realizovat a byl v jejím působení na děti a později dospělé rozpoznatelný.

Životní cesta O. F. je od počátku naplněna snahou pomáhat a to jednak formou výchovy, vzdělávání a sociální pomoci v případě dětí. Později realizovala ve spolupráci s P. Pittrem sociální a humanitární pomoc českým uprchlíkům v Německu a ve Švýcarsku.

O. F. svou práci s dětmi obohacovala o své odborné zkušenosti z dob svých studií pedagogiky v Belgii a později ve Švýcarsku v tehdejšímu Institutu J. J. Rousseau. Rovněž zkušenosti z pedagogického působení v Anglii jí byly pro činnost v Milíčově domě velmi k užítku, viz kapitola Životopis O. F.

Skromnost a víra v lidskost, dobrota a láska byly zakomponovány do všech jejích pedagogických a sociálních činností. Ačkoli se zdálo, že byla ve stínu svého spolupracovníka a přítele P. Pittra, byla to ona, kdo zabezpečil chod všech projektů, kterých se s P. Pittrem zúčastnili. Byla tedy i zdatnou manažerkou. Dělal nejen to, co ostatní vychovatelé. Kromě výchovy dětí v Milíčově domě a rozpracovávání pedagogických plánů, zvládala také vedení účetnictví, agendu dětí, spolupracovníků, potřebných nákupů a dalších nezbytných provozních činností (Kohn, 2000, s. 29).

O. F. byla nositelkou myšlenek J. H. Pestalozziho, k němuž nejvíce vzhlížela s úctou již od svého mládí. Tak jako se J. H. Pestalozzi zajímal o řešení problémů bídy nejchudších lidí a sirotků, zajímala se O. F. o osudy mnoha chudých dětí z pražského Žižkova a posléze dětí navrátilivších se z koncentračních táborů, následně lidí žijících v nevyhovujících podmínkách v uprchlickém táboře. O.F. je představitelkou praktické sociální pedagogiky a také představitelkou „Vychovatele velkého srdce.“

„Učitel, který je dnes ústřední postavou a rozhodujícím činitelem ve škole, může svůj úkol splnit jen tehdy, bude-li mít vysoce ušlechtilé, pestalozziánské vlastnosti“ (Pestalozzi, 2012, s. 19 in Hasalová).

1.5 Základní pojmy

V teoretické části diplomové práce se věnujeme základnímu vymezení problematiky a pojmosloví, jež jsou pro naše téma nezbytná. Pozornost věnujeme zejména pojům, které se vztahují k sociální pedagogice, ale také aspektu výchovných, vzdělávacích metod a metod sociální práce, které O. F. uplatňovala v rámci svého širokého působení.

„**Sociální pedagogika**“ - pojednává o tom, jak optimalizovat a usměrňovat životní situace a procesy, a to s akcentem na vnitřní potenciál jedince a jeho individualitu. Centrálním tématem, které prolíná celým obsahem oboru, je rozvoj sociální kreativity, aktivizace sil každého vychovávaného. Současně k základnímu obsahu patří rozvíjení životního způsobu, tj. jeho kultivace a optimalizace s ohledem na individuální předpoklady jedince a minimalizaci rozporů mezi ním a společenskými podmínkami“ (Kraus, 2008, s. 45).

Pedagogický slovník uvádí, že **sociální pedagogika** je aplikovaným odvětvím pedagogiky, jež se zabývá širokým okruhem problémů spjatých s výchovným působením na rizikovou a sociálně znevýhodněnou skupinu mládeže a dospělých (Průcha, Walterová, Mareš, 2001, s. 322).

Základní dimenzí **sociální pedagogiky** a rovněž jejím hlavním předmětem zájmu, je poskytnutí životní pomoci všem lidem, kteří potřebují pomoc s vypořádáním se s různými životními problémy. Také dle Bakošové (2006, s. 29) se jedná o hledání optimálních forem kompenzace různých nedostatků.

„**Výchova**“ - výchovou se rozumí činnost, jejímž prostřednictvím se lidé snaží natrvalo zdokonalit v některém směru strukturu psychických dispozic jiných lidí, nebo upevnit její hodnotné komponenty, nebo zabránit vzniku dispozic nežádoucích. Místo o „struktuře psychických dispozic“ lze zkráceně mluvit jen o osobnosti“ (Brezinka, 2001, s. 53).

„**Dramatické umění, ve výchově a vzdělávání**“ - je prostředkem podporujícím osobnostní a sociální rozvoj žáků. Využívá dramatické inspirace a schopnosti člověka jednat v navozených situacích obdobně jako ve skutečných. Vytváří pro žáky příležitost znovuprožívat nebo zažívat situace, s nimiž se setkávají nebo mohou setkat v životě. Učí je orientovat se v nich, hledat řešení a rozhodovat se, přijímat různé role, lépe projevovat a chápat city,

myšlenky, názory i motivy jednání jiných lidí. Podporuje hledání skutečných hodnot, vzájemné porozumění a spolupráci. Je založena na vlastní zkušenosti a prožitku žáků, její účinek je působivý a zpravidla hluboký. Zavádění dramatické výchovy do kurikula je dnes progresivním trendem v zahraničí i v ČR. Významnou funkci plní nejen v předškolní výchově a na 1. stupni školy. Je podstatným komponentem obecné školy. Je zaváděna na gymnáziích, kde plní také funkci esteticko – výchovnou“ (Průcha, Walterová a Mareš, 1998, s. 56).

„Sociální práce“ - je společenskovědní disciplína i oblast praktické činnosti, jejichž cílem je odhalování, vysvětlování, zmírňování a řešení sociálních problémů (chudoby, zanedbávání výchovy dětí, diskriminace určitých skupin, delikvence mládeže, nezaměstnanosti aj.) Sociální práce se opírá jednak o rámec společenské solidarity, a jednak o ideál naplňování individuálního lidského potenciálu. Sociální pracovníci pomáhají jednotlivcům, rodinám, skupinám i komunitám dosáhnout nebo navrátit způsobilost k sociálnímu uplatnění. Kromě toho pomáhají vytvářet pro jejich uplatnění příznivé společenské podmínky. Sociální práce je hlavním přístupem při poskytování sociální pomoci“ Matoušek (2008, s. 200 – 2001).

„Filantropické pojetí sociální práce“ - „sociální pracovník filantrop nemá být úředníkem ani specialistou, má být v první řadě člověkem, který potřebnému poskytuje to, co mu podle něj chybí. Mezi jeho vlastnosti patří empatie, altruismus a vnímavost k široké škále specifických potřeb každého klienta. Za základní nástroj pomoci je považován spontánní lidský vztah sociálního pracovníka ke klientovi. Sociální pracovník by měl spontánně spolupracovat jak s kolegy a ostatními členy organizace tak i s klientem a jeho blízkými“ (Matoušek, 2008, s. 46).

„Empatie“ - (1) „Uvědomění si pocitů, prožitků, momentálních stavů jiného člověka a snaha je pochopit, porozumět jim. (2) „Přijetí (alespoň v duchu) sociální role jiného člověka, pohled na lidi, problémy, události z jiné perspektivy; snaha vidět svět „jinými očima“. V morálním vývoji jde o důležitou etapu při tvorbě morálních hodnot“ (Průcha, Walterová a Mareš, 1998, s. 64).

„Altruismus“ - svůj původ má slovo altruismus v latině (alter – druhý, jiný). Autorem tohoto pojmu je Auguste Comte, francouzský myslitel a zakladatel pozitivizmu. V různých pramenech se definice altruismu co do obsažnosti liší. V Psychologickém slovníku, jehož autorem je Norbert Sillamy (2001, s. 102), je altruismus označen jako nezištná péče o blaho druhých. Svůj původ má především v přírodě, může však vyplývat i z rozumové úvahy.

2 OSOBNOST OLGY FIERZOVÉ

O. F. je opomenutou osobností české a trůfáme si říci, že i švýcarské sociální pedagogiky. Tato velmi skromná a laskavá žena se v průběhu 20. století významně podílela na realizaci humanismu a lidství v oblasti péče o děti a mladistvé. Později pomáhala dospělým, trpícím následky komunistické zlovůle po roce 1948. Bez její výrazné pomoci by nemohl P. Pitter s takovým úspěchem realizovat tzv. denní útulek pro školní mládež „Milíčův dům“, kde od roku 1933 společně s dalšími obětavými spolupracovníky pečovali a vychovávali zanedbané děti z nejchudší pražské proletářské čtvrti Žižkov.

Během druhé světové války, v dobách nacistické okupace, pomáhala židovským rodinám. Obstarávala pro ně tehdy velmi nedostupné a jim zakázané jídlo (např. mléko, ovoce, zeleninu apod.). Společně s P. Pittrem pak po večerech chodili do takto postižených rodin a nosili jim jídlo.

Po válce se O. F. také výrazně podílela na záchranné humanitární akci zvané „Zámky“. Jednalo se o záchranu zubožených dětí z nacistických koncentračních táborů v Evropě a z terezínského ghetta. S P. Pittrem tyto děti odváželi z oněch hrůzostrašných míst do přechodných „domovů“ - do zámků, jež se díky Pittrovi a Firzové přeměnili na zotavovny. Na zámcích Štířín, Olešovice, Kamenice a Lojovice a v penzionu v Ládví (vše v okolí Prahy) tedy soustředili potřebné děti různých národností. Později zde poskytli svou v té době velmi ojedinělou a výjimečnou pomoc německým dětem z českých internačních táborů, které zde v té době umíraly nebo žily ve velmi drastických podmínkách před svým odsunem do Německa.

„...skutečná osobnost se vytváří, vyvíjí a přesahuje své místo v životě a v dějinách svou vlastní kreativitou a vůlí zasahovat do dějin pozitivním způsobem a ve prospěch vývoje společnosti k humanismu. Příkladem takového činu jsou osobnosti, které se rozhodly a usilovaly o svůj vlastní vklad do nepříznivého vývoje dějinnosti: sociální pedagog Miroslav Dědič a sociální pedagog a evangelický duchovní Přemysl Pitter...“ (Balvín, 2015, s. 10).

Domníváme se, že O. F. k těmto osobnostem určitě patří. O. F. se nikdy neprezentovala a ani jí její křesťanská morálka nedovolila prezentovat samu sebe jako tu, které máme projevat obdiv a úctu za vykonané činy. I když její zásluhy na záchranně lidských životů a dále v pomoci dětem a rodinám v nelehkých životních situacích, jsou hodny ocenění nej-

vyšších. Tím více by se měla česká společnost dozvědět o této ženě a prokázat jí úctu, kterou jí projevoval sám P. Pitter, za jehož aktivitami a úspěchy vždy stála.

2.1 Životopis

Výchozími zdroji pro životopisná data O. F. jsou zejména data ze sborníku Hovory/6/2000, z diplomové práce Karin Pospíšilové „Výchovná práce v životním díle Olgy Fierzové“ a z portrétu O. F. s názvem „Olga Fierz – Die Frau im Schatten“ (Olga Fierzová – žena ve stínu) od Pavla Kohna. Vzpomínky sepsané v těchto publikacích především vycházejí z vlastních memoárů O. F. a také ze společné knihy O. F. a P. Pittra „Nad vřavou nenávisti: vzpomínky a svědectví Přemysla Pittra a Olgy Fierzové“.

O. F. se narodila 26. 7. 1990 ve švýcarském Badenu jako prvorozená dcera v tradiční protestantské rodině, ve které vládl řád vyplývající ze silné kalvínské tradice. Rodina, ve které O. F. vyrostla, byla velmi bohabojná, pracovitá a cílevědomá. Časem také nastřádala značné jmění. Bohužel však o něj díky neopatrnému podnikání otce Ernsta Fierze nakonec přišla a malá Olga tím pádem musela čelit změně rodinného klimatu. Již jako dítě z ní vyvodila závěry, že peníze a majetek jsou sice prospěšné, ale je neštěstím, stanou-li se středem žití (Pospíšilová, 2003, s. 11 - 14).

Po krachu otcovi továrny se rodina stěhuje do Belgie, kde O. F. dokončuje obecnou školu a rychle vstřebává francouzský jazyk. Doma však rodina dále hovoří německy, což O. F. později oceňuje, protože tím neztratila kontakt se svým rodným jazykem. Matka O. F. trvala především na náboženském vzdělávání svých dcer a zároveň chtěla, aby Olga navštěvovala náboženskou nedělní školu. Olga však ve svých 14 letech prochází obdobím ateismu. Nicméně na nedělní vyučování kvůli své matce dochází a potkává zde ženevského faráře Rochedieue, který jí díky svému pedagogickému nadání nenásilně zprostředkuje podstatu Kristova učení, jež posléze rezonuje celou její bytostí. V katolické většině O. F. patřila k protestantské menšině. V té době, byla v Belgii tato náboženská odlišnost bez problému tolerována a O. F. se mohla seznámit s učením katolické církve. V pozdějších letech tak O. F. vykazuje vstřícný a tolerantní postoj vůči jiným vyznáním či přesvědčením (Sedláčková a Sedláček, 1999, s. 67 - 68).

Po ukončení šesté třídy byla doporučena do přípravky pro učitelský seminář, který úspěšně absolvovala a v roce 1916 nastoupila do učitelského semináře v Bruselu. V rámci tohoto studia navštěvovala filozofický kroužek „Coenobium“, vedený básníkem Raymondem

Limbošem. Z jeho názorů Olgu ovlivnilo přesvědčení, že člověk je sice součástí přírody, ale je obdařen vyšší morální silou, která ho má vést k tomu, aby své pudy krotil, kontroloval, přeměňoval a podřizoval je duchovnějším nezištným cílům. Svou sobeckost má rozšířit na lásku univerzální (Pospíšilová, 2003, s. 20).

Dospívání prožila Olga ve válečném období, v cizí zemi a bez pevného vedení svého otce, který se kvůli neutěšeným existenčním poměrům rodiny vrátil za prací zpět do Švýcarska. V průběhu války však její otec prokazuje statečnost tím, že propašuje zprávy od rodin vojáků, jejichž synové se ocitli na druhé straně fronty. Z dalších životních událostí v životě O. F. víme, že se mnohokrát zachovala statečně po příkladu svého otce a neváhala pomáhat i za cenu vlastního rizika (Pospíšilová, 2003, s. 21).

Olga ukončila studium v létě roku 1920. Patřila mezi nejlepší žákyně a slavnost udílení diplomů si dobře zachovala ve své paměti. Během studia v Bruselu si však uvědomila, že školský systém, ke kterému tam byli vedeni, jí nevyhovuje, zdál se jí velice formální a schématický. Chtěla mít k dětem bližší vztah, než jaký lze navodit ze stupínku, nebo katedry. Po odchodu ze školy k ní nicméně cítí hlubokou vděčnost za předané vědomosti (Kohn, 2000, s. 25).

V polovině roku 1920 se vrací s matkou a se sestrou zpět do Švýcarska za svým otcem. Ve Švýcarsku však v té době nebyla nejlepší hospodářská situace, což se zároveň odrazilo na životním stylu obyvatel. Povrchní zájmy, sobectví a nedůstojné chování lidí z okolí zvolna připravili Olgu o iluze, které ve svých memoárech komentuje slovy: „Moje představa o ideálním Švýcarsku byla tatam. Prostřednictvím Božího vedení jsem byla vyléčena z idealistického patriotismu“ (Sedláčková a Sedláček, 1999, s. 17).

Zklamáním po návratu do vlasti bylo zjištění, že se zde nemůže věnovat povolání, které se tolik nadchla. Učitelský diplom, který teprve nedávno obdržela, bohužel nebyl ve Švýcarsku platný. Z těchto důvodů nemohla vyučovat na obecních školách, jak měla původně v plánu. Zároveň si uvědomila, že touží rozšířit své vzdělání a zjistit, zda se děti dají vést i jiným způsobem než zažila během studií v Bruselu. Olga se dozvěděla o nově otevřeném Institutu J. J. Rousseana v Ženevě, který razil v té době pokrokové názory, a zatoužila v něm studovat. Bohužel, jí její rodina nemohla dále finančně podporovat, Olga musela tedy sama hledat nějaké přijatelné řešení. Našla si tedy v Ženevě rodinu, kde mohla bydlet za to, že bude pečovat o úkoly dvou jejich dětí. V době, když byly děti ve škole, mohla Olga chodit do Institutu na přednášky. Tehdy zde vyučovali skutečně věhlasní vědci a pe-

dagogové jako např. Eduard Claparede (1873 – 1940). Tento psycholog dal Institutu do vínku heslo: „Učitel má ještě mnoho, čemu se může od dítěte učit“. Ve své práci vycházel ze zásady, že prvořadým bodem celé pedagogiky je samotné dítě. Přístup k němu postavil na své lékařsko-psychologické orientaci. Nebyl romantikem, který by dítě povýšil na piedestal a vše podřídil jeho přirozené pudovosti. Zaměřil se na vědecké pozorování a experimentální psychologii a z nich pak odvodil závěry pro pedagogickou praxi. V roce 1921 vydal knihu „Škola míru“. Je pravděpodobné, že O. F. měla možnost blíže se seznámit s jeho myšlenkami, protože její pozdější práce byla založena právě na znalosti dítěte, úctě k němu a její pedagogické vedení bylo vždy individuální (Pospíšilová, 2003, s. 24-25).

Dalším známou osobností, která v Institutu J. J. Rousseaua působila, byl v té době psycholog Jean Piaget (1896-1980). Na Institutu byl v té době čerstvě jmenován ředitelem studijního úseku. Měl už za sebou doktorát na univerzitě v Neuchatelu a tříletou spolupráci s A. Binetem v pařížské Laboratoři experimentální psychologie. V Ženevě se zabýval výzkumem spontánního myšlení u dětí. O. F. na něj vzpomíná takto: „Známý psycholog Eduard Claparede a jeho mladý asistent Jean Piaget uváděli mimo jiné teorii a praxi „testu inteligence.“ V té době ještě samozřejmě neexistovala jeho dnes již klasická práce o etapách vývoje dětského myšlení. Bylo to období základního výzkumu v dané oblasti. O. F. však měla možnost, i když zřejmě jen letmou, seznámit se s tímto člověkem na počátku jeho velkého vědeckého díla (Pospíšilová, 2003, s. 25-26).

Osobnější vzpomínku věnuje O. F. Adolphu Ferriérovi (1879-1960). Patřil do skupiny moderních pedagogů, kteří vycházeli z psychologie dítěte, požadovali individuální výchovu, osvobození a zaktivnění žáků ve škole. Zajímal se o novou výchovu, sledoval práci pokusných škol a studoval vědecké základy nových přístupů. Měl velký vliv na pořádání kongresů nové výchovy a byl v čele časopisu ligy Pour l'Ère Nouvelle. O. F. zůstala s Adolphem Ferriérem v kontaktu i v pozdějších letech, čímž měla nadále přehled o dění kolem „nové výchovy“ (Kohn, 2000, s. 27).

Z ostatních pedagogů O. F. stručně zmiňuje slečnu Descoudres a její skvělé vyučování postižených dětí. Také si velmi oblíbila hodiny *rytmiky* (*pohybová průprava v rytmu hudby*) vedené Jacqusem Dalcrosem (1865-1950). Na závěr vzpomíná na klidného a oduševnělého profesora Pierra Boveta, který byl také ředitelem Institutu (Kohn, 2000, s. 28).

Po čase se však Olga rozhodla pro zahájení své učitelské praxe a chopila se příležitosti pracovat na tehdejších pokrokovém internátu Ballingerova zahradní škola v Anglii, které

hledalo učitelku francouštiny. Na doporučení Institutu zde byla v roce 1922 přijata. Vedení internátu se snažilo naplňovat moderní pedagogické myšlenky a O. F. zde pracovala více než čtyři roky. Její pozdější výchovná práce byla v mnohém ovlivněna právě zkušenostmi získanými v tomto netradičním penzionátu, ve kterém se využívala metoda i M. Montessori. Zde ve své pedagogické činnosti O. F. začala poprvé uplatňovat výchovu pomocí dramatizace literárních textů a realizace divadelních představení, při kterých si dívky osvojovaly cizí jazyk jakoby mimoděk. Zároveň tato metoda O. F. pomáhala lépe odhalit charakter dívek a poznat silné i slabší stránky jejich osobnosti, na jejichž rozvíjení se pak mohlo dále pracovat (Pospíšilová, 2003, s. 27).

Během pobytu v Anglii se O. F. měla možnost seznámit nejen s pokrokovými pedagogickými myšlenkami, ale i s idejemi křesťanského pacifismu. Stala se členkou jeho radikálnější odnože „*No more war*“ (*Již nikdy válku*). Prostřednictvím tohoto hnutí se O. F. seznámila se švýcarským protestantským teologem Leonardem Ragazem. Při svých pobytech ve Švýcarsku navštěvovala jeho veřejné přednášky a postupně vnitřně vospívala a propracovala se k důležitým hodnotám, které pak vyznávala celý život. Sama k tomu píše: „V retrospektivě jsem poznala, jak důkladně mne moudrá prozřetelnost tím vším dříve prožitým připravila na spolupráci s Přemyslem Pittrem. Musela jsem si všechny ideály sama vydobýt, abych se nezapojila jen v povrchní přizpůsobivosti k jeho okruhu působnosti, ale z vnitřního přesvědčení, které čelí také pokušení a ranám osudu“ (Sedláčková a Sedláček, 1999, s. 23).

V roce 1923 zahájila O. F. také činnost tlumočnice na mezinárodní pedagogické konferenci v Montreux, kdy později k této činnosti přidala i činnost překladatelskou. Byla velmi nadaná pro studium jazyků a rychle se učila, což se jí později velmi hodilo po příchodu do tehdejšího Československa. V roce 1925 se totiž na konferenci *WRT (War resisters international – Internacionála válečných odpůrců)* na zámku Hoddeson setkává s P. Pittrem. Tehdy se, ale ještě neseznámili osobně (Pospíšilová, 2003, s. 32).

V roce 1926 O. F. odchází z penzionátu *The Garden School*, protože měla pocit, že po čtyřech letech jí už pobyt nemůže nabídnout nic nového. Toužila vrátit se k Pestalozziho ideálu vzdělávání chudých dětí. Vrací se tedy zpět do Švýcarska, kde se na konferenci *IFOR (International Fellowship of Reconciliation – Hnutí pro mezinárodní smír)* již blíže seznamuje s P. Pittrem, a tak se započíná jejich hluboké přátelství a spolupráce na společných projektech. V září 1927 se na několik desítek let stěhuje do Čech. Musí se naučit další řeč a

věnovat svůj talent a zkušenosti službě sociálně slabým dětem (Pospíšilová, 2003, s. 35 - 37).

V Újezdu u Touškova na Plzeňsku jí P. Pitter pomohl zprostředkovat práci u svého příznivce, židovského statkáře Müncha. Olga se starala o výuku němčiny a hodin klavíru pro jeho děti. Také mnoho času věnovala studiu češtiny. P. Pitter jí v tom pomáhal, posílal jí „domácí úkoly“ a opravoval je. V této době byli jak v písemném tak i osobním kontaktu. V roce 1928 se P. Pittrovi podařilo Olze opatřit místo soukromé učitelky v Praze, poté co bez jejího vědomí dal inzerát do německých novin. Přijala tedy místo v poměrně majetné rodině Lüfnerových, bydlicích na Malé Straně. Lüfnerovi měli dvě děti, které Olga, za byt a stravu, učila v odpoledních hodinách anglicky a francouzky. Jelikož potřebovala na živobytí peníze, dávala navíc ještě kondice. V té době se už O. F. domluvila dobře česky. Téměř denně pomáhala P. Pittrovi s korespondencí, s překlady a s prepisováním přednášek nebo článků do časopisu Sbratření, jenž Pitter vydával. Navštěvovala veřejné přednášky, shromáždění a také s ním jezdila na různé konference. Byla naprosto vtažena do jeho aktivit a do okruhu jeho přátel. Když se s nimi setkala poprvé, byla zaskočena jejich skromností a prostotou. Nejprve nechápala, co mu takoví lidé mohou nabídnout. Později poznala, že to, čeho si Pitter na lidech nejvíce cení, je především jejich víra a ochota obětovat se pro bližní (Kohn, 2000, s. 28 - 29).

Již od počátku svého působení v Praze, se O. F. intenzivně podílela na přípravě projektu domu pro sociálně slabé a zanedbané děti (Milíčův dům). Patřila do úzkého okruhu lidí, kteří s P. Pittrem na tomto projektu spolupracovali. Vždy byla práce s chudými dětmi jejím dlouholetým snem. Výstavba útulku byla finančně velmi náročná a trvalo devět let, než se projekt mohl realizovat. Prozatím O. F. využívala své pedagogické zkušenosti při výuce jazyků, seznamovala se s poněkud odlišnou mentalitou českých dětí, s prostředím a tradicemi. Byla iniciátorkou založení malé komuny sestávající z několika přátel, kteří své skromné příjmy dávali do společné pokladny a čerpali z ní jen pro nutné osobní výdaje. Ušetřené peníze šly ve prospěch Milíčova domu. O. F. vždy ráda četla. Z knih se učila, nechala se jimi inspirovat a využívala je při výchově. Velmi brzy po seznámení se s českým jazykem začala sama publikovat v češtině. První její příspěvek v časopisu Sbratření, který P. Pitter vydával, byl uveřejněn už v polovině roku 1929. Jednalo se o odpověď na anketní otázku: „Znáte sílu a prostředky, které by mohly zabránit válkám?“ V tomto příspěvku O. F. nejprve zdůrazňuje rozdíl mezi válkami v minulosti, kdy stál muž proti muži, a nyní, kdy sofistikované zbraně umožňují zabíjet na dálku. Odstranění válek vidí jako

dlouhodobý a nesnadný proces. Základem má být smíření a odpuštění, aby národy neměly mezi sebou staré spory a křivdy. Pak je, podle O. F., zapotřebí především odvahy k odzbrojení a odmítnutí boje ve jménu čehokoliv (Pitter a Fierzová, 1996, s. 29).

O. F. si uvědomovala sílu dobrého příkladu ve výchově. Protože byla přirozeně skromná, více než na sebe, snažila se upoutat pozornost k velkým osobnostem historie i současnosti. V roce 1932 zpracovala podle životopisného díla autora F. Wartenweilera útlou knížku: „Fridtjof Nansen – hrdina naší doby.“ Proč si vybrala Nansenovu osobnost jako příklad pro mládež, popisuje sama v úvodu knihy: „Avšak jde-li o to, ukázat mládeži dychtící po dobrodružstvích a statečnosti nové cesty, které tomuto dychtění dávají plodný obsah, když ideály starší (např. válka) svůj obsah ztratily, pak žádný jiný životopis není tak bohatý na výchovné podněty jako právě životopis Nansenův.“ O. F. velmi záleželo na tom, aby mladí lidé měli dostatek dobrých podnětů a příkladů. Podporovala Pittrovo výchovné a osvětové působení a i když v těchto letech nepůsobila přímo na větší skupinu dětí, snažila se jim dát do rukou hodnotnou literaturu. Mezi další její počiny patří v roce 1993 vydání životopisu Alberta Schweitzera (Pospíšilová, 2003, s. 42).

O Vánocích 1933 byl Milíčův dům slavnostně otevřen. Bylo to nové pedagogické a dnes bychom řekli i manažerské působení O. F. Smyslem její práce v Milíčově domě bylo co nejvíce pomoci sociálně slabým žižkovským dětem. Tato pomoc byla chápána velmi široce. Těžištěm její práce byla především výchova. Nešlo o školní výchovu nebo nějaké poučování. Cílem bylo, aby děti přijaly za svá určitá pravidla, aby se naučily být ohleduplné k druhým, pomoci jedno druhému a aby poctivě plnily své úkoly. Spolu s ostatními spolupracovníky si zde O. F. a P. Pitter daly vysoký cíl - **zjemnění a zušlechtnění zanedbaných a podvyživených dětských duší.**

Při své práci se věnovali dětem tak, aby se měly příležitost setkat s dobrým příkladem, s láskou, upřímností, dobrou vůlí a v neposlední řadě s vírou v Boha. Rovněž, aby se pomocí hry pozvolna učily lepším způsobům, než které poznaly doma a na ulici. Zpočátku sice všichni pedagogové v Milíčově domě měli problémy ukáznit rozdováděnou tlupu žižkovských dětí, ale časem, když děti poznaly, že je mají rádi a chtějí je něčemu naučit, samy přijaly kázeň nutnou k provozování všech, dnes bychom řekli, volnočasových aktivit. Dětem, jež nedosahovaly ve škole výborných výsledků, a objevoval se u nich slabší prospěch, pomáhali s doučováním. Pořádaly se rovněž různé divadelní představení a besídky, ale jen pro rodiče a děti z Milíčova domu. Hmotná pomoc, zde byla také nezanedbatelná. Děti, které útulek navštěvovaly, zde dostávaly vydatné svačiny. O Vánocích nebo jiných

svátcích byla vždy bohatá nadílka. Příležitostně dostávaly rodiny nejslabších dětí balíčky s jídlem nebo oblečení (Pospíšilová, 2003, s. 42 - 49).

Během let 2. světové války projevila O. F. svou statečnost i lásku k České zemi tím, že se nevrátila zpět do neutrálního Švýcarska, kde mohla v klidu přečkat nebezpečná válečná léta, ale rozhodla se zůstat a dobrovolně pomáhat těm nejpotřebnějším – dětem a jejich rodinám. Během druhé světové války, v dobách nacistické okupace, pomáhala také židovským rodinám. Obstarávala pro ně tehdy velmi nedostupné a jim zakázané jídlo (např. mléko, ovoce, zeleninu apod.) a společně s P. Pittrem pak po večerech chodili do takto postižených rodin a jídlo jim nosili (Kohn, 2000, s. 30).

Těsně po válce se tak O. F. výrazně podílela na záchranné humanitární akci zvané „Zámky“. Jednalo se o záchranu zubožených dětí z nacistických koncentračních táborů v Evropě a z terezínského ghetta. S P. Pittrem tyto děti odváželi do přechodných „domovů“ - do zámků, jež se díky Pittrovi a Firzové přeměnili na zotavovny. Během „akce Zámky“ i po skončení této humanitární aktivity se intenzivně věnovala pomoci při vyhledávání ztracených rodinných příslušníků těchto dětí a pokud to nešlo, snažila se jim po několik následujících let nalézt náhradní domov (Kohn, 2000, s. 31 - 32).

Po roce 1947 se její pozornost opět soustředila na Milíčův dům. Po nástupu komunistické strany k moci v roce 1948 začaly zásahy, které zásadně ovlivnily pedagogickou činnost útulku. V únoru 1950 přišla šokující zpráva, že její jediná sestra Claire zemřela. O. F. okamžitě odletěla do Švýcarska, aby zařídila vše potřebné. Když se po pohřbu sestry rozhodla vrátit do Prahy, nebylo jí to českými úřady povoleno. Přes všemožné intervence P. Pittra i jeho známých zamítla česká strana žádost o nové povolení k pobytu. Olga se tímto zásahem „osudu“ po několika měsících smiřuje a P. Pittrovi píše: „Nelze nic lámat přes kolena. Třeba trpělivě čekat na Boží pomoc. To ovšem neznamená nečinnost. Dělán stále a vše, co dělám, k tomu směřuje, aby bylo vše připraveno. Avšak pokud se to ještě nedaří, cítím, že to ještě nemá být. Jednou se na to budeme dívat jinýma očima a poznáme skrytou moudrost.“ Pozdější vývoj událostí jí dal plně zapravdu. (Sedláčková a Sedláček, 1999, s. 25)

Ačkoli se O. Fierzová už do Československa vrátit nemohla, „zvenčí“ napomáhá P. Pittrovi emigrovat do západního Německa. P. Pittter totiž v té době čelí zhoršující se situaci kolem něj a Milíčova domu a v konečné fázi mu hrozí i pobyt ve vězení a v uranových

dolech. V srpnu 1951 se O. F. a jejím přátelům konečně podařilo zorganizovat Pittrův útek přes hranice do Západního Berlína, kde se opět s O. F. shledávají (Kohn, 2000, s. 33).

V létě 1952 se O. F. s P. Pittrem doslechli o zoufalé situaci v uprchlických táborech v Německu. V polovině srpna toho roku proto strávili tři dny v největším německém uprchlickém táboře „Valka“ u Norimberka. Poměry, které zde vládly, byly ze všech táborů nejhorší. Uprchlíci byli nuceni žít po nervovém vypětí ve stísněných poměrech táborových baráků. Čekali dlouhé měsíce a léta na povolení k emigraci do zámoří nebo na politický azyl v Německu. Byli mezi nimi různí lidé, též kolaboranti, donašeči nebo kriminální živly což vzájemnému soužití nepomáhalo. Také zde byla nesnášenlivost mezi jednotlivými národnostmi a někteří jedinci k tomu provokovali potyčky. Hlavní příčinou špatné situace však byla hlavně nečinnost. Uprchlíci neměli dovoleno pracovat, a tak v nekonečných dnech propadali snadno alkoholu, prostituci a páchali různé delikty. Pro P. Pittra O. F. to byla výzva. Navíc v táboře „Valka“ byla nejpočetněji zastoupena česká a slovenská národnost. (Pospíšilová, 2003, s. 81 - 82)

P. Pitter tedy intervenoval u Světové rady církví v Ženevě a 10. listopadu 1952 dostal od jejího odboru pověření pro sociální a pastorační práci v táboře Valka, kde jej směla doprovázet dobrovolná sociální pracovnice O. F. Jejich prvními klienty jsou děti, dále se věnovali nemocným, které navštěvovali v norimberských nemocnicích. Zabývali se rovněž uprchlíky, kteří si po nějakém trestném činu odpykávali trest ve vězení. O. F. se v této době věnovala spíše sociální, než pedagogické práci. Její služba byla velmi vyčerpávající. Věnovala se lidem, kteří chtěli odjet do anglicky nebo do francouzsky mluvících zemí. Pomáhala s vyřizováním jejich korespondence, zařizováním záležitostí na úradech, překlady atd. I přes tuto širokou agendu si našla čas pro napsání několika článků a v roce 1961 dokonce připravila stopadesátistránkový materiál, jenž sloužil jako podklad pro životopis P. Pittra. (Kohn, 2000, s. 33)

V roce 1960 byl tábor zlikvidován, přes to, zde P. Pitter a O. F. ještě dva roky zůstávají, aby se starali o zbylé uprchlíky, kteří nikoho neměli. Většina z uprchlíků byli lidé tělesně nebo duševně postižení. Práci v uprchlickém táboře „Valka“ tak oba věnovali téměř deset let svého života. Po všestranně vyčerpávající práci v táboře se O. F. s P. Pittrem přestěhovali v roce 1962 do malé obce Affoltern am Albis nedaleko Curychu. Velkou oporou jim byli švýcarští přátelé, manželé Hegnauerovi, kteří jim pomáhali s různými, zejména finančními záležitostmi. O. F. se posléze díky dědictví po jedné z tet stala členkou bytové-

ho družstva a s pomocí R. Hegnauera získala malý byt, ve kterém poté s P. Pittrem žili a pracovali až do konce svého života. (Pospíšilová, 2003, s. 83)

O. F. začala pomáhat P. Pittrovi s vydáváním periodika „Hovory s pisateli“, ve kterém se zabývali duchovní i praktickou pomocí lidem žijícím v Československu. Tento exilový oběžník měl velmi dobrou odezvu a okruh čtenářů se rozšiřoval až na několik set. V době vlády totalitního režimu v Československu museli být P. Pitter a O. F. opatrní, aby zbytečně svými zásilkami neohrožovali své přátele. Měli spolupracovníky, kteří jim pomáhali Hovory do Čech a na Slovensko distribuovat (Pospíšilová, 2003, s. 84).

Po smrti P. Pittra v roce 1976 se O. F. se práce na „Hovorech“ ujala sama a s pečlivostí a systematickostí sobě vlastní i ve vysokém věku dále připravovala k vydání nová čísla „Hovorů“. Redigovala zejména Pittrovy starší promluvy a kázání. Publikovala svoje články a odpovědi na otázky čtenářů a zároveň se rozhodla být ochránkyní odkazu P. Pittra, na kterém až do své smrti spolupracovala se spolkem MILIDU, který pro tento účel založila (Štěpán, 2000, s. 128).

V roce 1987, tedy 40 let po ukončení akce „Zámky“, se O. F. nechala přesvědčit, aby v Hovorech začala uveřejňovat záznamy, které měla z této záchranné akce. V deseti číslech pak vyšly na pokračování „Dětské osudy z doby poválečné“. Ohlas byl velký, a to jak z řad lidí z okruhu Milíčova domu, tak od těch, kteří k nim nepatřili. Knižního vydání „Dětských osudů“ se O. F. bohužel nedožila. V češtině vyšly v roce 1992 zásluhou Spolku přátel mládeže Milíčův dům a spolku MILIDU, který O. F. před svou smrtí ustanovila za dědice své pozůstalosti (Kohn, 2000, s. 35).

Další oblastí, ve které se O. F. velmi angažovala byl náboženský a sborový život a pomoc krajanům, jenž v roce 1968 emigrovali do Švýcarska. Spolupracovala s přáteli z Husova sboru Čechů a Slováků v Curychu, který založila ještě za života P. Pittra a který byl postaven na ekumenickém základě a jehož cílem bylo kázání Božího slova v mateřském jazyce, duchovní posila a všestranná pomoc uprchlíkům. O. F. doprovázela sborový zpěv hrou na varhany a měla v péči sborovou kroniku. Vždy v neděli si vedla evidenci návštěvníků nedělního shromáždění, zajímalo ji, kdo a o čem kázal a měla-li zajímavé setkání, občas přidala svoji polemiku s řečníkem nebo pochvalu jeho úvahy (Sedláčková a Sedláček, 1999, 40).

O. F. rovněž docházela do Československé doplňovací školy v Curychu, v níž se také podílel spolek Svatopluka Čecha. Probíhalo zde vyučování dětí českých emigrantů v nedělní

škole. Byla zde přítomna vyučování, všem školním oslavám a hlavně pomáhala radou a povzbuzením. Ačkoli O. F. ve škole nevyučovala, o dění školy se čile zajímala a pokud mohla, byla vždy ochotna pomoci. Během deseti let činnosti doplňovací školy prošlo jejími lavicemi okolo stopadesáti dětí. (Pospíšilová, 2003, s. 85)

Pro O. F. bylo zcela samozřejmé pomáhat všude, kde byla pomoc potřeba. Jestliže nebylo v jejích silách, aby pomohla sama, pustila se odhodlaně do hledání někoho, kdo by na konkrétní úkol stačil. Jedním z mnoha příkladů je případ českého děvčete, které muselo být v roce 1977 operováno v Londýně, ale rodina neměla na zaplacení drahé operace prostředky. O. F. oslovila své přátele v Anglii a podařilo se jí zprostředkovat doplnění peněz na potřebnou částku. Bez této pomoci by dívka nepřežila své dvacáté narozeniny. Často se podílela na opatření zásilky kvalitnějších léků a nedostatkového zboží, o které si Češi psali. Sama přitom žila velice skromně, i když získala značné jmění dědictvím po svých tetách, které by jí zajistilo velmi slušnou existenci s dostatkem všeho, co by si přála. Byla skromná v jídle i ve věcech denní potřeby a vždy byla ochotna investovat svoje prostředky do pomoci potřebným (Křesálková, 2000, s. 115 - 119).

O. F. umírá dne 17. června roku 1990 a to den po slavnostním setkání bývalých dětí z akce „Zámky“, spolupracovníků a přátel P. Pittra a O. F. na zámku ve Štíříně, jehož se bohužel ze zdravotních důvodů již nemohla zúčastnit. Do České republiky však poslala magnetofonový záznam s pozdravem a poselstvím. Vyjadřuje zde radost nad změnou poměrů v Českých zemích, ale zároveň i v této době projevuje starost nad výchovou nových generací. Ve své řeči cituje z odkazu P. Pittra: „Je nutné v první řadě oživit a vybudovat všechny druhy organizací mládeže. Dát příležitost mladým lidem k sebevýchově i k výchovné činnosti. Pořádat pro rodiče kurzy pro výchovu dětí a kurzy pro sociální pracovníky a vedoucí mládeže. Zakládat dětské družiny a letní tábory, vedené láskyplnými vychovateli.“ Poté O. F. dodává: „Ale kde ty vychovatele dnes najít? Vy, kteří jste měli to štěstí, tu výsadu pracovat vedle P. Pittra, jste k tomu především určeni. Jistě se ve Vás něco zachovalo z jeho velkého vychovatelského příkladu...“. Její laskavá a zároveň burčující slova, abychom se snažili vychovávat mládež co nejlépe, jsou pro nás dodnes velkým příkladem (Pospíšilová, 2003, s. 86 - 87).

2.2 Dílo

Ze sborníku Hovory 6/2000 se dozvídáme o literárním díle a odkazu O. F. Odkaz O. F. je z mnoha hledisek něčím mimořádným. Její švýcarský původ, který jí nezabránil stát se i Češkou, která se v krátké době naučila výborně česky a zejména časopisecké články psala téměř výhradně česky, to jen potvrzuje. O. F. byla nejen spisovatelkou, publicistkou, redaktorkou, ale i vydavatelkou. První její článek je z roku 1929. První zmínka o ní je v Pittrově měsíčníku Sbratření z let 1927 a 1928 (Štěpán, 2000, s. 51).

Po jejím příchodu do Prahy – slovy Petra Lotara (1910 – 1986) – se v její osobě spojilo živé dědictví Švýcara Pestalozziho s duchovním odkazem Čecha Komenského, reprezentovaným P. Pittrem. J. M. Lochman o ní dále píše: „Bylo patrné, že je zakotvena v „hlubinně bezpečnosti“. Svou zbožnost nenosila na trh, ale vyzařovala z ní. V tom se projevovala nejen její oddanost české reformaci, ale také dědictví švýcarské reformace a švýcarské demokratické kultury...“ (Štěpán, 2000, s. 52)

Literární činnost O. F. je zářmována léty 1929 – 1990, tj. neuvěřitelných 61 roků. Tak dlouhé období vyžaduje, abychom se pokusili o určitou periodizaci a začlenění jejích větších literárních prací do souvislosti s ostatními.

1. Pobyt v Československu 1928 – 1950. Celkem 29 publikací. Z toho:

- a) 2 biografické brožury (F. Nansen, A. Schweitzer – ve 2 vydáních).
- b) časopis Sbratření, Zpravodaj z Milíčova domu, Posel z Milíčova domu – 25 článků.
- c) články v jiných periodikách, např. Křesťanská revue.

2. Působení v uprchlickém táboře Valka (1952-1962). Celkem 15 publikací, z toho 6 v němčině, 6 v angličtině, 3 v češtině.

3. Rukopisný podklad pro anglickou publikaci o pacifistickém hnutí – P. Pitter and his Life. Anglicky 1961 – 1962. V českém překladu vyšlo v roce 1996.

4. Období v Affoltern am Albis (1962-1990). Celkem 40 článků v Hovorech s pisateli, z toho 5 za života P. Pittra, ostatní po jeho smrti, kdy byla O.F. jejich redaktorkou i vydavatelkou. Články v dalších periodikách.

5. Modré sešity, rukopisy v nich autorka zachycuje vlastní autobiografii.

6. Dětské osudy z doby poválečné, 1985 – 1987. Původně vyšly v exilu v Hovorech s pisateli, v roce 1992 v samostatné knížce v tehdejší ČSFR.

7. Po pádu komunismu. Toto období bylo, žel, krátké a uzavíralo literární činnost O. F. i její pozemské putování. (Štěpán, 2000, s.51-52)

Jan Štěpán (2000, s. 53) dále uvádí, že jako každá bibliografie, zejména literárního díla, v němž převažují časopisecké články, je i tato neúplná. Na druhé straně je ovšem nutno připomenout pečlivost a systematickosti O. F. v ukládání písemností, což podstatně usnadnilo práci při sestavování této bibliografie. Velká většina článků P. Pittra a O. F. byla právě díky O. F. uložena do jejich společného archivu, který se nyní nachází v Pedagogickém muzeu J.A. Komenského v Praze.

Dílo O. F. ukazuje na velice široký rozsah jejích zájmů, respektive i na určitou vnitřní odpovědnost věnovat v konkrétních věcech pozornost některým jevům, událostem, případně osobám. To je patrné zejména po smrti P. Pittra, kdy O. F. pokračovala ve vydávání Hovorů s pisateli. Za 15 roků vyšlo pod jejím vedením 65 čísel tohoto významného exilového periodika. O. F. jako redaktorka, autorka a v mnoha případech zasvěcená komentátorka odhalovala významné historické události, připravovala dokumenty pro budoucí hodnocení určitých dějinných úseků a mezníků. S velkou citlivostí a v dobrém smyslu s pohledem ženy doplňovala a komentovala to, co uniklo racionálnímu pohledu P. Pittra. Jan Štěpán (2000, s. 53) upozorňuje zejména na pasáže jejího anglického rukopisu o P. Pittrovi s jeho vyličením dějů a charakteristikou osob apod.

Bibliografie O. F. obsahuje přes 100 položek, není proto jednoduché upozornit na všechny, nicméně za velmi důležité považujeme články o výchovné práci v Milíčově domě a obecně o výchově (1936, 1938, 1940). Biografické práce F. Nansen (1932), A. Schweitzer (1933), Pierre Ceresole (1979), Ferdinand Krch (1981) a pochopitelně Přemysl Pitter (O Pittrově životě a díle a důležité komentáře k jeho významným proslovům, 1978, 1983, 1984, 1989). Dále diskuze a stanoviska k aktuálním tehdejšími mezinárodními a vnitropolitickými problémům a otázkám. Např. k anketě: Znáte sílu a prostředky, které by mohly zabránit válkám (1929), Moderní osada mladistvých provinilců (1930), Boj o pravdu (zpráva v publikaci vydané Sdružením náboženských socialistů ve Švýcarsku (1933), Švýcarsko – náš vzor (hlas Čecha – profesora Jana Maška, hlas Švýčarky - O. F., 1934), O britském pacifismu (1937), O pražské Květnové revoluci 1945 a událostech po ní (1960).

Posledním literárním dílem O. F. je její dnes už historický pozdrav, který několik dní před svou smrtí poslala účastníkům prvního polistopadového setkání na Štiříně v roce 1990, o němž jsme se již zmínili v jejím životopise.

Podrobná charakteristika literárních prací O. F. dosud neexistuje, tak jako dosud není detailněji zpracováno poselství a duchovní odkaz O. F. obsažený právě v jejích publikacích. Ty jsou zatím jen potvrzením jejího sžití s českou kulturou a českými duchovními tradicemi. Upevňují také odkaz P. Pittra, na kterém měla O. F. největší podíl, i z tohoto důvodu svou osobnost záměrně neprosazovala. Tím více pak musíme my, kteří se jejím odkazem zabýváme, ocenit vlastnosti jejího vzácného charakteru za ni. Svědčí o nich nejen její dílo, ale také život a činy, ve kterých odkryla svou toleranci, lidskost, demokratičnost a lásku k českému lidu.

2.3 Olga Fierzová a její význam pro současnost

Pokud chceme charakterizovat význam O. F. pro současnou sociální pedagogiku, musíme vycházet zejména z jejích postojů k této problematice v zanechaném díle a ze vzpomínek pamětníků, kteří buď s O. F. spolupracovali nebo prošli její výchovnou péčí. Zároveň musíme brát zřetel na osobnost této pedagožky a na prostředí, které ovlivnilo její myšlení a pedagogické zásady.

Z dochovaných pamětí O. F. je nám známo, že byla ve svém jednání ovlivněna nejprve svým rodinným zázemím, kdy učinila zkušenost, že je nutno se umět o sebe sám postarat. Dále se umět vyrovnat s nesnázemi, jež nám život přináší a pomoci druhým, je-li to v krizi nutné, viz počin jejího otce s pašováním informací od příbuzných na druhou stranu fronty. Dalším zdrojem jejího formování byly ideje pacifismu, se kterými se seznámila během své pedagogické praxe v Anglii, jež měly vliv na to, že dokázala pomáhat i lidem, kteří byli z nepřátelené strany, konkrétně pak např. Němcům, kteří se ocitli po skončení druhé světové války v tzv. internačních táborech, než byli postupně odsunuti do Německa. Nejdůležitějším východiskem celé její práce však byla její hluboká víra v Boha.

V pedagogických názorech ji ovlivnili myšlenky reformní pedagogiky, setkání s velkými pedagogickými osobnostmi dvacátých let minulého století v Institutu J. J. Rousseaua v Ženevě, ale také velmi inspirující pobyt v Ballingerově zahradní škole v Anglii. Nejvíce ze všeho ji zaujaly názory a pedagogická činnost J. H. Pestalozziho, kterého obdivovala zejména za jeho počin věnovat se chudým a slabým dětem. Dá se říci, že podobně jako Pestalozzi, byla ochotna vzdát se svého pohodlí pro realizaci této pomoci. Tuto svou touhu naplnila zejména v době svého působení v Milíčově domě.

Důležitým svědectvím jsou vzpomínky na spolupráci s O. F., které nám přibližují její sociální a pedagogickou práci. Uceleně se s nimi setkáváme ve vydání Hovorů 6/2000, které vydal Nadační fond Přemysla Pittra a Olgy Fierzové v roce 2000 k 100. výročí narození O. F. Spolupracovnice z Milíčova domu paní Blanka Sedláčková zde na O. F. vzpomíná jako na velmi skromnou a obětavou ženu, jež svůj život věnovala službě pro bližní, zejména pro ty nejmenší, kterým z bohaté pedagogické přípravy odevzdala to nejlepší, co sama získala. Paní Jitka Křesálková, jež se s O. F. podílela na exilové pomoci lidem v tehdejší Československu, pak popisuje Fierzovou jako nezdolnou ženu při obstarávání potřebných léků nebo dalších potřebných věcí pro známé nebo příbuzné lidí z exilu. Rovněž hovoří o její šlechetnosti, kdy pomáhala všem bez rozdílu vyznání, i když sama byla velmi věřící.

Význam Milíčova domu a vzpomínky na O. F. v Hovorech 2000/6 také dokládá Oldřich Pospíšil, jež byl jedním z odchovanců P. Pittra a O. F. V době největší bídy mu tito lidé dali možnost rozvíjet své zájmy a učit se nové věci, které byli pro jeho rodinu (žil jen sám s matkou po podnájemch) nedostupné. Také Helena Kláková, tehdy studentka 3. ročníku odborné školy pro ženské povolání a vychovatelky dětí v rodinách vzpomíná na svou praxi v Milíčově domě na jaře v roce 1945. S ostatními dvěma spolužačkami (Evou Tačíkovou – Kvapilovou a Eliškou Klokočkovou) se tehdy zapojily do záchrany židovských dětí přivezených z koncentračních táborů a německých dětí z táborů internačních. O této těžké době hovoří Helena Kláková takto: „...tolik lásky, soucitu a pomoci, prokazovali a dávali všem dětem jakéhokoli vyznání, národností, prostě všem. Přemysl Pitter a teta Olga F. řekli: „Práce s dětmi je nám vším a dává smysl našemu životu“. Celé jejich jednání na Helenu Klákovou velmi zapůsobilo. Následně celý svůj život pracovala s dětmi, skoro 43 let a vychovala i své 4 děti.

Na závěr této kapitoly můžeme shrnout, že význam O. F. pro současnou sociální pedagogiku je stále velmi živý. Především z hlediska současnosti a reality posledních dnů, které jsou ovlivněny velkými geopolitickými změnami a zvraty. Výchova všech dětí, pocházejících z různých národnostních skupin by měla probíhat s nadhledem a láskou především k nim samým s cílem, vychovat z nich čestné a citlivé občany, jenž jsou schopni nalézt své místo v tomto rychlém a komplikovaném světě. V tomto ohledu se můžeme prací O. F. a P. Pittra inspirovat a brát jejich práci a životní příběh za hodný obdivu a snažit se k němu alespoň přiblížit.

3 KONKRÉTNÍ SOCIÁLNĚ PEDAGOGICKÁ ČINNOST OLGY FIERZOVÉ

Pedagogická činnost O. F. započala na počátku roku 1922 v Ballingerově zahradní škole v Chiltern Hills v Anglii, kde přijala místo učitelky francouštiny a němčiny. Jednalo se o velmi pokrokovou soukromou instituci, která se snažila uplatňovat moderní pedagogické myšlenky. Zde se O. F. setkala nejen s individuálním rozvojem jednotlivých žáků, ale rovněž např. s nedogmatickým přístupem v otázce výuky náboženství. Učitelé se v zahradní škole zaměřovali na zpřístupnění obecných hodnot a hledání společných prvků v nejrůznějších náboženských a filozofických naukách. Fierzová zde měla možnost seznámit se s uplatňováním metod M. Montessori. Pospíšilová (2003, s. 42) uvádí, že O. F. ve svých pamětech popisuje nesnadnou cestu k nalezení vlastního způsobu vyučování. Hlavním důvodem bylo, že škola neměla stanoveny pevné osnovy a materiály, podle kterých měla vyučovat.

Pokoušela se tedy podle věku dívek najít vhodný obsah i metody práce tak, aby je pro svůj jazyk nadchla. Postupně zařazovala do výuky hry, písňe, tanečky a dialogy. Později se odhodlala k rozvíjení své metody dramatizace literárních textů a vytváření představení. Tato metoda se stala jádrem úspěchu jejího vyučování. Dívky pracovaly na přípravě představení s velkým zaujetím, takže osvojování cizího jazyka probíhalo jakoby mimoděk. Navíc měla O. F. možnost více se s dívkami seznámit, odhalit lépe jejich charakter, poznat silné i slabší stránky jejich osobnosti. Jak však sama uvádí, zpočátku měla potíže soustředit se především na tento aspekt výchovy (Pospíšilová, 2003, s. 45).

V archivu nacházíme sešity s přípravami na vyučování, seznamy dívek rozdělených do skupin a poznámky o jejich pokrocích. O. F. si průběžně zaznamenávala postřehy o projevech žákyň ve vyučování a hraní divadla jí k tomu poskytovalo mnoho příležitostí. Právě v této době si začala uvědomovat velké možnosti, které metoda dramatizace při výchově poskytuje. „Děti se musí vymanit ze svého egocentrického myšlení a vcítit se do role druhých a vzájemně se přizpůsobit“. Ve své pozdější činnosti pak dramatizaci často využívala.

Pedagogické úspěchy O. F. však vycházejí z mnohem hlubších kořenů. Z prostudovaných materiálů víme, že se tato pedagožka hlásila k idejím J. H. Pestalozziho a po setkání s P. Pittrem také k principům J. A. Komenského. Všechny tyto načerpané znalosti uplatnila ve své pedagogické práci, které se věnovala v České republice od svého příjezdu v roce

1927. V Milíčově domě, kde působila 17 let, zároveň uplatňovala svou metodu dramatické výchovy.

Pedagogický slovník definuje kompetence jako soubor profesních dovedností a dispozic, kterými má být vybaven pracovník (v daném případě učitel), aby mohl efektivně vykonávat své povolání. Těmito kompetencemi jsou především kompetence osobnostní a kompetence profesní. Přičemž „osobnostní kompetence“ zahrnují podle těchto autorů zodpovědnost, tvořivost, schopnost řešit problémy, dovednost týmově spolupracovat, být sociálně vnímavý a reflexivní. Profesní kompetence se vztahují nejen k obsahové složce výkonu profese, ale dnes jsou vázány též ke komunikativní, řídicí, diagnostické, autoevaluační aj. oblasti sociálně pedagogické práce (Procházka, 2012, s. 76, cit. dle Průcha, Mareš, Valterová, 2003, s. 103-104).

Z dochovaných záznamů víme, že O. F. disponovala komplexním souborem těchto kompetencí, z nichž osobní kompetence u ní tvořily tu nejdůležitější část, jinak by se jistě nemohla věnovat sociálně slabým a mnohdy zaostalým dětem z pražského Žižkova a později se velmi aktivně zapojit do záchrany dětí z koncentračních a internačních táborů.

O konkrétních prvcích jejího pedagogického a výchovného působení si více řekneme v následujících kapitolách. Domníváme se, že hlubší pohled do konkrétní pedagogické i sociální práce O. F. je důležitý pro její zařazení mezi naše významné sociální pedagogy 20. století.

3.1 Pedagogické působení

Ve výchově O. F. prosazovala myšlenku dialogu. Usilovala o to, aby děti chápaly smysl toho, čemu se mají učit. Nabyla přesvědčení, že člověk je zodpovědný za své činy a lidé kolem něj by mu neměli zůstat lhostejní. V otázkách kázně zastávala názor, že se dítě má podřídit „vyšším cílům“, zájmu celku a má vnitřně přijmout pravidla, která umožní, aby se děti cítily dobře a mohly se i v rámci kolektivu individuálně rozvíjet. Trest chápala jako přirozený následek činu, který odporoval daným zásadám. Děti měly podle ní právo na šťastný život a dospělí zde byli od toho, aby se o děti postarali jak po citové, tak po materiální stránce. Rodiče a učitelé se měli pokoušet nalézt co nejpřístupnější cestu, jak dětem zprostředkovat hodnoty, které považovali za důležité.

Podle O. F. měl vychovatel dobře pozorovat dítě a vidět v něm skryté možnosti jeho uplatnění v životě. Měl podporovat rozvíjející se schopnosti a pomáhat dětem překonávat pro-

blémy a těžkosti, které ho potkávaly. K tomu měl sloužit také dobrý příklad dospělých. O. F. se nesnažila být v centru pedagogického procesu. Svoji roli viděla, i přes svoji výrazně aktivní povahu, spíše v podpoře, pomoci a taktním usměřování dítěte. Pomáhala dětem nalézt jejich vlastní cestu a zajímala se o jejich další osud. Své názory a zkušenosti z pedagogické praxe v Milíčově domě uveřejnila v již zmiňovaných článcích v časopise Sbratření.

Práce O. F. při vedení dětí ve výchovné dramatizaci zapadá do dobového pedagogického kontextu. Ve dvacátých a třicátých letech minulého století byla dramatizace používána jako vyučovací a výchovný prostředek. Vycházela z teoretických předpokladů *činné školy*, které stavěly do popředí dítě jako aktivní subjekt. Dramatizace se v prostředí škol stávala podstatnou součástí výuky. Zcela samozřejmé bylo její uplatnění v mimoškolní výchově. O. F. se zabývala dramatizací s dětmi v jejich volném čase a zdůrazňovala především výchovné momenty. Nešlo tedy o použití metody jako prostředku k hlubšímu osvojení látky, ale cílem byly hlavně změny v chování a prožívání dětí. Dá se říci, že postup O. F. při dramatizaci byl na pomezí pedagogiky a psychoterapie. Děti korigovaly své chování, postoje a prožívání zejména tím, že měly možnost svobodně tvořit, vcítovat se do pocitů jiných lidí, zkusit hrát různé (*např. antagonistické - protichůdné*) role, atd. O své metodě a postupech napsala O. F. osmdesátistránkový rukopis „O výchově dítěte dramatizací“, který nebyl bohužel doposud vydán.

Velmi zajímavý je také Fierzové postoj k veřejnému předvádění toho, co se děti naučily. Kdy veškerá nacvičená představení byla hrána jen pro nejbližší okruh dětí a jejich rodinám. Nejvyšším cílem je dle O. F. vždy výchova dítěte, ne úspěch dokonalého představení. Také zdůrazňuje výběr předlohy ke hře. Jejíž obsah musí být dětem srozumitelný a blízký. Děj musí vyhovovat zájmům a schopnostem dětí. O. F. si myslí, že takovýmto kritériím vyhovuje málokterá hra, i když je psaná pro děti.

Pro sociálně slabé žižkovské děti měla tato metoda ten účinek, že posilovala jejich sebevědomí, přinášela jim estetické a výchovně velmi hodnotné prožitky, pěstovala spolupráci, solidaritu a vzájemnou úctu. V neposlední řadě to byla také skvělá relaxace v nelehkých třicátých letech a letech okupace.

3.2 Výchova dramatizací v podání Olgy Fierzové

Rukopis O. F. s názvem „O výchově dramatizací“ z roku 1940 je sumarizací jejích několikaletých zkušeností s danou metodou, kterou využívala při své práci v Milíčově domě. Svým rozsahem se jedná o její největší literární práci pedagogického zaměření.

Martina Cettl (2000, s. 147 -150) shrnuje poznatky z této studie a analyzuje poznámky O. F. ve vydání Hovorů 6/2000 následně:

Základní přístupy O. F. při nacvičování divadla s dětmi „obtížně zvládnutelnými, plachými a nenadanými“ byly následné:

- Nacvičení divadla má být pro děti zábavou a pro vychovatele především výchovným prostředkem. Nacvičení představení je výchovou ke kráse a jemnosti.
- Děti se mají vést k radosti a spokojenosti nad dobrým tvořivým výkonem a k nechtí ke všemu ničivému.
- Společná zábava a práce dávají mnoho podnětů k ocenění ohleduplnosti a vzájemného chápání.
- Nejde o mimořádný výkon dítěte a o efekt při vystoupení. Není směrodatné, jak efektní je představení, ale jaký vliv měla divadelní práce na děti. „Rozhodující pro nás je vždy neviditelný prospěch dítěte, a ne viditelný úspěch představení.“
- Divadlo se nepřipravuje na určitý den jako bod programu. Když má hra určitou úroveň, zahraje se shromážděným dětem. Dopadne-li tato „tvrdá zkouška“ dobře, mohou děti zahrát divadlo pro své rodiče.
- Jedinci, kteří hrají divadlo, musí rozumět smyslu mluveného textu. Detaily, kterým dítě nerozumí, se musí ve hře objevit (i ty detaily, které by byly důležité z uměleckého hlediska).
- Děti mají hrát divadlo tak volně, jak samy cítí (bez vychovatelčina důrazu na dokonalost projevu). Děti se nemají učit statě z paměti podle knížky a napodobovat pohyby nebo přízvuk dospělých – divadlo má hlavně procvičovat samostatné myšlení dětí. Nesprávný přístup vychovatele by vedl k přetvářce žáků.
- Obsah hry musí odpovídat zájmu a schopnostem dětí. O. F. byla přesvědčena o tom, že jen málo her odpovídá těmto zdánlivě lehkým požadavkům.

- „Podáváním krásných vzorů se může duše dítěte nadchnout a získat materiál pro výstavbu vlastních ideálů.“
- Děti ve skupině mají mít přibližně stejnou inteligenci. V opačném případě by si plaché školačky netroufaly volně vystupovat v přítomnosti inteligentnějších děvčat.
- Pro méně nadané děti by nemělo být prostředí hry cizí. Při hře, která se odehrává v prostředí jim vlastním, se mohou přirozeně projevovat a vžít do situace postav. O. F. zvolila z tohoto důvodu pro svou skupinu hru „Veselý švec“ z prostředí chudých lidí a ne královské rodiny.
- Pochvala dětí má velký význam právě pro „nesmělé a méně nadané“ jedince. Vychovatel má pochválit děti hlavně tehdy, když se jim podaří vyzvednout myšlenku hry. Z hlediska výchovného je důležitější to, že členové divadla dovedou vyzvednout myšlenku hry, než to, že věrně opakují text.
- Obsah hry je při nacvičování důležitější než vnější efekty. Proto se mají připravovat kulisy a kostýmy až po nacvičení hry – jinak by mohla jejich příprava odpoutávat pozornost žáků od hlavní myšlenky.
- Vlastnoručně připravené kulisy a kostýmy dělají dětem větší radost než koupené drahé věci. „Největší zdroj radosti je tvořivá práce“, píše O. F.
- „Ve výchově nevycházíme od určitého divadla, abychom pro ně hledali herce, nýbrž od dětí, které musíme napřed dobře znát, a vybereme hru právě pro ně.“
- Radost z nacvičování divadla je pro děti největší odměnou. Drahé věci a peníze nejsou vhodnou odměnou pro dítě, protože „spokojenost a radost ze života nespočívají v penězích.“

Výchovný význam divadla dle O. F. (rozdíl v chování děvčat po nacvičení divadla)

- Nacvičení divadla má velký význam pro samostatné myšlení děvčat – kladou otázky, sdílí svoje nápady, pochybnosti, dojmy.
- Vžití se do citění jiných lidí.
- Posílení sebedůvěry.
- Sebekázeň.
- Spolupráce – jednotlivec nemyslí jen na vlastní úspěch, ale na úspěch celku.

- Sdílení radosti s jinými.

Psychoterapeutický význam divadla

Cettlová (2000, s. 150) se domnívá, že O. F. už ve čtyřicátých letech 20. století vyzdvihla nejen výchovný, ale i psychoterapeutický význam divadelní hry. V jejím díle „O výchově dítěte dramatazací“ najdeme jednak odkazy zdůrazňující výchovnou funkci : „...divadélko, takovýmto způsobem nacvičované má velký výchovný význam“, jednak poukazy na psychoterapeutické působení divadla: „Rozhodující pro mne byl důvod psychologický – posílení sebedůvěry.“ Z pojednaného díla je možné vydedukovat, že k psychoterapeutické funkci hry divadla patří:

- 1) rozvíjení aktivity a posílení kreativity,
- 2) pozitivní emoční stimulace, radost z vlastního života a tvořivé práce,
- 3) zlepšení kognitivních funkcí,
- 4) zlepšení schopnosti komunikovat,
- 5) efektivní řešení aktuálních problémů,
- 6) nácvik vhodných modelů chování, zlepšení sociálních návyků, rozvoj sociálního citění, přizpůsobivost, spolupráce a vzájemná podpora jedinců ve skupině (nejen zvyšování asertivních schopností, ale i sociální citlivosti),
- 7) prohloubení schopnosti porozumět sobě i ostatním,
- 8) rozvíjení pohybových dovedností.

Dnes „hru divadla“ (scén, příběhů, rolí a etud) nepovažujeme jenom za výchovnou metodu, ale i metodu terapeuticko – výchovnou, označovanou jako dramaterapie či dramatika. Tato metoda využívá různé formy divadelní hry jako pozitivní stimulaci dětí s poruchami chování (emocionálně narušených dětí a dospělých i jedinců vývojově opožděných), jako korekci jejich postojů a chování, případně prožívání. Využívá se i v psychoterapii. (Machková, 2004, s. 12)

3.3 Sociální práce Olgy Fierzové

V předchozích kapitolách jsme již uvedli, že sociální činnost O.F. probíhala po boku P. Pittra. Oba reagovali na špatné sociální situace, které byly v dobách před druhou světovou válkou, následně po druhé světové válce a nakonec po odchodu z Československa v

roce 1950 v uprchlickém táboře Valka v Německu. Jejich sociální a pedagogická činnost byla soustředěna zejména dětem, které se většinou nacházely v nelehkých sociálních situacích (chudoba, zanedbávání jejich výchovy, delikvence mládeže, nezaměstnanost rodičů aj.). Tyto děti potřebovaly kromě náležitého vedení a výchovy také péči.

Mezi první sociální činnosti, které O. F. na území naší republiky vykonávala, byla pomoc sociálně slabým dětem v Milíčově domě. Zde se Fierzová kromě výchovných aktivit starala také o to, aby dětem ze sociálně slabého prostředí byla poskytnuta i materiální pomoc (dětem se zde vydávaly svačiny, ošacení a potravinová pomoc nejchudším rodinám). O. F. pomáhala P. Pittrovi komunikovat se sponzory a mecenáši Milíčova domu a zabezpečovala provozní záležitosti kolem této sociálně materiální pomoci.

Další výraznou sociální aktivitou O. F. byla pomoc židovským rodinám během druhé světové války, v dobách nacistické okupace. Fierzová pro ně pomáhala obstarávat tehdy velmi nedostupné a jim zakázané jídlo (např. mléko, ovoce, zeleninu apod.). Společně s P. Pittrem pak po večerech chodili do takto postižených rodin a nosili jim jídlo.

Významnou aktivitou byla „akce Zámky“. Tato akce byla určena jako ozdravná a výchovná činnost dětem zasaženým hrůzou koncentračních táborů. Nacházely se zde děti různých národností, mezi nimiž Pitter ani Fierzová nedělali žádné rozdíly. Zde se znovu projevil křesťanské hodnotové postoje O. F., která se zde podílela na okamžité hospitalizaci dětí do tehdy rychle P. Pittrem získaných 4 opuštěných zámků u Prahy. Fierzová se zasloužila o patriční materiální vybavení všech prostor, které společně s přáteli stihli sehnat doslova za pár dnů. Posléze zde pečovala o velmi zdravotně i psychicky nemocné děti. Co si však zaslouhuje největší ocenění, byla její starost o znovunalezení původních rodin těchto dětí, na kterém O. F. spolupracovala s Červeným křížem a to i několik let po skončení „akce Zámky“.

Skutečně obětavou sociální činností vyvíjela během svého působení v uprchlickém táboře Valka u Norimberku, kde společně s P. Pittrem strávili deset let svého života. Zde se O. F. starala o uprchlíky nejen po duchovní stránce, ale také jim pomáhala komunikovat s tamními úřady, psala za ně žádosti o azyl i do jiných západních zemí, řešila s nimi jejich rodinné a finanční problémy aj. Agenda O. F. v tomto táboře byla dle P. Kohna (2000, s. 33) velmi široká. Dá se říci, že dodnes nejsou zdaleka zmapovány všechny aktivity, kterým se zde společně s P. Pittrem věnovali. O jak namáhavou práci zde šlo, svědčí také dochovaná

vzpomínka P. Pittra a to konkrétně na úplné tělesné i duševní vyčerpání O. F., kterou zde našel vysílenou ve vysoké horečce, na konci jejich působení v táboře.

Značnou aktivitu v životě O. F. vyvolal vpád vojsk států Varšavské smlouvy do Československa 21. srpna 1968. Švýcarsko otevírá hranice uprchlíkům a znovu pro ni i P. Pittra nastává doba, kdy jsou jejich zkušenosti s uprchlíky velmi zapotřebí. O. F. se následně věnuje i exilové pomoci a to i po smrti P. Pittra v roce 1976. Z dochovaných dokumentů víme, že se sociální pomoci O. F. zabývala až téměř do konce svého života v roce 1990.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODOLOGIE VÝZKUMU

V praktické části předkládané práce se zabýváme obsahovou analýzou vybraných textů z publikací Olgy Fierzové, Pavla Kohna a dalších autorů, o kterých jsme již hovořili v naší v teoretické části. Konkrétní texty z těchto publikací byly vybrány s ohledem na cíl naší práce, tak aby byl splněn jeho intencionální charakter.

4.1 Cíle výzkumu

Cílem výzkumu je zjistit, jaké výchovné a vzdělávací znaky ve své pedagogické činnosti Olga Fierzová uplatňovala a určit jejich přínos a význam pro sociální pedagogiku. Bylo zapotřebí seznámit se s touto osobností od jejího narození a podrobněji popsat významné události v jejím životě, které souvisejí s její sociálně pedagogickou činností. Na základě těchto skutečností jsme formulovali hlavní výzkumnou otázku.

Jaké jsou výchovné a vzdělávací znaky v pedagogické činnosti Olgy Fierzové?

Dílčí cíle v našem výzkumu tvoří následující dílčí výzkumné otázky:

1. Jak Olgu Fierzovou ovlivnila spolupráce s Přemyslem Pittrem?
2. Které historické události zasáhly do jejího života?
3. Jakou výchovu u dětí preferovala?
4. Jak přistupovala k dětem?
5. Jaké pedagogické prostředky ve své práci uplatňovala?

4.2 Metoda výzkumu a procedura sběru dat

Jako metodu pedagogického výzkumu, jsme zvolili metodu obsahové analýzy textu, která je zaměřená na vyhodnocení a interpretaci obsahů textů. Analýza verbálních projevů se uskutečňuje u každé výzkumné metody, ve které se pracuje se slovem. Obsahová analýza představuje už dlouhodobou standardní metodu pedagogického výzkumu zaměřenou na vyhodnocení a interpretaci obsahu textů. Byla spolehlivě aplikována v nespočetném množství výzkumů, které se soustředily na různé typy a formy textů, a prokázala svoji vysokou funkcionalitu (Gavora, 2015, s. 345).

Nalezení jednoznačné definice obsahové analýzy není snadné. Terminologická nejednotnost naznačuje koncepční zmatek. Za zakladatele obsahové analýzy je považován Berelson

(1954). V jeho pojetí je obsahová analýza charakterizována jako objektivní, systematický a kvantitativní popis obsahu textu (Gulová, Šíp, 2013, s. 140). V literatuře však najdeme i autory, kteří se spíše přiklánějí k možnosti kvalitativního využití. Analýza dokumentů je podle Hendla (2008, s. 120) důležitá zvláště tehdy, když se jedná o časově vzdálené, historické události. Klíčovým prvkem obsahové analýzy, který se stanovuje hned po konkrétní specifikaci výzkumného cíle, je dle Gavory (2015, s. 352) rozhodnutí o tom, které texty se rozhodneme vybrat a jakým způsobem. Jedním z možných přístupů použitelných pro zpracování výsledků obsahové analýzy dokumentů je zakotvená teorie. Cílem takového výzkumu je „návrh teorie pro fenomény v určité situaci, na niž je zaměřena pozornost výzkumníka“ (Hendl, 2008, s. 123).

Výzkum tedy nepotvrzuje již zavedenou teorii, nýbrž se snaží o její vznik a formulaci na základě dat získaných během studie. Při obsahové analýze stanovujeme tři různé jednotky. Řadíme mezi ně výzkumný vzorek, jednotku sběru dat a jednotku analýzy. Výzkumný vzorek hovoří o tom, které texty z publikací byly do výzkumu vybrány. Kritérium sběru dat specifikuje zaměření těchto textů. V našem případě se jedná o texty, jež jsou zaměřeny na pedagogické působení O. F. během jejího života na děti, jimž se věnovala jako výchovný pedagog v Milíčově domě v Praze.

Procedura sběru dat probíhala studiem a četbou knih a dokumentů O. F., dále pak P. Pittra a Pavla Kohna a spolupracovníků O. F., kteří ve svých pamětech zaznamenali působení O. F. v České republice tak i v zahraničí.

4.3 Harmonogram výzkumu

V období ledna až dubna roku 2017 jsme započali se studiem knih od samotné autorky Olgy Fierzové a dále od autorů, kteří se zabývají přínosem a dílem této autorky.

V měsíci červenec 2017 jsme písemně oslovili vedoucí Pedagogické knihovny Jana Ámose Komenského v Praze s žádostí o vyhledání dalších relevantních publikací, které by pomohly s našim výzkumem.

V listopadu 2017 jsme osobně navštívili paní Petru Lajskovou z archivu Přemysla Pittra a Olgy Fierzové v knihovně Jana Ámose Komenského v Praze a po důkladném prostudování doporučené literatury a textů jsme zvolili literaturu vhodnou pro náš výzkum.

Shromážděná a analyzovaná data byla následně vyhodnocena a roztríděna podle vzešlých kódů a zpracována do přehledných tabulek. Následně byly vytvořeny subkategorie a kate-

gorie, které byly podkladem pro závěrečnou interpretaci zjištěných dat, pro kterou jsme použili metodu zakotvené teorie, dále viz podkapitola Zpracování dat a jejich interpretace.

4.4 Výzkumný soubor

Výzkumným souborem pro náš výzkum se staly knihy a fragmenty textů jednotlivých autorů. Ve výběru výzkumného souboru jsme zvolili výběr záměrný, reprezentativní.

Pro textovou analýzu Olgy Fierzové jsme zvolili výzkumný soubor:

- 1) FIERZOVÁ, Olga – analýza textů z knihy: Dětské osudy z doby poválečné, kapitoly: Děti z Terezínského gheta, s. 7 – 13, Vzpomínka na židovské děti z Milíčova domu a Mýta, s. 14 – 27, Výchova dětí, s. 62 -65.
- 2) FIERZOVÁ, Olga- analýza textu v časopise Sbratření, roč. 1938, Práce a zábava dětí.
- 3) FIERZOVÁ, Olga – analýza textu: Nad vřavou nenávisti, kapitoly: Milíčův dům – práce pro děti, s. 136 – 140, Zotavovna v Mýtě a letní tábory, s. 140 – 141.
- 4) KOHN, Pavel, Hovory 6/2000 – analýza příspěvku: Olga Fierzová – Žena ve stínu, s. 19 -35
- 5) MAŘASOVÁ, Olga, Hovory 6/2000 - analýza příspěvku: Vzpomínky na spolupráci s Olgou Fierzovou, s. 141 – 145.
- 6) MATOUŠ, Miroslav, Hovory 6/2000 - analýza příspěvku: Děti v péči Olgy Fierzové, s. 137 – 140.

4.5 Zpracování dat a jejich interpretace

V naší práci volíme induktivní postup analýzy tzn., že se pohybujeme od textového materiálu k závěrům (teorii). Kódy, které vznikají v průběhu analýzy, jsou originálním dílem výzkumníka a jsou nepřenositelné. Jednotkou analýzy je konkrétní prvek, který se v textech analyzuje a o kterém výzkumník podává výzkumné závěry. Při obsahové analýze může být jednotkou analýzy jakýkoli textový element: slovo, slovní spojení, téma aj. Při sběru dat používáme metodologii otevřeného kódování dle Strausse a Corbinové (1999). Základní snahou je pomocí pojmů obsažených ve vybraných textech z dokumentů a knih, tedy výzkumného souboru, určit a popsat kódy, z nichž následně vytváříme kategorie, jež jsou dále zpracovávány pomocí selektivního a axiálního kódování.

Za využití axiálního kódování údaje znovu uspořádáváme novým způsobem a vytváříme spojení mezi kategoriemi. Pomocí selektivního kódování vybíráme jednu centrální kategorii, která je pak systematicky uváděna do vztahu k ostatním kategoriím a vytváříme tak kostru příběhu. Na základě získaných poznatků docházíme prostřednictvím schémat a výroků k závěrečné interpretaci, k odpovědi na výzkumnou otázku a vzniku zakotvené teorie, tedy určení a popisu pedagogicko-výchovného působení O. F.

Popis všech významových jednotek, tvorba kódů, subkategorií a kategorií je uloženo na CD, které je součástí této diplomové práce. Ukázky vybraných analyzovaných textů jsou součástí přílohy č. 4.

5 OBSAHOVÁ ANALÝZA ČÁSTI DĚLA INTERPRETACE DAT

V obsahové analýze vybraných děl jsme čerpali ze zdrojů, které se týkaly přímého popisu pedagogické a výchovné práce O. F. Z textů byly abstrahovány ty prvky, které charakterizovaly také postoje O. F. ke školství, k P. Pittrovi a potažmo k působení v Milíčově domě. Vzhledem k nedostatku odborných publikací od O. F. jsme se rozhodli do analyzovaných zdrojů zahrnout také zveřejněný proslov O. F. v časopise Sbratření. Záměrně jsme neanalyzovali práci „O výchově dramatizací“, která již byla analyzována Martinou Cettlovou v pedagogickém časopise (2000, s. 147 -150), a kterou v teoretické části naší práci podrobně popisujeme.

V následujících podkapitolách shrneme výsledky našich 6 analyzovaných zdrojů:

- 1) FIERZOVÁ, Olga, Dětské osudy z doby poválečné, kapitoly: Děti z Terezínského gheta, s. 7 – 13, Vzpomínka na židovské děti z Milíčova domu a Mýta, s. 14 – 27, Výchova dětí, s. 62 -65.
- 2) FIERZOVÁ, Olga, časopis Sbratření, roč. 1938, Práce a zábava dětí (zdroj nemá očíslované stránky).
- 3) FIERZOVÁ, Olga, Nad vřavou nenávisti, kapitoly: Milíčův dům – práce pro děti, s. 136 – 140, Zotavovna v Mýtě a letní tábory, s. 140 – 141.
- 4) KOHN, Pavel, Hovory 6/2000, příspěvek: Olga Fierzová – Žena ve stínu, s. 19 -35.
- 5) MAŘASOVÁ, Olga, Hovory 6/2000, příspěvek: Vzpomínky na spolupráci s Olgou Fierzovou, s. 141 – 145.
- 6) MATOUŠ, Miroslav, Hovory 6/2000, příspěvek: Děti v péči Olgy Fierzové, s. 137 – 140.

5.1 Obsahová analýza textu z 1. díla Olgy Fierzové

Z analýzy knihy **Dětské osudy z doby poválečné** se vynořily následující kategorie: Víra, Konkrétní pomoc, Pedagogická vnímavost, Reflexe druhých, Pedagogické úsilí, Prostředky pedagogického působení, Citovost, Humanitární práce, Ochrana P. Pitttra a Svědectví. Mezi dvě významné kategorie patřily Pedagogická vnímavost a Svědectví, jež se staly vlastnostmi centrálního pojmu **Prostředky pedagogického působení**.

Při analýze textů knihy **Dětské osudy z doby poválečné** jsme se soustředili na hledání odpovědi na hlavní výzkumnou otázku:

„Jaké jsou výchovné a vzdělávací znaky v pedagogické činnosti O. F?“

Samotná kniha dokumentuje očima O. F. dobu úzce po skončení druhé světové. V knize O. F., detailně popisuje činnosti a aktivity, kterými společně jak s P. Pittrem tak i ostatními spolupracovníky z Milíčova domu realizovali humanitární pomoc dětem zvanou „akce Zámky“. Zároveň se zde objevují i vzpomínky na konkrétní příběhy zachráněných dětí.

O. F. ve své knize odhaluje nejen období, ve kterém jejich záchranná „akce Zámky“ probíhala, ale zároveň je kniha i důležitým svědectvím konce 2. světové války. Problémy projevující se na konci 2. světové války období pramenily především z neznalosti a z nenávisti ke všemu německému, včetně německých občanů. Lidé, kteří byli podrobeni odsunu, museli přečkat do doby odsunu v internačních táborech. V internačních táborech panovaly nelidské, nehygienické podmínky, což způsobilo, že mnoho dětí i dospělých v těchto internačních táborech zemřelo.

Svědectví, je rozsáhlou kategorií naší analýzy dokumentující i první projevy zlovůle komunistické strany, která se snažila křesťansky smýšlející prostředí Milíčova domu zhubit. Ocenění Pittrovi statečnosti a nezdolné pílě při záchraně dětí a často i celých rodin je rovněž důležitým svědectvím, které zde nalézáme.

Doprovázející **Víra**, jež byla součástí všeho jejich snažení, se rovněž prolíná v knize, jako červená nit a zároveň definuje postoj O. F. ke křesťanství, v němž O. F. vidí zdroj pomoci a současně i důležitý opěrný bod, který jí i stejně smýšlejícímu P. Pittrovi pomáhá lépe se vypořádat se všemi problémy, které je na společné cestě potkávají.

V kategorii **reflexe druhých**, O. F. odhaluje svůj pozorovací talent a umění ocenit výchovné působení svých kolegů i radost zachráněných dětí nad změnou svého dosavadního života. S touto vlastností se pojí i schopnost **pedagogické vnímavosti**, kterou na sebe O. F. prozrazuje. Tato vnímavost zahrnuje celou škálu pedagogického vnímání situací, zejména pak všímání si reakcí dětí, jež je největší subkategorií analyzované kategorie. O. F. se snažila dětem nejen pomáhat řešit jejich svízelnou životní situaci, kdy znovu hledali své rodiny a své domovy, ale především se snažila působit na zotavení jejich duší a to např. ve formě sdílení radosti nad výsledky jejich práce. Uvědomovala si, jak důležitý je láskyplný vztah a péče o tyto děti a jaký velký výchovný efekt tento přístup k dětem má.

Tato forma reflexe nám odkrývá i **citovost** O. F., kterou nejvíce projevila především zájmem o osudy všech dětí, jež zotavovnými v průběhu „akce Zámky“ prošly. Zároveň si uvědomovala jejich těžký osud, reflektovala jejich psychické strádání a sdílela smutek nad nelidským zacházením, jehož musely být v koncentračních nebo internačních táborech svědky. Za nejvýznamnější kategorii, která se nám v naší analýze knihy „Dětské osudy“ z doby poválečné vynořila, jsou **prostředky pedagogického působení**, jež nám jednoznačně potvrzují pedagogické metody, které O. F. při výchově a vzdělávání dětí uplatňovala. Jedná se o konkrétní metody, které jsou i subkategoriemi analyzovaného textu:

Výchova ke spolupráci, výchova pomocí výtvarné výchovy, práce ve skupině, sport jako výchovná metoda, víra jako výchovný styl, odhalování povah dětí při hře, motivace ke sdílení, celostní přístup k dětem, apel na svědomí, rozmluva s problematickými dětmi, potřeba celého člověka při výchově dětí a apel na solidaritu dětí.

Zajímavým výsledkem analýzy je rovněž **pedagogické úsilí**, které O. F. uplatňovala, ačkoli o tom nerada hovořila, vzhledem ke skutečnosti, že byla velmi skromné povahy a nerada na sebe jakkoli upozorňovala. Zjevný byl nicméně její zásah při výchovné intervenci německým chlapcům, kteří byli ještě stále zmanipulováni hitlerovskou propagandou a měli slovně napadat židovské chlapce, jichž se O. F. důrazně zastala. Vysvětlila německým chlapcům, jak důležité je vnímat nespravedlivost antisemitismu a vidět v druhých lidech především to dobré. Vřelou komunikací s dětmi a vlastní statečností při řešení takto nepříjemných situací, byla O. F. dětem jistě vzorem.

Důležitým svědectvím O. F. je v její knize rovněž výčet **konkrétní pomoci a humanitární práce**, kterou společně s P. Pittrem při záchranné „akci Zámky“ realizovali. Je jistě obdivuhodné, že veškerá jejich práce pro židovské i německé děti byla jimi vykonávána bez jakékoli odměny a na úkor uspokojení vlastních potřeb. Kromě toho nesmíme zapomenout zmínit i jejich neustálou snahu zlepšovat prostředí, ve kterém se děti zotavovali a další několikaletou práci O. F. ve spolupráci s Červeným křížem při hledání rodinných příslušníků dětí, či nalezení opatrovníků, jež by dětem nahradili jejich rodinu.

Dále bylo součástí působení O. F. kromě zabezpečování fungování všech projektů, které s P. Pittrem uskutečňovali, také snaha o ulehčení jeho práce pomocí sdílení veškerých nebezpečných situací jako např. návštěvy židovských rodin přes udělený přísný zákaz návštěv v židovských rodinách, či využití prostředků k **ochraně P. Pittra**, kterých se O. F. nebála v dané chvíli použít.

5.2 Obsahová analýza textu z 2. díla Olgy Fierzové

Z analýzy **proslovu O. F. na rodičovské besedě O práci a zábavě dětí**, který byl O. F. přednesen v Milíčově domě, se vynořily následující kategorie: Vnímání dětských potřeb, Proč děti nebaví škola?, Motivace dětí, Příklady z praxe, Prostředek výchovy, Výhody hraní, Inspirace dětmi. Mezi dvě významné kategorie patřily Vnímání dětských potřeb a Motivace dětí. Ty se staly vlastnostmi centrálního pojmu **Prostředek výchovy**.

Při analýze záznamu z proslovu O. F. s názvem „O práci a zábavě dětí“ jsme se soustředili na hledání odpovědi na hlavní výzkumnou otázku:

„Jaké jsou výchovné a vzdělávací znaky v pedagogické činnosti O. F?“

Při analýze záznamu z proslovu O. F. jsme se soustředili na hledání odpovědi na naší hlavní výzkumnou otázku, to jest, jaké jsou výchovné a vzdělávací znaky v pedagogické činnosti O. F. Publikovaný proslov O. F. je jedinečnou dokumentací výchovných názorů, postojů a zkušeností O. F. při výchově dětí v Milíčově domě. O. F. se zde vyjadřuje k tématu práce a zábavy dětí, ve kterém spatřuje důležité výchovné prostředky. Rodičům na jasných příkladech ze své vychovatelské praxe ukazuje, jakými způsoby se mohou na výchově svých dětí dále podílet oni sami. Vzhledem k nedostatku odborných publikací O. F., je tento analyzovaný zdroj velmi důležitý pro zodpovězení naší hlavní výzkumné otázky.

V úvodu svého proslovu se O. F. nejprve věnuje tématu rozdílného vnímání práce či po-
tažmo povinností, které my dospělí odlišujeme od zábavy. V pracovních aktivitách většinou nespátřujeme potěšení a práci a zábavu od sebe rádi úplně oddělujeme. Děti však tento rozdíl ještě neznají a my dospělí bychom se měli umět vžít do jejich myšlení. Z následujícího projevu O. F. se nám vynořila kategorie **vnímání dětských potřeb**, ve které se O. F. zamýšlí nad myšlením dětí. Myšlení dětí přirovnává k hravé kočičce, jež se hrou s klubíčkem připravuje na práci – lovení myší, aniž by o tom věděla. My dospělí bychom neměli svým dětem vnucovat náš pohled na plnění povinností, ale spíše bychom děti podporovat při plnění svěřených úkolů ve formě her. Je také důležité vnímat rozdílný vývoj dětí a zbytečně je nezatěžovat povinnostmi, na které ještě nejsou zralé.

Není vhodné dětem vnucovat obtížné věci jenom proto, aby se v nich cvičily, ale je nutné respektovat to, že děti nedisponují tzv. *vyššími pohnutkami*, které O. F. popisuje jako zodpovědnost či uvědomění si povinností, které my dospělí, pro zabezpečení našeho života,

máme. Je nezbytné respektovat potřebu dětí si hrát a dopřát jim volné chvíle a po sezení ve škole jim poskytnout uvolnění ve formě volného pohybu a hraní si ideálně ve venkovních prostorech.

Současně se O. F. věnuje také tématu **proč děti nebaví škola?** Zde O. F. upozorňuje zejména na problematiku školství, které trpí nedostatkem financí. Třídy ve školách jsou přeplněné a učitelé se nemohou dostatečně věnovat potřebám a nadání jednotlivých žáků, což má za následek, že vyučování nebere žádné ohledy na potřeby a vývojovou zralost dítěte. Dále se zde opět setkáváme s jejím názorem, že škola bývá rodiči vnímána jako „práce“ pro děti nebo přípravou na práci a někteří rodiče jsou pak na své potomky příliš tvrdí a dětem školu znechucují.

Z analýzy textu nám dále vyplynula kategorie **motivace dětí**. O. F. považuje za důležité šířit osvětu o tom, jak lze na dítě působit, aby činilo věci nezbytné samo a rádo. Mezi hlavní motivační aktivity patří: umožnit dětem zažít při práci i zábavu, používat chválu za vypracovaný úkol nebo dobrý nápad, prožívat s dětmi radost nad vykonanou prací. Dále dávat dítěti příležitost, aby samovolně učinilo to, co po něm chceme. Žádat děti formou prosby ne příkazu. Nechat dělat děti věci, které jsou jimi vnímány jako důležité a při tom je podstatné vnímat skutečnost, že děti vykonávají danou činnost z lásky k nám a pro nás. V případě, že nastane situace, že dítě nechce vykonat práci, kterou po něm vyžadujeme, je nutno použít trest. Při tom je potřeba, aby si dítě bylo vědomo toho, že i nás použití trestu velmi mrzí a zároveň pocítilo důsledky toho, když se člověk nesnaží. Nikdy by však neměl být trest použit jako msta.

Trest jako **prostředek výchovy**, který se vyskytl i v této kategorii je zde vysvětlen jako nejméně používaný prostředek, který by měl přijít až po té, co nezabrala žádná domluva a vysvětlení. Také je důležitá při výchově důslednost. Dobrovolnost je rovněž prostředkem výchovy, O. F. jej považuje za tzv. *imaginární kouzelný klíč*, sloužící k tomu, aby něco bylo radostné. I vlídnost je jedním z prostředků výchovy. Je důležité jednat s dětmi vlídně a vše jim vysvětlit. Je důležité respektovat potřeby dítěte a např. v případě únavy mu dopřát změnu a poděkovat mu za dosud vykonanou práci. Mezi důležité prostředky výchovy lze z proslovu O. F. zařadit také samostatnost „...dávejme dětem co nejvíce příležitostí, aby

samy něco dělaly nebo tvořily“ a znovu apel na vytvoření symbiózy mezi prací a zábavou u dětí „zábava a práce jsou úplně spjaté“.

Názory O. F. podporují také **příklady z praxe**, jež O. F. při vysvětlování svých postojů nabídla. Jedná se o konkrétní příklady toho jakou sílu má prosba, jak na děti působí udělení trestu ve formě týdenního zákazu do Milíčova domu. Příkladem pro rodiče bylo informování o skutečnosti, že děti se v Milíčově domě baví při práci a pracují při zábavě. Kategorie **výhody hraní** tyto příklady umocňuje a O. F. nám vysvětluje, že hru lze při výchově dobře využít z důvodu „...a snad při všech hrách se děti učí kázní“, „...ani hra není pouhá zábava“. Také obhajuje hru pro učení fair play, pro budování tělesné zdatnosti a zvláště hovoří o divadle jako o zdroji formování duše dítěte a vnímání toho co je krásné. V poslední kategorii, kterou jsme nazvali **inspirace dětmi**, O. F. zakončuje svůj proslov k rodičům a nabádá je k tomu, abychom se i my dospělý nechali inspirovat od dětí tím, že budeme ve své práci hledat zábavu. Zároveň bychom se měli snažit vykonávat věci s láskou a radostí pro naše děti, stejně jako to ony rády dělají pro nás a mimo jiné i proto, abychom si ve svých životech našli zábavu, jež by činila náš život šťastnějším.

5.3 Obsahová analýza textu z 3. díla Olgy Fierzové

Analýzou vzpomínek O. F. v knize „*Nad vřavou nenávisť*“, které je společným dílem Přemysla Pittra a O. F. Jsme z kapitoly „*Milíčův dům – práce pro děti*“ vytvořili následující kategorie: Vznik Milíčova domu, Spolupracovníci Milíčova domu, Práce P. Pittra pro Milíčův dům, Uživatelé Milíčova domu, Způsob práce s dětmi, Výchovné postoje, Prostředí Milíčova domu. Mezi dvě významné kategorie patřily Práce P. Pittra pro Milíčův dům a Výchovné postoje, jež se staly vlastnostmi centrálního pojmu **Způsob práce s dětmi**.

Při analýze vzpomínek O. F. jsme se soustředili na hledání odpovědi na naši hlavní výzkumnou otázku:

Jaké jsou výchovné a vzdělávací znaky v pedagogické činnosti O. F.?

V druhé části knihy se O. F. věnuje dokumentaci jejich společné práce a dále vzpomíná na spolupracovníky, kteří se s nimi podíleli na vybudování Milíčova domu a při tom vypráví příběhy některých jejich odchovanců. Pro potřeby naší práce jsme vybrali vzpomínku O. F.

na Milíčův dům. V této vzpomínce O. F. shromažďuje důležité údaje, jež se pojí s jeho vznikem, lidmi, kteří se v něm angažovali. Dále se věnuje dětem, se kterými zde pracovali a rovněž i metodám, jež byly při jejich výchově používány. Mimo jiné máme možnost dozvědět se i více o dalších projektech, které Milíčův dům nabízel. Jednalo se především o vybudování ozdravovny v Mýtě u Prahy a pořádání letních táborů pro děti.

První kategorie, kterou jsme nazvali **vznik Milíčova domu**, dokumentuje několikaletou snahu P. Pittra a jeho spolupracovníků realizovat projekt Milíčova domu. O. F. zde vyzdvihuje Pittrovu zásluhu nejen na shromáždění financí, vedoucích k vybudování útulku, ale zároveň podrobněji hovoří o shánění sponzorů, kteří pomohli Milíčův dům postavit. P. Pittr a později i jeho následovatelé vnímali skutečnost, že pokud se mají začít věnovat chudým a zanedbaným dětem, je vznik zázemí, jako byl Milíčův dům, jeho nezbytnou podmínkou.

V kategorii **spolupracovníci Milíčova domu** se více dozvídáme i o lidech, kteří zabezpečovali chod Milíčova domu. Kromě vychovatelů, věnujícím se dětem v různých dílnách a klubovnách, se O. F. zmiňuje i o práci moha dobrovolníků, bez kterých by se chod Milíčova domu nemohl uskutečnit. Jednalo se např. o dobrovolnou sociální pracovníci, docházející současně i do rodin dětí potřebující nejen materiální pomoc v podobě ošacení nebo potravin. Dále i spolupráce s pedagogickým poradcem Ferdinandem Krchem byla pro Milíčův dům rovněž velmi významná a při tom zkvalitňovala jak nabízené, tak i poskytované služby.

V kategorii práce **P. Pittra pro Milíčův dům** se O. F. více rozepisuje o Pittrových aktivitách, jež pro Milíčův dům vykonával. Kromě toho, že byl především jeho ředitelem, byl i zároveň jedním z vychovatelů, kteří se podstatně podíleli na výchově dětí. Děti chodily do Milíčova domu po ukončení vyučování ve škole a v Milíčově domě trávily svůj volný čas, jež by jinak byly nuceny trávit bezprizorně na ulici. Rodiče těchto dětí museli vykonávat i dvě zaměstnání z důvodu zabezpečení svých rodin obživou. P. Pittr velmi dbal o vytváření pěkného prostředí v Milíčově domě, podílel se na jeho čistém a vkusném vybavení, neustále sháněl další finanční prostředky na provoz Milíčova domu, spolupracoval s městskými úřady a při tom byl schopen poskytovat dětem služby Milíčova domu i v období 2. světové války. P. Pittr vykonával v Milíčově domě i pravidelné bohoslužby a nedělní školu

pro děti, která byla u dětí velmi oblíbená. V nedělní škole se zpívalo a P. Pitter vyprávěl dětem příběhy osobností, jež byly zároveň pro děti velmi inspirující. O. F. ve svém příspěvku hovoří o Pittrově “*spiritus agens*” nebo-li, “*vůdčímu duchu*“, jež P. Pitter pro Milíčův dům představoval.

Mezi **uživatele Milíčova domu** patřily nejprve děti z přilehlých chatrčí, žijících na okraji Žižkova. Později k nim přibyly i další děti, které trpěly tím, že se jim vůbec nikdo nevěnoval. Záslužná je rovněž snaha P. Pittra a O. F. pomáhat dětským uprchlíkům, kteří se občas v Milíčově domě vyskytovali. Nejprve se jednalo o děti z příhraničních oblastí prchajících s rodiči před pronásledováním nacisty a později i o děti ze židovských rodin z Prahy a okolí. Mezi další děti, kterým se v Milíčově domě věnovali, patřily dospívající děti, jež do Milíčova domu docházely jen v neděli odpoledne, kdy byl dům pro ostatní uzavřen nebo dětem s většími výchovnými problémy. Pozornost byla věnována i dětem plachým a dětem se špatným prospěchem, u kterých se vychovatelé snažili podpořit jejich sebevědomí a objevit u nich talent, kterým by svůj handicap kompenzovaly.

V kategorii **způsob práce s dětmi** O. F. dokumentuje některé aktivity, které byly dětem v Milíčově domě poskytovány. Jednalo se hlavně o hraní, zpívání, práci na zahradě a v dílnách. Dále sportovní aktivity, které byly dětmi oblíbené, a byl na ně vyhrazen zvláštní pracovník – tělocvikář. Děti měly v Milíčově domě k dispozici čítárnu, kde si mohly nerušeně číst a psát si domácí úkoly. V klubovnách si zase mohly hrát stolní hry nebo si hrát s hračkami. O. F. zde však bohužel vůbec nepopisuje svou vlastní práci s dětmi a nezmiňuje ani to, že se děti věnovaly hraní divadla. Vyzdvihuje však práci svých kolegů. Mezi důležité **výchovné postoje** můžeme z analyzovaného textu zahrnout informaci, že imitace zbraní nebyly v Milíčově domě pro děti brány jako vhodné hračky a byly zde proto zakázány. O. F. rovněž vyzdvihuje význam prací v přírodě, protože příroda děti obohacuje a učí je lépe vnímat okolní svět. Milíčův dům, se dle O. F., zabýval hlavně utvářením charakterů dětí a působil na formování jejich osobnosti. Podporoval je i v těžkých dobách druhé světové války. Za důležitý výchovný postoj lze považovat i práci s rodiči dětí, pro které byla jednou měsíčně organizována schůzka, kde se rodiče dozvídali nejen o aktivitách, které děti v Milíčově domě absolvovali, ale byli dle O. F. přitažlivou formou učení, jak doma vychovávat své děti. O tomto tématu nalézáme informace rovněž v analyzovaném proslovu O. F. “*Práce a zábava dětí*”.

Z dnešního pohledu je třeba ocenit skutečnost, že se všichni pracovníci Milíčova domu podíleli bezplatně na chodu Milíčova domu, a to ve svém volném čase. Zároveň byli ochotni podílet se i na provozu ozdravovny v Mýtě u Rokycan a táborových aktivitách, jež se uskutečnily v letních měsících.

V kategorii **prostředí Milíčova domu** je pro nás O. F. zdokumentován fakt, že Milíčův dům byl dětmi hojně využíván a v některých dnech se v Milíčově domě vyskytovalo až na 150 dětí. Děti měly o vstup do Milíčova domu obrovský zájem, což vedlo k tomu, že zde byly vytvářeny pořadníky zájemců o Milíčův dům. Sama O. F. doslova píše: „*Milíčův dům se podobal bzučícímu úlu*” a dále pokračuje, že děti měly zájem o všechny konané besídky, především o ty, které organizoval P. Pittr. Milíčův dům byl v té době pro děti novým vítaným prostředím. Mohly se zde realizovat a zažít radostné chvíle, které jim jejich chudé prostředí, z kterého pocházely, nebylo schopno nabídnout. Nabízené služby a prostředí Milíčova domu patřilo svým charakterem v té době a to nejen v Praze, ale i v tehdejší Československu, k zcela ojedinělým.

5.4 Obsahová analýza textu z díla Pavla Kohna

Z analýzy příspěvku „**Žena ve stínu**“ ve sborníku Hovory/6 od Pavla Kohna vzešly následující kategorie: Životní partnerství, Postoje, Pedagogické vzdělání, Pedagogická praxe, Životní filozofie, Statečnost, „Cesty Páně“, Překážky, Milíčův dům, Duchovní odkaz. Mezi významné kategorie patřily Životní filozofie, Postoje a Životní partnerství. Ty se staly vlastnostmi centrálního pojmu **Duchovní odkaz**.

Při analýze textu „Žena ve stínu“ jsme se soustředili na hledání odpovědi na naši hlavní výzkumnou otázku:

„Jaké jsou výchovné a vzdělávací znaky v pedagogické činnosti O. F?“

Příspěvek Pavla Kohna je jedním z prvních životopisných portrétů věnujících samotné osobě O. F. a dokumentující její působení v České republice. Příspěvek je pro naši práci cenným materiálem, protože se zabývá vztahem O. F. k P. Pittrovi a poskytuje ucelené informace o jejím duchovním odkazu, jež je pro naši práci velmi podnětný.

Pavel Kohn výstižně shrnuje základní **Postoje** O. F. k životu a také zdroje jejich formování, mezi které patřilo zažití rodinné krize, a to především snaha O. F. postavit se na vlastní

nohy, rozvoj porozumění a solidarity k ostatním lidem, z nichž vyplynulo celkově obrovské sociální citění, jež O. F. prokazovala po celý život. Z portrétu O. F. rovněž vyplývají i významné povahové rysy, kterými O. F. disponovala a mezi něž patřila především její samostatnost, čestnost, schopnost zvládat kritické situace, ale také umění vzbouřit se proti zažitým konvencím, které se neslučovaly s jejím sociálním citěním.

Z analýzy rovněž vyplývá snaha O. F. získat ucelené **pedagogické vzdělání**. Po absolvování učitelského semináře v Bruselu, dále O. F. navazuje na vysokoškolské studium učitelství v pedagogickém institutu J. J. Rousseau v Ženevě, které z důvodu nedostatku financí bohužel nedokončila. Nicméně byla tímto pobytem celý život ovlivněna, a to zejména pak myšlenkami J. H. Pestalozziho a jeho snahou o vzdělávání chudých a znevýhodněných dětí. Podle Kohna považovala za nezbytné zlepšit klasické školství, které již tenkrát ze svého pohledu vnímala jako velmi formální a schematické. Kohn ve svém portrétu O. F. uceleně hovoří o její **pedagogické praxi**, kterou započala v Anglii. Zajímavým je jeho postřeh, že ve své pozdější praxi v Milíčově domě uplatňovala své zkušenosti s metodou M. Montessori a její výchovné působení bylo inspirováno i křesťanskými hodnotami, na něž ještě více zapůsobila Pittrova neformální, nicméně velmi láskyplná a vírou vedená péče o zanedbané děti.

Práce O. F. v **Milíčově domě** zahrnuje celou řadu pedagogických činností, jež bychom dnes popsali jako pedagogické znalosti a dovednosti uplatněné v praxi, ke kterým O. F. přidala i manažerskou dovednost. S manažerskou dovedností byla schopna zabezpečit celý chod Milíčova domu a v tomto ohledu byla pro P. Pittra, neocenitelnou pomocnicí. Zdroj této pomoci byla ze strany O.F. jistě naprosto jedinečná a vyplývala z **životního partnerství**, které Kohn ve své monografii o O. F. k P. Pittrovi odhaluje a popisuje jako naprosto netradiční. Jejich vztah, který by za normálních okolností jistě přerostl v manželství, byl, ale ze strany O. F. dobrovolně ponechán jen za přátelský vztah. Vzhledem k tomu, že O. F. nechtěla, aby se P. Pittr vzdal svého slibu. Slib P. Pittra, že se nikdy neožení, ctěla a tak se P. Pittr mohl zcela věnovat službě Bohu péčí o potřebné. Tuto z našeho pohledu oběť, kterou O. F. pro P. Pittra učinila a způsob, jakým sdílela Pittrovi projekty, je výjimečný a zároveň odhaluje obrovskou vnitřní sílu, kterou O.F. prokázala.

Kategorie **překážky**, jimž ve svém ojedinělém životě O. F. čelila, obsahuje jednak překážky existenciálního charakteru, kdy v podstatě celý život kvůli svým humanitárním a charitativním aktivitám trpěla nedostatkem financí, tak i překážky osobního charakteru, tj. vzdání se osobního života a rodiny, po kterém zcela jistě dle Kohna toužila. Další překážkou, které se s obrovskou ctí zhostila, bylo zvládnutí českého jazyka. Český jazyk se O. F. naučila téměř dokonale, a to jak v mluveném, tak i v psaném projevu. Boj s nacistickou a posléze i s komunistickou ideologií byl protkán překážkami, které jí i Pittrovi stěžovali práci s dětmi a provoz Milíčova domu.

Statečnost, kterou celý život prokazovala, je Kohnem konkretizována zejména situacemi, kdy odmítla se vzdát svého snu a přesvědčení o smyslu práce, kterou s P. Pittrem vykonávali. Odmítla se např. vrátit zpět do neutrálního Švýcarska v době okupace Československa nacisty, i přesto, že by to bylo pro ni jistě výhodnější. Statečným počinem bylo i riskování vlastního života při organizování pomoci Židům, kteří byli hitlerovským režimem perzekuováni. Po druhé světové válce byla opět nebezpečná pomoc německým dětem a rodinám, jež byly v nemilosti českých občanů a zároveň statečná byla i práce s českými exulanty a další vydávání exilového časopisu Sbratření.

Kategorie „**cesty Páně**“, odhaluje i další aktivity O. F., které jí byly do života dle jejích slov „Vyšší reží“ přiváty. Jednalo se zejména o její tlumočnickou profesi, jež díky svému jazykovému talentu přijala, dále práce v uprchlickém táboře, které po Pittrově emigraci do Německa vykonávala dalších deset let svého života. Za největší osudové setkání bylo však dle Kohna pro O. F. samotné setkání s P. Pittrem.

Životní filozofii O. F., kterou nám Kohn pomáhá ve svém portrétu o O. F. odhalit, zahrnují subkategorie sdílení myšlenek J. H. Pestalozziho, přijetí životního poslání P. Pittra, sdílení myšlenek pacifismu, služba Bohu a lidem, láska a víra a sociální cítění. Tyto zásadní filozofické postoje formují rovněž **duchovní odkaz** O. F., jež je pro další generace cenným, zejména díky její celoživotní práci s dětmi, realizací humanitární a záchranné akce Zámky, sociální a charitativní činností v táboře Valka a péčí o české exulanty. Jejím osobním příkladem, angažovaností, varováním na sklonku života před odplatou komunistům, péčí o odkaz P. Pittra a publikační činností.

5.5 Obsahová analýza textu z příspěvku spolupracovnice Olgy Fierzové

V analýze textu „*Vzpomínky na spolupráci s Olgou Fierzovou*“ se objevily následující kategorie: Láska, Charakteristika O. F., Vztah k P. Pittrovi, Profese, Poslání, Zkušenost, Přístup k životu. Mezi významné kategorie patřily kategorie **Poslání, Láska a Přístup k životu**. Ty se staly vlastnostmi centrálního pojmu **Charakteristika O. F.**

Příspěvek spolupracovnice O. F. paní Olgy Mařasové, přispívá k zodpovězení našich dílčích výzkumných otázek, které vedou k zodpovězení hlavní výzkumné otázky.

V příspěvku jsou obsaženy vzpomínky spolupracovnice Olgy Mařasové na O. F., dokumentující znovu životopisná data O.F. a přinášející odpovědi zejména na to, jakým způsobem O. F. vnímali její spolupracovníci, jak přistupovala k dětem a jaké činnosti při tom vykazovala.

Z analýzy textu se dozvídáme, jak vnímala spolupracovnice Mařasová **vztah O. F k P. Pittrovi** a to ze strany O. F. Dle slov spolupracovnice Mařasové se jednalo o čisté přátelství, projevující se obrovskou podporou a péčí O. F o P. Pittra, snahou navzájem se pomáhat při realizaci všech svých aktivit.

Profese, které Mařasová O. F. přičítá zahrnují jak profesi učitelky, tlumočnice a pracovnice Milíčova domu, tak i profesi sociální pracovnice při práci s uprchlíky a vydavatelky. Na tyto profesní činnosti následně navazují další pracovní aktivity O.F., jež jsme se rozhodli nazvat **poslání**. Mezi ně patří též nespočet aktivit, které se O. F. rozhodla podpořit a být jejich odhodlanou zastánkyní. Jedná se např. o práci pro Mezinárodní červený kříž, jednatelství v ekumenickém Husově sboru, dále byla rovněž zakladatelkou Masarykova fondu, členkou ve spolku Svatopluka Čecha, spoluzakladatelkou Československé doplňovací školy a jiných hnutí. Mezi další její poslání můžeme jistě připojit její rozsáhlou korespondenci s dětmi, které prošly Milíčovým domem, její péči o krajany žijící ve Švýcarsku i po smrti P. Pittra. V neposlední řadě pak poslání pomáhat všem lidem pomocí své víry a křesťanství.

Spolupracovnice Mařasová ve svém příspěvku podává výčet mnoha vlastností O. F., které se podílí na vytváření naší **charakteristiky O. F.** Mezi vlastnosti patří zbožnost, pilnost,

laskavost, nezdolnost, schopnost empatie a sdílení radosti. Mařasová doslova píše: „*Byla ženou příkladné mravní čistoty, milá, radostná a laskavá,*“ a dále popisuje její obrovskou píli, obrovské jazykové nadání a plné zvládnutí českého jazyka, včetně znalosti českých dějin i hudby. Posléze v textu přirovnává O. F. k Charlottě Masarykové, jež rovněž svojí tichostí, drobnou postavou, vroucí a hlubokou vírou v Boha, láskou k české hudbě a znalostí dějin našeho národa O. F. připomínala. Mařasová reflektuje dále skutečnost, že se O. F. dobrovolně vzdala svého osobního života a role matky. Nicméně dodává, že tímto činem se vlastně stala maminkou mnoha dětí a při tom dokumentuje její vztah k dětem, jako velmi krásný a taktní. Dle Mařasové měly děti O. F. velmi rády a ona si získala jejich srdce. O. F. pomáhala, kde se dalo a svým svěžím duchem a elánem pomáhala až do svého pozdního věku.

Láska, kterou O. F. ve svém životě skrze svou víru cítila a žila, se promítala do všech jejích aktivit a byla její hnací silou. Dle Mařasové byla její láska k českému velmi silná, jež O. F. dokazovala svou neustálou snahou učit se český jazyka a porozumět české kultuře a českým dějinám. V neposlední řadě pak ochotou zůstat v Československé republice i navzdory možnému nebezpečí v průběhu 2. světové války.

Zkušenost O. F. s překonáváním přichozících problémů, byla u ní budována již od útlého dětství a postojem její rodiny. Rodina jejím aktivitám zpočátku vůbec nerozuměla a pro O. F. bylo zpočátku velmi těžké obhájit si u rodiny své rozhodnutí zůstat v Československu a při tom pomáhat P. Pittrovi. Toto rozhodnutí korespondovalo s jejím **přístupem k životu**, jež se rozhodla darovat druhým, vykonávat vše pro děti, a podstupovat mnoho obětí, jež zároveň vnímala jako službu Bohu.

5.6 Obsahová analýza textu z příspěvku spolupracovníka Olgy Fierzové

V analýze textu „*Děti v péči Olga Fierzové*“ se objevily následující kategorie: Popis O. F., Výchova O. F., Výchovné prostředí v Milíčově domě, Kalokagathia, Výchovné názory O. F. Mezi významné kategorie patřily Popis O.F. a Výchovné prostředí v Milíčově domě. Ty se staly vlastnostmi centrálního pojmu **Výchova O. F.**

Příspěvek Miroslava Matouše, spolupracovníka O. F. přispívá k zodpovězení našich dílčích výzkumných otázek, jež vedou k zodpovězení hlavní výzkumné otázky. V příspěvku

jsou obsaženy vzpomínky kolegy Matouše na O. F. dokumentující výchovné působení O. F. v Milíčově domě, a zároveň odhalující její výchovné názory. Vzpomínky nám rovněž přibližují naši zkoumanou osobnost z pohledu spolupracovníka a přítele P. Pittra, který se podílel na realizaci Milíčova domu a ve svém příspěvku do Hovorů/6/2000 též podrobněji hovoří o výchově v Milíčově domě.

Analýzou vybraného textu se nám objevuje kategorie **popis O. F.**, ve které se dozvídáme, jak byla O. F. kolegou Matoušem a ostatními spolupracovníky vnímána. Hlavní charakteristikou O. F. bylo její zdrženlivé a promyšlené jednání. „*Gelassen*“ - mírně, byla její zásada. Být v pozadí, byl její záměr, za kterým stála skromnost a empatie. Vyzdvihovány jsou její jazykové schopnosti, ale rovněž schopnost rozumět i stavebním plánům při výstavbě Milíčova domu. Do této kategorie jsme též zařadili subkategorii působení v kolektivu, v něm se O. F. vyznačuje schopností do kolektivu zapadnout, ztotožnit se s ním a pracovat v něm pro dobro celku.

V centrální kategorii **výchova O. F.** se o vyskytly subkategorie, které popisují ty výchovné metody, které Matouš ve svém příspěvku O. F. přisuzuje. Jedná se o vyučování hudební výchovy, využívání prací na zahradě, jako jednu z častých výchovných metod O. F., dále inspirace přírodou a kontakt s přírodou, jež O. F. ve své práci s dětmi uplatňovala. Jednoznačně se zde hovoří o lásce k dětem jako výchovné metodě. V subkategorii „*očíma spolupracovníků*“ je vyzdvihováno podílnictví O. F. na celém duchovním odkazu Milíčova domu.

V kategorii **výchovné prostředí Milíčova domu**, je dále Matoušem specifikováno, jakými konkrétními prostředky se na výchovu dětí působilo. Při práci, hře a zábavě, si děti výchovu ani neuvědomovaly, nepocit'ovaly žádný nátlak. Vychovatel byl jimi vnímán jako starší přítel, a ne jako dozorce. Děti byly vedeny k vzájemnosti, společenství, podílnictví v práci, kultuře i zábavě. Milíčův dům nebyl dle Matouše jen pouhou opatrnou, ale prostředím výchovy, které se hlásilo ke Komenskému heslu „*schola ludus*“ či-li škola hrou nebo k heslu „*labor ludus*“, tedy práce zábavou. Pohled zvenčí na výchovu v Milíčově domě poskytl Matoušovi rovněž jeden jeho bývalý chovanec, židovský doktor Jindřich Flusser, jenž si díky pomoci, které se mu v Milíčově domě dostalo, uvědomil, že ne samým chlebem živ jest člověk. Vyzdvihoval tak duchovní odkaz Milíčova domu.

Celkově je pro Matouše výchovné prostředí a výchovné pojetí, za kterým v Milíčově domě stále i O. F. charakterizováno řeckým ideálem **kalokagathia**. Vychovatelé v dětech pěstovali ušlechtilost, ohleduplnost a bratrskou vzájemnost. Učili je čistotnosti, budili v nich smysl pro upravenost a krásu. O. F. na tyto myšlenky navazovala svými **výchovnými názory**, které Matouš popisuje následně. O. F. odstupuje od veřejného vystupování, které nesvědčí probuzení srdcí a duší. „*Dětská duše, ozdobená básničkami, písničkami i tanečky, nezažívá to, co dospělí na ni ušili a v čem ji vydrežúovali.*“ Výchovné snahy, ověřené O. F., v předstihu upozorňují na nebezpečí plynoucí ze zdůrazňování úspěchu, z předvádění osobní zdatnosti, ze snahy mít převahu nad jinými, a to většinou v tom, co je nedůležité a zavádějící. Zájem veřejnosti je soustřeďován na volby královen krásy, na hlasování o prvenství zpěváků, na soutěžení všeho druhu. Zviditelňování za každou cenu, je dle Matouše, stupňované až k jistému způsobu exhibicionismu, který se může promítat až do oblasti sexu a promiskuity. O. F. se rovněž vyslovovala proti nadměrnému využívání moderní techniky, která odvrací děti od živé přírody. Oslabuje se tak tělo i duše dětí a otupuje se jejich cit. O tom svědčí stoupající zločinnost a patologie dětí.

6 CELKOVÉ VÝSLEDKY VÝZKUMU A JEJICH INTERPRETACE

Při zodpovězení naší hlavní výzkumné otázky: **Jaké jsou výchovné a vzdělávací znaky v pedagogické činnosti O. F?** jsme použili výsledky námi vybraných textových zdrojů. Ve všech analýzách se dozvídáme určité informace o výchovných postojích a pedagogických prostředcích, které O. F. uplatňovala jak při svém pedagogickém působení v Milíčově domě, tak i v rámci svého působení při záchranné „akci Zámky“.

O. F. za svého pedagogického působení používala mnoho výchovných prostředků k uskutečnění svých pedagogických cílů. Ať už šlo o intencionálně (záměrnou) nebo o funkcionálně (nepřímo, pro vychovávaného jedince) zaměřenou výchovu. O. F. se společně s P. Pittrem věnovala dětem v rámci jejich mimoškolního vzdělávání a v dnešní době bychom je oba nazvali pedagogy volného času. Milíčův dům byl jimi nazýván útulkem pro děti. Opatrovna (útulek) v období první republiky pečovala o děti pracujících rodičů, děti zde pobývaly více hodin než v mateřské škole a mohla jim zde být poskytována i strava. Pro čas po skončení školní výuky vznikaly denní útulky pro školní mládež, kde se děti zabavily nebo studovaly do doby, než rodiče přijdou z práce (Novotná, 2015, s. 29). V dnešní terminologii bychom Milíčův dům zařadili mezi nízkoprahová denní centra pro děti, které se zaměřují na volnočasové aktivity pro sociálně slabé děti z disfunkčních rodin.

O. F. se vyznačovala velkou pedagogickou vnímavostí projevující se vnímáním potřeb dětí a reflexí jejich výchovných problémů. Všimla si reakcí dětí a z dochovaných vzpomínek O. F. víme, že s nimi dokázala prožívat radostné chvíle a přála si, aby děti zažívaly úspěch. Byla nadána i velkou citovostí vůči svým svěřencům projevující se reflexí psychického strádání dětí a uvědomováním si těžkého osudu dětí. O. F. se vyznačovala i velkým pedagogickým nadáním a v průběhu svého pedagogického působení získávala stále více pedagogických zkušeností, které můžeme definovat jako souhrn způsobilostí a profesních dovedností, ale též nezáměrně vytvořenou schopnost někoho úspěšně vychovávat.

Mezi její výchovné metody jednoznačně patřila inscenace, dramatizace a hraní rolí v rámci těchto her. Dále ve své výchově používala jako projev uznání pochvaly ve formě ocenění a odměny. Ve svém výchovném působení se k trestu, jako výchovnému prostředku ubírala jen sporadicky. Pokud mělo k němu dojít, volila použití trestu jen symbolicky. Chtěla, aby si dítě samo uvědomilo, že je nutno v každém společenství respektovat jistá pravidla. Mezi

další výchovné metody, které O. F. ve své praxi využívala patří rovněž pomoc, spolupráce, využívání vzorů a ideálů.

Při dramatické výchově O. F. odhalovala povahy dětí při hře a na základě těchto zjištění posilovala slabé či silné stránky jejich charakteru. Hraní divadla chápala jako zdroj formování dětské duše, jež díky umění vnímá to, co je na světě krásné. Ráda pracovala s dětmi ve skupině. Vychovávala děti ke spolupráci a apelovala na jejich vzájemnou solidaritu. Hru považovala za dobrý zdroj učení se. Obecně hru nevnímala za pouhý zdroj zábavy, ale též jako prostředek k tomu, aby se člověk učil vzájemné spolupráci a kázni. Sport byl také O. F. považován za velmi dobrý způsob výchovy dětí, protože děti učí smyslu pro fair play a lépe se u sportu uvolní. O. F. věděla, že děti potřebují změnu po několika hodinovém sezení ve škole.

Kromě toho O. F. s dětmi pracovala pomocí výtvarné a hudební výchovy. V rámci svého působení v Milíčově domě působila na děti pomocí prací a činností na zahradách. Inspirace přírodou byla pro ni ve výchově dětí důležitou a přirozenou formou výchovy. O. F. varovala před vykořeněním člověka z přírody a jeho přílišnou závislostí na technických vymoženostech. Práce v dílnách patřila v Milíčově domě rovněž mezi oblíbené aktivity a O. F. ji schvalovala a podporovala. Dle názoru O. F. děti chtějí dělat užitečné věci tak jako dospělí a tvoření věcí je pro ně přirozenou hrou, která je baví a zajímá. Zajímavým je rovněž její výrok „*...zábava a práce jedno jsou*“.

Velmi důležitým bylo pro O. F. umění klidné vlídné komunikace s dětmi. Vyjadřovat dětem uznání, poděkovat jim za vykonanou práci, respektovat jejich vývojové zvláštnosti a celkově děti nepřepínat. Mimo jiné i dávat dětem dostatek volného času ke hře, a to i starším dětem, jež mají již více povinností než děti mladší. Daný pedagogický názor koresponduje nepochybně s metodou M. Montessori, se kterou se měla možnost seznámit při své první pracovní zkušenosti jako učitelka jazyků v Ballingerově zahradní škole v Anglii.

Jedním z nejdůležitějších prostředků výchovy, který O. F. ve své pedagogické praxi uplatňovala byla láska, kterou díky své víře v Boha k dětem cítila a mohla se díky ní dětem zcela oddat. Vzorem O. F. v naprostém odevzdání se dětem byl nesporně samotný P. Pitter, se

kterým se rozhodla spolupracovat a kterého v jeho životním postoji, tj. vzdát se svého osobního života a věnovat ho potřebným, podpořila. Vnímala, že **je zapotřebí celého člověka při výchově a byla zastánkyní celostního vnímání dětských potřeb**. Tyto dva pedagogické názory jsou dle našeho názoru nejdůležitějším poselstvím, které O. F. do sociální pedagogiky přináší.

O. F. se nikdy netajila sympatiemi k vzdělavatelům jako byl J. H. Pestalozzi a J. A. Komenský, jimiž byla při své pedagogické práci inspirována. Z výsledků našeho výzkumu vyplynulo, že O. F. můžeme přiřadit k následovatelům, kteří bezesporu přispěli k šíření jejich osvícených myšlenek.

DISKUZE A DOPORUČENÍ PRO PRAXI

Výzkumné šetření (analýzy dokumentů) nám pomohly odhalit rozsah pedagogického působení O. F., jež bylo velmi rozmanité. O. F. prosazovala sociálně pedagogické myšlenky společně s P. Pittrem. Dovolíme si vyjádřit ideu, že to byla především Olga Fierzová, která se postarala o skutečnost, že byl Milíčův dům považován za ojedinělou instituci té doby nejen Praze, ale i v celé Československé republice. Snaha Olgy Fierzové o respektování potřeb dítěte, o zapojení rodičů do výchovy dětí, o využití dramatické výchovy či její tvořivosti v práci s dětmi při kolektivních aktivitách, nám potvrzují skutečnost, že O. F. patřila k těm nadčasovým pedagogům, od kterých se můžeme dodnes učit a inspirovat se jimi při naší práci s dětmi a mládeží.

O. F. se snažila zajistit harmonický rozvoj osobnosti. Na tuto stránku mravní výchovy kladl důraz především Pestalozzi, který se ve své výchovné praxi věnoval především toulavým a žebrajícím dětem. Další vzor Olgy Fiercové J. A. Komenský prosazoval „školu hrou“, kdy O. F. ve svém proslavu „Práce a zábava dětí“ tento postoj rovněž obhajuje a při veškerých aktivitách, které s dětmi realizovala, na tuto zásadu dbala a zároveň se snažila včlenit hru do různých činností s dětmi. Respektování jedinečnosti dítěte je odkazem M. Montessori a O. F. ji velmi ctíla a obdivovala. Děti si vážila a dávala jim možnost výběru.

V dnešní době plné změn hledají mnohdy studenti i pedagogové nové zahraniční pedagogické směry, jež vedou k alternativním a inovativním pedagogickým směrům. Přitom by jen stačilo podívat se do naší nedávné historie, kde je možno nalézt nejen příklady dobré pedagogické praxe, ale zároveň se můžeme i jimi inspirovat v dnešní hektické době. Přesto, že O. F. používala v praxi mnoho poznatků od velkých pedagogů (J. H. Pestalozzi, M. Montessori, J. A. Komenský) tak zároveň nesmíme opomenout i její inspiraci křesťanskými hodnotami, jež se staly součástí její osobnosti a které jí pomohly překonávat nelehké překážky, jimiž byla ve svém bohatém životě vystavena. O. F. byla tou pedagožkou (osobností) prahnoucí po co nejlepším způsobu práce s dětmi a společně s P. Pittrem se dětem zcela oddali. Láska a péče o rozvoj těch nejslabších byly jejím celoživotním posláním. Tím posláním, kterého jsme dnes svědky, jež se mnohdy vytrácí z výchovy našich dětí, a to v případě, kdy není daný pedagog pro věc upřímně zapálen a nemá žádnou snahu dále na sobě pracovat.

Poznatky, které jsme díky našemu výzkumu získali, by bylo možno využít ke vzdělávání sociálních pedagogů a sociálních pracovníků pomocí vzdělávacích přednášek, jež by byly zaměřeny k neznámým a opomíjeným osobnostem sociální pedagogiky, mezi něž se nesporně Olga Fierzová a Přemysl Pitter řadí a bohužel, jejichž význam nebyl doposud v naší společnosti doceněn. Díky našemu výzkumu, ale i studiu literatury, dokumentů, a bádání v Archivu Přemysla Pittra a Olgy Fierzové v Praze se domníváme, že tato mnohorozměrná a neobyčejná osobnost sociální pedagogiky je vhodným objektem k dalšímu bádání a diskusi. Životní příběh a především činy O. F. jsou pro nás obrovským vzorem a inspirací v dnešní době a naše každodenní skromná práce ve prospěch všech potřebných je nejlepším oceněním životního díla Olgy Fierzové a naplnění jejího odkazu.

ZÁVĚR

Sociální pedagogika je obor, který se zabývá širokým okruhem problémů. V minulosti, ale i dnes jsou však stále jejím předmětem lidé v sociálně tíživých situacích a děti, které vyrůstají v sociálně slabých a disfunkčních rodinách. Osobností, jež se svou příkladnou péčí a snahou o jejich výchovu zapsaly do našich dějin, není bohužel mnoho. To bylo jedním z důvodů této diplomové práce; obohatit naši znalost o další významnou osobnost a zároveň ji zařadit mezi naše sociální pedagogy počátku 20. století.

Životní dílo O. F. je pro nás velmi inspirativní a O. F. si zaslouží být zapsána k těm postavám sociální pedagogiky, se kterými si spojujeme počátky praktické sociální pedagogiky v naší zemi. Cílem naší diplomové práce bylo pomoci odhalit osobnost O. F. pro českou sociální pedagogiku, vyzdvihnout význam a důležitost jejího životního díla a zodpovědět naši hlavní výzkumnou otázku: „Jaké jsou výchovné a vzdělávací znaky v pedagogické činnosti Olgy Fierzové?“

Diplomová práce je rozdělena na dvě části. V teoretické části diplomové práce se věnujeme stručné historii filantropické práce a osobnostem, jež později ovlivnili vznik sociální pedagogiky. Dále se zde zabýváme postojem našich a zahraničních autorů k dílu O. F. i k její osobnosti a současně se věnujeme vztahu daného tématu k sociální pedagogice, kde především podtrhujeme ty významné události v životě O. F., jež k tomuto vztahu přispěly. Zde se setkáváme také s duchovním odkazem O. F. a její inspirací v odkazu J. H. Pestalozziho a J. A. Komenského. Rovněž popisujeme základní vymezení problematiky a pojmosloví nezbytných pro naše vybrané téma. Věnujeme se samotné osobnosti O. F., jejímu životu, dílu a významu životního díla O. F. pro současnost a rozebíráme již konkrétní sociálně pedagogické činnosti O.F.

V praktické části se pomocí kvalitativního výzkumu, a to formou obsahové analýzy zabýváme jednotlivými vybranými úseky z díla O. F. a rozdílných autorů píšících o životě a díle O. F. Pomocí obsahové analýzy námi vybraných publikací jsme se zaměřili na ty sociálně pedagogické prvky, které lze z jejího díla a dále ze svědectví jejích spolupracovníků abstrahovat. Z výsledků tohoto výzkumu vyplývá, že mezi hlavní výchovné a vzdělávací

znaky O. F. patřila nejen výchova dramatizací, ale celá řada dalších výchovných prostředků, které shrneme v celkových výsledcích naší diplomové práce.

O. F. byla úzkou spolupracovnicí P. Pittra a obětovala svůj osobní život k naplnění ideálů křesťanské lásky a pomoci těm nejslabším, kterým se společně s P. Pittrem rozhodli zasvětit svůj život – tedy dětem z tehdy chudého pražského Žižkova.

Musíme však uvést, že naše diplomová práce postihuje jen určitou část pedagogických a výchovných názorů O.F. Její bohatá a různorodá odborná činnost je v rámci této diplomové práce jen nepatrně nastíněna. O. F. je i v dnešní době výjimečnou ženou, ženou ve stínu významného sociálního pedagoga P. Pittra. Takových osobností, jako byla O. F se nerodí příliš mnoho. Domníváme se tedy, že osobnost O. F. si zasluhuje dalšího bádání a zviditelnění pomocí publikací, které by se osobnosti O. F. samostatně věnovaly. Životní příběh a činy O. F. by tak mohly oslovit všechny současné i budoucí sociální pedagogy, pracovníky pomáhajících profesí a dále i širokou veřejnost, neboť pomoc dětem v době současné i budoucí je velmi důležitá. Naše každodenní skromná práce ve prospěch všech potřebných je nejlepším oceněním životního díla Olgy Fierzové a zároveň i naplněním jejího odkazu.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BAKOŠOVÁ, Zlatica, 2006. *Sociálna pedagogika ako životná pomoc*. Bratislava: Lorca. ISBN – 8096843753.
- [2] BALVÍN, Jaroslav, 2015. *Sociální pedagogiky a její dvě české osobnosti*. RADIX, s. r. o. ISBN 978-80-87573-13-6.
- [3] BENEŠ, Jiří, 2000. *Fritz Wartenweiler, první životopisec P. Pittra a O. Fierzové*. IN: HOVORY 6. Sborník Nadačního fondu Přemysla Pittra a Olgy Fierzové. Referáty z mezinárodní konference „Žena ve stínu“. Praha: Nadační fond Přemysla Pittra a Olgy Fierzové. ISBN 80-902528-4-2.
- [4] BREZINKA, Wolfgang, 2001. *Východiska k poznání výchovy. Úvod k základům vědy o výchově, k filozofii výchovy a k praktické pedagogice*. ISBN 80-86263-23-1.
- [5] CETTL, Martina, 2000. *Výchova dramatičtí*. IN: HOVORY 6. Sborník Nadačního fondu Přemysla Pittra a Olgy Fierzové. Referáty z mezinárodní konference „Žena ve stínu“. Praha: Nadační fond Přemysla Pittra a Olgy Fierzové. ISBN 80-902528-4-2.
- [6] ECKERT, Alfred, 2000. *Setkání s Olgou Fierzovou během jejího působení v táboře Valka*. IN: HOVORY 6. Sborník Nadačního fondu Přemysla Pittra a Olgy Fierzové. Referáty z mezinárodní konference „Žena ve stínu“. Praha: Nadační fond Přemysla Pittra a Olgy Fierzové. ISBN 80-902528-4-2.
- [7] FIERZOVÁ, Olga, 1992, *Dětské osudy z doby poválečné. Záznamy ze záchranné akce přátel Milíčova domu v Praze*. Praha: MILIDU.
- [8] FIERZOVÁ, Olga, 1938, *Práce a zábava dětí (Proslov učitelky Olgy Fierzové na rodičovské besedě v Milíčově domě)*. Časopis Sbratření XIV. S přílohou Studánka.
- [9] FIERZOVÁ, Olga, 1911, Heft I. Einleitung+Kindheit. Zufall oder Vorschung? Rukopis 1. memoárového sešitu. Archiv Přemysla Pittra a Olgy Fierzové, karton 242.

- [10] FIERZOVÁ, Olga, 1911. Heft III. Zurück in der Heimat. Meine „Hochschule“ (oder Sprachlehrerin in England). Rukopis 3. Memoárového sešitu. Archiv Přemysla Pittra a Olgy Fierzové, karton 242.
- [11] FIERZOVÁ, Olga, 1999. *Léta mládí v Bruselu*. IN: *HOVORY 5*. Sborník Nadačního fondu Přemysla Pittra a Olgy Fierzové. Referáty z mezinárodní konference „Žena ve stínu“. Praha: Nadační fond Přemysla Pittra a Olgy Fierzové. ISBN 80-902528-4-1.
- [12] GAVORA, Peter, 2015. *Obsahová analýza v pedagogickom výskume: Pohľad na jej súčasné podoby*. Pedagogická orientace, 25 (3), 345-371.
- [13] GULOVÁ, Lenka a Radim ŠÍP, 2013. *Výzkumné metody v pedagogické praxi*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4368-4.
- [14] HASALOVÁ, Hana, 2012. *Pedagogické zásady a sociální přístup ke vzdělávání v životě a díle J. A. Komenského*. Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, Institut mezioborových studií Brno.
- [15] HENDL, Jan, 2012. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0219-6
- [16] HRONCOVÁ, Jolana, Ingrid EMMEROVÁ a Blahoslav KRAUS, 2008. *K dějinám sociální pedagogiky v Evropě*. Ústí nad Labem: Pedagogická fakulta Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem. ISBN 978-80-7414-072-3
- [17] KADLEC, Jaroslav, 1991. *Přehled českých církevních dějin*. Praha: Zvon. ISBN 80-7113-004-4
- [18] KNOTOVÁ, Dana a kolektiv, 2014. *Úvod do sociální pedagogiky: studijní texty oboru sociální pedagogika*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-7078-3.
- [19] KOHN, Pavel, 2000. *Olga Fierzová – žena ve stínu*. IN: *HOVORY 6*. Sborník Nadačního fondu Přemysla Pittra a Olgy Fierzové. Referáty z mezinárodní konference „Žena ve stínu“. Praha: Nadační fond Přemysla Pittra a Olgy Fierzové. ISBN 80-902528-4-2.
- [20] KOHN, Pavel, 2011. *Zámky naděje: Děti Přemysla Pittra a Olgy Fierzové vzpomínají*. Chomutov: Nakladatelství L. Marek. ISBN 978-80-87127-30-8.

- [21] KRAUS, Blahoslav, 2008. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-383-3
- [22] KRAUS, Blahoslav, 2014. *Společnost, rodina a sociální deviace*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7435-411-3
- [23] KŘESÁLKOVÁ, Jitka, 2000. *Moje spolupráce na sociální činnosti Olgy Fierzové v Československu v době nesvobody*. IN: *HOVORY 6*. Sborník Nadačního fondu Přemysla Pittra a Olgy Fierzové. Referáty z mezinárodní konference „Žena ve stínu“. Praha: Nadační fond Přemysla Pittra a Olgy Fierzové. ISBN 80-902528-4-2.
- [24] MACHKOVÁ, Eva, 2004. *Jak se učí dramatická výchova: Didaktika dramatické výchovy*. Praha: Amu. ISBN 80-7331-021-X
- [25] MAŘASOVÁ, Olga, 2000. *Vzpomínky na spolupráci s Olgou Fierzovou*. IN: *HOVORY 6*. Sborník Nadačního fondu Přemysla Pittra a Olgy Fierzové. Referáty z mezinárodní konference „Žena ve stínu“. Praha: Nadační fond Přemysla Pittra a Olgy Fierzové. ISBN 80-902528-4-2.
- [26] MATOUŠ, Miroslav, 2000. *Děti v péči Olgy Fierzové*. IN: *HOVORY 6*. Sborník Nadačního fondu Přemysla Pittra a Olgy Fierzové. Referáty z mezinárodní konference „Žena ve stínu“. Praha: Nadační fond Přemysla Pittra a Olgy Fierzové. ISBN 80-902528-4-2.
- [27] MATOUŠEK, Oldřich a kol., 2008. *Metody a řízení sociální práce*. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-502-8
- [28] NOVOTNÁ, Zuzana, 2015. *Chudinská péče v I. ČSR*, Diplomová práce, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Právo a právní věda. Katedra dějin státu a práva.
- [29] PITTER Přemysl a Olga FIERZOVÁ, 1996. *Nad vřavou nenávisti: Vzpomínky a svědectví Přemysla Pittra a Olgy Fierzové*. Praha: Kalich. ISBN 80-7017-972-4.
- [30] POSPÍŠILOVÁ, Karin, 2003. *Výchovná práce v životním díle Olgy Fierzové*. Diplomová práce, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy Praha, Katedra pedagogiky.

- [31] PROCHÁZKA, Miroslav, 2012. *Sociální pedagogika*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-3470-5.
- [32] PRŮCHA Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ, 1998. *Pedagogický slovník*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství Portál. ISBN 978-80-262-0403-9.
- [33] SILLAMY, Norbert, 2001. *Psychologický slovník*. Vydala: Univerzita Palackého. ISBN 80-244-0249-1
- [34] SEDLÁČKOVÁ, Blanka a Zdeněk SEDLÁČEK, 1999. *Léta mládí v Bruselu*. IN: *HOVORY 5*. Sborník Nadačního fondu Přemysla Pittra a Olgy Fierzové. Referáty z mezinárodní konference „Žena ve stínu“. Praha: Nadační fond Přemysla Pittra a Olgy Fierzové. ISBN 80-902528-4-1.
- [35] STRAUSS, Anselm a Juliet CORBINOVÁ, 1999. *Základy kvalitativního výzkumu – postupy a technik metody zakotvené teorie*. Sdružení podané ruce Brno. Nakladatelství Albert. ISBN 80-85834-60-X
- [36] ŠTVERÁK, Vladimír, 1998. *Stručné dějiny pedagogiky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, n. p. ISBN 14-680-88.

INTERNETOVÉ ZDROJE

- [1] Pedagogická fakulta Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem [online]. ©2008 [cit. 2018-2-02]. Dostupné z: <http://www.pf.ujep.cz/>.
- [2] Národní pedagogické muzeum a knihovna Jana Ámose Komenského [online]. © 2018 [cit. 2018-02-2]. Dostupné z: <http://pitter.npmk.cz/milicuvdum/>.
- [3] Sociální pedagogika [online] Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2018, 4.(1.) [cit. 2018-11-02]. ISSN 1805-8825. Dostupné z: [http://soced.cz/wp-content/uploads/2018/04/Socialni-pedagogika-Social Education_41_SocEd_2018.pdf](http://soced.cz/wp-content/uploads/2018/04/Socialni-pedagogika-Social-Education_41_SocEd_2018.pdf).

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Aj.	A jiné.
Apd.	A podobně.
Atd.	A tak dále.
Činná škola	Hnutí nové výchovy, pracovní škola. Např. M. Montessori, J. Dewey.
IFOR	Hnutí pro mezinárodní smír.
Např.	Na příklad.
S.	Strana.
Spolek MILIDU	Spolek MILIDU (Milíčův dům), jeho posláním je správa odkazu Přemysla Pittra a Olgy Fierzové.
O. F.	Olga Fierzová.
Obr.	Obrázek
Tj.	To je.
Tzn.	To znamená.
YMCA	Křesťanské sdružení mladých lidí.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1 Olga Fierzová.

Obrázek č. 2 Olga Fierzová s Přemyslem Pittrem.

Obrázek č. 3 Milíčův dům v r. 1933.

Obrázek č. 4 Milíčův dům po dostavbě v r. 1937.

Obrázek č. 5 Ozdravovna v Mýtě u Rokycan se stanovým táborem, 40. Léta 20. století.

Obrázek č. 6 Herna malých dětí.

Obrázek č. 7 Milíčův dům, současný stav.

SEZNAM PŘÍLOH

- PŘÍLOHA P I: Rešerše použité literatury.
- PŘÍLOHA P II: Fotografie Olgy Fierzové a Přemysla Pittra.
- PŘÍLOHA P III: Milíčův dům a ozdravovna v Mýtě.
- PŘÍLOHA P IV: Ukázky analyzovaných textů.

PŘÍLOHA P I: REŠERŠE POUŽITÉ LITERATURY

BALVÍN, Jaroslav, 2015. *Sociální pedagogika a její dvě české osobnosti: Miroslav Dědič a Přemysl Pitter*. Praha: Radix, spol. s r.o. ISBN 978-80-87573-13-6.

Doc. PhDr. Mgr. Jaroslav Balvín, CSc., docent pedagogiky, se zaměřuje především na filozofii výchovy, andragogiku, multikulturní výchovu a její aplikaci na romologická témata. Monografie se zabývá dvěma významnými českými osobnostmi sociální pedagogiky – Přemyslem Pittrem a Miroslav Dědičem. Oba přispěli k rozvoji oboru sociální pedagogiky jak v teorii, tak v konkrétní praxi. Jádro a podstatnou část jejich sociálně pedagogické činnosti tvořila práce s dětmi a mládeží jiných národností.

PITTER, Přemysl a Olga FIERZOVÁ, 1996, *Nad vřavou nenávisti: vzpomínky a svědectví Přemysla Pittra a Olgy Fierzové*. Kalich: Nadace Přemysla Pittra a Olgy Fierzové. ISBN 80-7017-972-4

Knihy ve svých třech částech přináší vlastní životopisné vzpomínky Přemysla Pittra a Pittrových životopis napsaný Olgou Fierzovou. Přemysl Pitter zde vzpomíná na své působení v 1. světové válce a zdůvodňuje zde pomocí událostí, jichž byl za války svědkem, své rozhodnutí stát se pacifistou a knězem. Dále vzpomíná na své dětství a mládí, které ho také ovlivnilo. Svědectví Olgy Fierzové uzavírá celou knihu. Fierzové vděčíme za zachycení Pittrových důležitých životopisných údajů a seznámení s jeho celoživotním dílem a duchovním odkazem.

FIERZOVÁ, Olga, 1992. *Dětské osudy z doby poválečné: záznamy ze záchranné akce přátel Milíčova domu v Praze*. Praha: Vytiskla tiskárna Fokus.

Na žádost svých přátel sepisuje Olga Fierzová útlou knížku, která se zabývá dvouletou záchrannou a humanitární akcí Přemysla Pittra a jeho spolupracovníků. Popisuje zde převoz dětí z Terezínských ghatt a následně péči o další děti z koncentračních táborů v zámcích Kamenice, Lojovice, Olešovice a Štířín. K nim po čase přibyly německé děti z českých internačních táborů. Pomocí konkrétních příběhů a osudů jednotlivých dětí dostáváme přesný obraz doby a rozsahu pomoci, která byla pro děti postižené hrůzami války vykonána. Tato kniha je jedinečným svědectvím humánního díla Přemysla Pittra a jeho spolupracovníků.

Kolektiv autorů, 2000, *Hovory 6 : sborník nadačního fondu Přemysla Pittra a Olgy Fierzové, referáty z mezinárodní konference „Žena ve stínu“*. Praha: Nadační fond Přemysla Pittra a Olgy Fierzové. ISBN 80-902528-4-2

Ve sborníku Nadačního fondu Přemysla Pittra a Olgy Fierzové *Hovory 6/2000* jsou otištěny všechny referáty a některé z diskuzních příspěvků, které zazněly na konferenci „Žena ve stínu“ dne 16. června 2000 u příležitosti 100. výročí narození Olgy Fierzové. Referáty a příspěvky jsou cennou připomínkou činností Olgy Fierzové, která se po boku Přemysla Pittra věnovala pomoci dětem a posléze i dospělým. Mnozí z příspěvších byli spolupracovníky Olgy Fierzové a vzpomínají na ni jak po profesní tak i po lidské stránce.

KOHN, Pavel, 2011. *Zámky naděje - děti Přemysla Pittra vzpomínají*. Archiv Pedagogického muzea J. A. Komenského - Praha. ISBN 978-80-87127-30-8

Pavel Kohn uskutečnil v roce 1999 první část projektu Nadačního fondu Přemysla Pittra a Olgy Fierzové a během několikátýdenní cesty do Izraele hovořil s dvaceti svými vrstevníky – bývalými dětmi, které po návratu z nacistických koncentračních táborů pobývaly nějaký čas v letech 1945-47 na zámcích Kamenice, Lojovice, Olešovice a Štířín. Z rozhovorů s těmito občany Státu Izrael, dalšími dvěma z ČR a ze svého vlastního vyprávění vytvořil unikátní dílo, které po 55 letech doplňuje původní „Dětské osudy“ napsané začátkem osmdesátých let Olgou Fierzovou podle jejích poznámek z akce „Zámky“. Jedná se o druhé vydání knihy.

PROCHÁZKA, Miroslav, 2012. *Sociální pedagogika*. Grada Publishing, a. s. ISBN 978-80-247-3470-5

Publikace se ve své první části věnuje postavám a myšlenkám dějin i současnosti sociálně pedagogického myšlení. Nacházíme zde popisy historických a současných ideových proudů, pohledy na výchovu, prostředí a problémy s tím související. Druhá část knihy se zabývá otázkami spojenými se specifiky samotného oboru sociální pedagogika. V třetí části knihy autor blíže charakterizuje některá témata, jimž se sociální pedagogika věnuje a jimiž přispívá k porozumění vztahům a souvislostem v sociální realitě.

**PŘÍLOHA P II: FOTOGRAFIE OLGY FIERZOVÉ A PŘEMYSLA
PITTRA**

Obr.č. 1. Olga Fierzová (1900 – 1990)

*Obr.č. 2. O. Fierzová s P. Pittrem na návštěvě jedné
ze svých chovank v nemocnici, 1946.*

PŘÍLOHA P III: MILÍČŮV DŮM A OZDRAVOVNA V MÝTĚ

Stavba Milíčova domu, zařízení pro mimoškolní výchovu dětí, byla financována z darů přátel a čtenářů časopisu Sbratření, který Přemysl Pitter vydával. Realizace se ujal vinnohradský stavitel Karel Skorkovský, který postavil dům podle projektu architekta Ervína Katony na parcele u Olšanského rybníčku pod Vrchem sv. Kříže.

Obr. č. 3: Milíčův dům v r. 1933.

Propagační dobová pohlednice.

Milíčův dům byl otevřen 24. 12. 1933. Byl to světlý, prostorný, jednopatrový dům se zahradou, vyhovující co nejlépe práci s dětmi. Děti zde pod vlídným dohledem vychovatelů dělaly školní úkoly, navštěvovaly zájmové kroužky, pracovaly v dílně i na zahradě, sportovaly. V roce 1936 bylo přistaveno další patro domu.

Obr. č. 4: Milíčův dům po dostavbě v r. 1937.

Děti samy pečovaly o své záhonky.

Kromě výchovné péče bylo o děti postaráno i po stránce tělesné – pravidelně se koupaly, byly pod lékařským dohledem a dostávaly svačiny, doplněné v sezóně o své vlastní zahradnické výpěstky. Veškerá strava byla vegetariánská. Podle možností byly mezi nejpočetnější rodiny rozdávány potraviny a šatstvo. Mnoho dětí žilo v nevyhovujících podmínkách a potřebovaly změnu prostředí. V roce 1938 se podařilo vybudovat celoroční ozdravovnu v Mýtě u Rokycan, která byla v létě rozšířena o stanový tábor.

Obr.č. 5: Ozdravovna v Mýtě u Rokycan se stanovým táborem, 40. léta 20. století.

Milíčův dům byl ve své době ojedinělým dětským zařízením nejen v Československu, ale i ve světě. Jeho nejdůležitější funkcí byla pomoc sociálně nejslabším dětem, nejen žižkovským. Těžištěm práce byla výchova a smysluplné využití volného času dětí s cílevědomým výchovným morálně křesťanským naplněním.

Obr. č. 6: Herna malých dětí.

Děti v Milíčově domě při výtvarném kroužku.

Činnost Milíčova domu byla založena na dobrovolné spolupráci a vždy měla velmi blízko k solidaritě. V r. 1934 zde byly umístěny děti německých emigrantů, kteří museli uprchnout z nacistického Německa. V době německé okupace se Milíčův dům stal střediskem tajné podpory pronásledovaných židovských rodin.

Provoz Milíčova domu jako útulku byl v prosinci 1949 násilně ukončen. Budova byla nadále využívána od r. 1953 jako celotýdenní družina pro mládež. Od r. 1976 v ní sídlí mateřská škola, která v r. 2001 převzala čestný název Mateřská škola Milíčův dům.

Obr. č. 7: Milíčův dům, současný stav.

PŘÍLOHA P IV: UKÁZKY ANALYZOVANÝCH TEXTŮ

- 1) MATOUŠ, Miroslav, Hovory 6/2000 - analýza příspěvku: Děti v péči Olgy Fierzové, s. 137 – 140.
- 2) MAŘASOVÁ, Olga, Hovory 6/2000 - analýza příspěvku: Vzpomínky na spolupráci s Olgou Fierzovou, s. 141 – 145.

Přemysl Pitter, Olga Fierz und das Dritte Exil

Die Tschechen bezeichnen mit dem Ausdruck „Drittes Exil“ die Zeit von 1948-1989. In der Zehntausende Bürger aufgrund der kommunistischen Totalität ihr Heimatland verliessen. Das erste Exil war von 1914-1918, das zweite von 1939-1945.

Das Dritte Exil hatte zwei bedeutsame Phasen: Die erste folgte Februar 1948 und die zweite August 1968. Im Gegensatz zum ersten (T. G. Masaryk) und zweiten (Edvard Benes) unterlag das Dritte Exil weit komplizierteren Umständen und war um einiges länger. Die internationale Stellung der Gruppen im Exil war während der Zeit des Kalten Krieges problematisch. Das innere Verhältnis: Es gab weder Führungspersönlichkeiten (Autorität) noch eine einheitliche Leitung. Die Interessen der politischen Parteien und anderer Gruppen unterschieden sich erheblich. Die Mehrheit der sowohl prominenten als auch gewöhnlichen Beteiligten des Dritten Exils kümmernten sich hauptsächlich um sich selbst.

Přemysl Pitter und Olga Fierz dienten und halfen im Dritten Exil hunderten von tschechisch-slowakischen Auswanderern und Verbannten. Olga Fierz, slowakische Staatsbürgerin, wurde richtigerweise für die motivierende Antriebskraft unserer Exilkommune in der Schweiz gehalten. In den Jahren 1952-1962 waren beide in einem der grössten und zugleich schlimmsten Flüchtlingslager in Vaalka bei Nürnberg, 1962 - 1976 bzw. 1980 in der Schweiz tätig. Dort gaben sie die einzigartige Exilzeitschrift „Gespräche mit Schriftstellern“ heraus (146 Ausgaben). In ihren Archiven sammelten sie viele einzigartige Quellen, Dokumente, Briefe etc., die eine kostbare Grundlage für die Bearbeitung lehrertragischer Zeit der tschechischen Geschichte sind.

Přemysl Pitter, Olga Fierz and the Third Exile

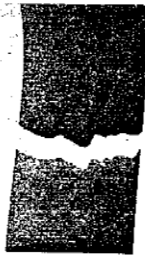
The third exile is a term given by the Czech nation to a period from 1948 to 1989, when thousands of people left their country because of the communistic totalitarian system. The first exile is dated 1914 - 1918, the second exile 1939 - 1945.

The third exile had two main stages: 1st after the events in February 1948 and 2nd after August 1968. Unlike the first exile (president T.G. Masaryk) and the second exile (president Edvard Benes), the third exile and its conditions were tougher and the duration longer than the previous two exiles. During the Cold War the international status of the exile groups was problematic because there was no leading authority nor unified leadership, interests of political parties and other groups differentiated. A majority of eminent, people and also ordinary participants of the third exile were occupied mainly with their own matters.

Přemysl Pitter and Olga Fierz performed service and helped hundreds of Czechoslovak exiles. Olga Fierz, a Swiss citizen, was greatly appreciated as a moving element of the Czech exile community in Switzerland. During 1952 - 1962 they both worked in one of the largest but the worst refugee camps Vaalka near Nürnberg, 1962 - 1976, res. 1980 in Switzerland. They published a unique exile magazine „Talks with Writers“ (146 issues) in this camp.

They collected a large amount of unique sources, documents, letters, etc., found in their archives. These records are precious basis for exploiting this tragic period in the Czech history.

DĚTI V PÉČI OLGY FIERZOVÉ

Miroslav Matouš

KINDER IN DER PFLEGE VON OLGA FIERZ CHILDREN IN THE CARE OF OLGA FIERZ

Olga Fierzová byla označena jako „žena ve sítnu“. Jistě tím není míněno, že by byla nedocenená nebo opomíjena. Byl to její záměr, nebýt v popředí. Dalo by se i říci „žena v pozadí“, nikoliv ovšem co jakási šedá eminence, ale jako někdo, kdo má z blízkého odstupu přehled pro zdřehnilivé, promyšlené jednání. „Gelassen“, mírně, byla její zásada.

Byla rodem Švýcarka. Znala několik světových jazyků a naučila se česky tak dobře, že by se nad její mluvou určitě zastyděl mnozí naši kulturní i političtí představitelé, kdyby to uměli. Že čeština není její mateřštinou, se dalo vyrozumět snad jen podle toho, jak mluvila a psala. Spisovně: řekli bychom „hochtschechisch“.

Vyznačovala se i dobrými postřehy nad plánovanými stavbami. To se týkalo, jak vím, zejména myšské ozdravovny. Hrou na klavír se podílela i na hudební výchově v Milíčově domě ve spolupráci s Ferdinandem Krcihem.

Péči Olgy Fierzové o děti je možno rozdělit do dvou údobí a zároveň do dvojího způsobu. První údobí zahrnuje léta od jejího příchodu do Prahy, vrchol po výstavbě Milíčova domu za první republiky a končí jejím odchodem do Švýcarska za komunistické vlády, odkud jí nebyl povolen návrat do Československa. Je to údobí péče především vychovatelské.

Druhé údobí bylo mimořádné dvouletým vyčleněním z činnosti v Milíčově domě po skončení druhé světové války na evropském kontinentě na čtyřech zámcích jižně od Prahy, kde šlo především o péči solidární povahy o děti židovské, německé i jiné.

Zamýšlel jsem se nad Olžiným výchovným působením v Milíčově domě. Když pročítáme její články ve „Sbratření“ i její knížku „Dětské osudy“, shledáváme, že málokdy se vyslovuje v první osobě jednotného čísla. Daleko častěji se zařazuje do jistého pracovního celku anebo se ztožňuje s jinými pod obecným označením „vychovatel“. Nikoli tedy „já“, ale „my“. Proto je možno vyčlenovat osobitý přínos Olgy Fierzové zejména z určitých důrazů.

V Milíčově domě podle jejího svědectví se nevyučovalo, nanejvýše se pomáhalo dětem při domácích úkolech. Útulek nebyl „pouhou opatrovníkou nebo ohřívárnou“. Celé jeho prostranství od dílen až po zahradu bylo prostředím výchovy, k níž směřovaly zábravy, hry i práce. Vychovatel nacházel množství podnětů, „aby v dětech pěstoval ušlechtilost, ohleduplnost a bratrskou vzájemnost, aby je učil čistotnosti a buďl smysl pro upravenost a krásu.“ Ideál, jakému někdejší Řekové říkali „kalokagathia“, krása a moudrost, byl zde dovršen láskou. Děti si nevtíravý způsob výchovy vlastně ani neuvědomovaly, nepociťovaly nátlak. Ponechávají vnímaly vychovatele jako středního přítele a ne jako dozorce, daly na jeho napomenutí i povzbuzení.

Děti v Milíčově domě byly vedeny ke vzájemnosti, společenství a podílůvství v práci, kultuře i zábavě. To se osvědčovalo například při pěstování rostlin.

„Práce na společné zahradě má veliký význam výchovný“, píše Olga Fierzová. „Jsme-li při pěkném počasí na hřištích, přičítá se ke mně děti s otázkou: Nemáte něco na práci? - Často ani nestáším všem vynalézat a ukazovat práci, která by byla přiměřená jejich schopnostem. Na okopávání jahod a pletí je už započítěb i zručnosti a znalosti rostlin. Shrabovat posečenou trávu a čistit cestičky mohou i naše nejmenší děti.“

Z článku se dovídáme, že děti měly svoje záhony, vždy tři nebo čtyři jeden společný podle svého výběru: květiny, zeleninu. Byly si vědomy účasti na společném díle. „Téměř s úctou“, pokračuje Olga, „česají děti těšně, které viděly nejprve kvést, pak zvolna se měnit v zelené kuličky, které rostly, měnily barvu, až nyní je možno je utrhnout. - To nejsou jen těšně kouspené, které známe jako hotovou věc! To jsou naše, které jsme hladili očima, zalévali láskou, které vyrostly před našimi zraky!“

Původně pusté území mezi Olšanskými hřbitovy a vrchem, kde stávala šibenice, se stalo malým rájem.

Vyjavuje se nám Komenského heslo „Schola ludus“, škola hrou. Ale souběžně před námi vyvstává obdobné heslo „labor ludus“, práce hrou, které patrně v Milíčově domě nebylo nikdy vysloveno, ale bylo tam v plné platnosti. Jak pozadu jsme se ocitli v naší současnosti, kde se ideálem stal bezprácový výdělek!

Jde ještě o něco dalšího. Teprve v posledních letech si přeciivilizované lidstvo uprostřed strojí, počítačů a automobilů počíná uvědomovat bytostnou sounáležitost s živým stvořením. K tomuto zahcení technikou Olga píše již před šedesáti lety: „Dítě má tak blízko ke všemu, co roste, vždyť samo ten

růst prožívá! I ono potřebuje k vzrůstu a vývoji zářiacích sil Přírody. Bez nich v městském zmechanizovaném životě zmrzáčí i na duši. Moderní dítě sice má ve svém okolí plno zajímavých věcí, aut, letadla a jiné výmnoženosti civilizace, které vzbuzují jeho zvědavost a mluví k jeho intelektu, ale mladá duše nalézá pro sebe málo potavy. Proti rostoucím stromu je pro ni takový stroj se vším svým pohybem mrtvý, hotový výrobek lidských rukou, který se nemění. - Živý obraz růstu má pro dětskou duši velký význam. To není suchý přírodopis, mrtvý popis utřžené květiny, nýbrž radostné prožívání přírody.“

Podle zkušenosti Olgy Fierzové - jistě nejen její - nesvědčí výchově veřejné vystupování. Klade otázku: „Proč nepořádáme veřejné besídky, akadémie a představení, kde by se děti mohly pochlibit ovocem své i naší snahy?“ A odpovídá: „Je snad možné ukázat výsledky školní práce, pokroky umu a výkonu různého druhu, není však možné ukázat probuzení srdcí duší.“ Kromě toho je Olga, vzděláním učitelka, přesvědčena, že veřejná vystupování ukazují cosi přejatého zvenčí. „Dětská duše, ozdobená básničkami, písničkami i tančky, nezabývá to, co těspěl na ni ušili a v čem jí vytezduvají.“ Je toho mínění, že když už něco, tedy pro vlastní radost a potěšení nejbližších přátel. A uzavírá: „Vždyť je to jen mezi námi! Tak zpívá náš malý děvoj sbor občas dětem i rodičům několkahané písne ze svého bohatého repertoáru.“

S probouzením srdcí a duší měla Olga Fierzová nepochybně velké osobní zkušenosti: z Milíčova domu i ze „Zánku“. Dornivám se, že v této souvislosti sluší připomenout, že výchovou Milíčova domu prošla jiná Olga, která se později provdala za tehdejšího dramatického spisovatele Václava Hava.

Charles Dickens napsal: „Krmte jen rozum a srdce vám zemře hladý, vzdělávejte jen rozum a srdce vám zesurov.“ Možná, že Olga Fierzová neznala tento Dickensův výrok, ale jistě by s ním souhlasila.

Výchovné snahy, ověřené Olgou, vyhmátly v předstihu nebezpečí plynoucí ze zdůrazňování úspěchu, z předvádění osobní zdatnosti, ze snahy mít převahu nad jinými, a to většínou v tom, co je nejdůležitě a zavádějící. Zájem veřejnosti je soustředován na volby královen krásy, na hlasování o prvenství zpěváků, na soutěžení všeho druhu, na sestavování žebříčku vynikajících sportovců.

Zviditelňování za každou cenu, mnohdy pochopnou, stupňované až k jistému způsobu exhibicionismu, se promítá až do oblasti sexu a promiskuity. Paralelou je i prostitute charakterová, prostitující do sféry pokleslé kultury a televizní reklamy. DUSČNKY PŘECĚTOVÁVÍ!

Doktor Flusser zakončil své vyprávění slovy: „Tenkrát jsem si uvědomil, že ne samým chlebem žijí jest člověk.“

Myslím, že příběh symbolizuje i podílnictví Olgy Fierzové v Milíčově domě na péči o duši i tělo dítěte, o celé jeho duchovní lidství.

Kinder in der Pflege von Olga Fierz

Der Artikel von der Erziehungswirkung Olga Fierzs ist auf ihre Tätigkeit im Milchhaus beschönigt. Nahe Mitarbeiterin von Přemysla Pittra zielt zur Zeit der Gegenständigkeit unter Kindern. Gleichzeitig achtete sie, damit unter Kindern und Erziehern kein Abstand, sondern beidseitiges Vertrauen herrschte.

Olga Fierz führte gleichzeitig die Kinder zur Erkenntnis der Natur als Gotteswerk. Dazu gehörte auch die Pflege um Pflanzen, Blumen und Bäume in dem Garten der sich neben dem Haus befand.

Der Grund aller ihrer Bestrebung war die Liebe. In der ganze Erziehungssystem entwickelt wurde.

VZPOMÍNKY NA SPOLUPRÁCI S OLGOU FIERZOVOU

Olga Mařasová

ERINNERUNG AN DIE ZUSAMMENARBEIT MIT OLGA FIERZ
MEMORIES OF THE CO-OPERATION WITH OLGA FIERZ

Verš, který jsem si vzala jako základ mojí vzpomínky na sestru Olgu Fierzovou, je zapsán v 1. epistoletě sv. Pavla ke Korintským, 13. kapitola, verš 13.

Nyní zůstává víra, naděje, láska, to tré, ale největší z nich jest LÁSKA.

Naše drahá přítelkyně sestra Olga Fierzová byla žena velice zbožná, plná, tichá a schopná. Byla ženou příkladně mravní čistoty, milá, radostná a laskavá. Byla spolupracovnicí Přemysla Pittra. Jejich krásný vzájemný vztah vyvěral z čistého přátelství. Sestra Olga Fierzová Přemysla obdivovala, důvěřovala mu, podporovala jeho kazatelskou činnost, všechno jeho konání a jeho mírové snahy.

S morálními úpadkem souvisí i honba za penězi a popularitou. Sokolské heslo „Ni zisk ni slávu“ má dnes podobu „pro zisk a slávu“ a Masarykova zásada „Nebát se a nekřást“ se převlékla na „Nebát se křást“. Vzorem pro zaměstnání se stala fotomodelka, zpěvák, hokejista: zaměstnání přitahuje a výnosná, ovšem planá, neproduktivní, kulturně ani hospodářsky.

Uvedl jsem, že Olga Fierzová upozorňovala na odvracení pozornosti od živé přírody k neživé technice. K tehdejšímu automobilům a letadlům přibýly nové, mnohem poutavější generace těchto strojů a navíc televize, hračky automaty, počítačové hry. To vše odsouvá zájem od živé přírody daleko více než dříve, oslabuje tělo i duši a otupuje cit. O tom svědčí stoupající zločinnost mládeže, a dokonce dětí.

Je třeba hluboce ocenit snahy Olgy Fierzové, jak se nám zachovaly z osobních zkušeností i jak k nám promlouvají z jejích písemných projevů, včetně dopisů. Jsou hodné následování, a pokud jde o porovnání s nynější dobou, jeví se nejen jako varovné, ale přímo prorocké.

Dovolte mi malou vzpomínku. Když jsem navštívil Olgu Fierzovou ne-dlouho před jejím odchodem na věčnost v jejím skromném obydlí, představila mi dva hosty. Byli to muž a žena: doktor Jindřich Flusser s chotí, židovští manželé, kteří přežili holocaust. (Byl to onen lékař, který umístil s rizikem Přemysla Pittra na své nemocniční oddělení před jeho průnikem železnou oponou.)

Zastavili se u Olgy v Affoltern am Albis nakrátko při své cestě domů z Izraele do Prahy.

Seděli jsme všichni čtyři nad šálky s bylinným čajem a doktor Flusser vyprávěl svůj příběh.

Jako mladý medik bez vyhlídek byl v Terezíně zařazen do transportu. Vlak s mnoha Židy směřoval na východ. Když souprava zůstala stát na kterési stanici na severu Moravy, využil Jindřich té chvíle a napsal na kousek papíru pozdrav do Milíčova domu s označením pravděpodobného místa transportu: Osvětim. Stočil zprávu do ruličky a prostrčil ji mřížovým okénka ve chvíli, kdy se vlak dal znovu do pohybu. Stačil zahlédnout, jak muž v železniční uniformě si na ruličku stoupl.

Po čase byla doručena Jindřichovi v osvětimském lágru povolená zásilka z Milíčova domu: balíček, obsahující chléb. Přijal v něm daleko více než vitané obhacení bídné táborové stravy: účastenství lásky.

Sestra O. F. se narodila ve Švýcarsku. Do vínku, vedle píle, jí byla dána znalost němčiny a při přestěhování rodiny do Belgie znalost francouzštiny, v Belgii jako profesorka vyučuje v němčině a ve škole angličtiny. Ochází do Anglie, kde jako profesorka vyučuje v němčině a stále se zdokonaluje. Nakonec její schopnosti (kariéra) vyústí, že je mezinárodní tlumočnická. Mladá dívka vyrůstá ve věřící rodině. Bůh si jí stvořil k svému obrazu a z dívky se stává křesťanka v plném slova smyslu. Myslí si, že na mladou dívku obětovat se věci míru oftesně zapůsobí zážitek z boju v první světové válce, kde v Belgii u Ypernu zahynulo plno spojenců, když byl poprvé použit plyn yperit. Též město Yperm bylo srovnáno se zemí.

Na mezinárodní konferenci poznala mladého kazatele, pacifistu P. P. obdivovatele Lva Tolstého, žijícího dle křesťanských zásad. P. P. přednášel o své práci s dětmi, jak pomáhal po válce těm nejmenším a chudým dětem. P. P. chce jim pomáhat, aby se dobře rozvíjely jak po duchovní stránce, tak i po tělesné - vše dle zásad J. A. Komenského. Projevila přání vše osobně vidět a P. P. jí pozval do Prahy. Přijela do Prahy uchvácená prací pro děti a zůstala. Marně se rodina dívala a protestovala. Olga vycítila, že kdyby P. P. měl rodinu, že by nemohl předsevzaté úkoly splnit. Sestra O. F. netušila, že tímto rozhodnutím vzdát se manželství a nemít vlastní děti, se v budoucnu stane maminkou mnoha dětí. V Praze brzy pro jazykové nadání zvládla češtinu v plném slova smyslu. Naučila se mluvit naši kulturu, měla ráda písničky jak národní, tak i duchovní, hrála je na klavír a znala českou klasickou hudbu. Její zápisky, které jsme našli po smrti, svědčí o tom, jak byla pilná, že do poslední chvíle se učila češtině, opakovala český rozkazovací způsob.

Sestra O. F. mně připomínala svojí tichostí, drobnou postavou, vroucností a hlubokou vírou v Boha, láskou k české hudbě a znalostí dějin našeho národa paní Charlotty Masarykové, choť presidenta Tomáše Masaryka. V Praze pomáhala všude pracovat s dětmi při dobudování Milíčova domu. V době války zůstává v Čechách, vidí utrpení, kterým náš národ prochází, vidí odsun Židů do sběrných táborů. S. P. P. pomáhají, kde se dá. Roznášejí v noci potraviny, kojencům mléko a různé potřebné věci. Po válce pomáhá židovským dětem, které přežily, starají se o ně, a když zjistí, že trpí i německé děti převezmou i tyto do své péče. Olga se stává členkou Mezinárodního červeného kříže, hledají dětem jejich rodiče a příbuzné. Po této práci, kde získala svým krásným a taktickým jedním srdce dětí, nastává ohrožení komunistickým režimem. Odjíždí do Švýcarska na pohřeb své sestry a nedostává zpáteční vízum. To již její rodina poznala, jaké pozeňnané dílo konala. Tetička na konci

života odkázala. Olze svůj majetek, a to je zase základ ke konání dalších úkolů. Přemysl Pitter musel opustit Milíčův dům, je ohrožen a Olga s pomocí přátel připravila jeho útek. Vše se podařilo. Sestra O. F. a P. P. neodjíždějí do útulného a klidného Švýcarska. V rozbořeném Německu přijímají nabídku pracovat v uprchlickém táboře Valka. P. jako duchovní, O. jako sociální pracovnice. Zde se starají o krajany a zase jsou využity jazykové znalosti sestry O., která pomáhá našim lidem, aby mohli odcházet do zemí, kde získají azyl a mohou v klidu pracovat. Přibývají k tomu návštěvy československých vězňů ve věznicích. Někteří naši lidé se dopustili přestupků a zde je zase sestra O. a P. P., kteří je navštěvují, radí a pomáhají. Po ukončení této letité práce odjíždějí do Švýcarska.

Celá léta Olga a Přemysl bydleli odděleně a v podnájmu. Po vykonané práci v Německu, a to je P. P. asi 70-letý a O. F. asi 65-letá, se rozhodli, že si vezmou společný byt. Přestěhovali se do Affoltern am Albis, což znamenalo časté cestování do Zürichu. P. P. již starší, potřeboval větší péči, vzdyt byl oboja vegetarián, a to znamená správné a pravidelné stravování. Začínají vydávat Hovory s pisateli. Vedou rozsáhlou korespondenci s dětmi ze zámků. Přichází rok 1968 a s tím přival uprchlíků a nová práce pro O. a P. Přemysl s krajany zakládají ekumenický Husův sbor Čechů a Slováků - Olga je jednatelkou a varhanicí v jedné osobě. Mezi duchovní dary našeho sboru patří, že jsme mohli léta poslouchat Přemysla Pittera, a tím jsme poznali sestru Olgu Fierzovou. Při bohoslužbách našeho sboru mimo jiné zpíváme ze zpěvníku, které Přemysl Pitter sám sestavil. Viz vložné vzpomínání Jaroslava Šimsy v časopise, kde děkuje za vzácný zpěvník P. P., který tam dostal. Znala jsem P. P. a O. F. z akademické YMCA, a jaké bylo mé potěšení, že se s nimi mohu setkávat každý týden ve shromáždění. Poznala jsem, že elán do práce, duch má stále svěží. Z jejich práce pro krajany vzniklo mnoho požehnání. Vedle záložného Husova sboru spoluzakládají Masarykův fond za pomoci československých spolků, jsou členy spolku Svatopluka Čecha, který vedla paní Štěpánka Čermáková, členka Armády spásy, jejich přítelkyně z Čech. Jsou spoluúčastní zakládání Československé dopiňovací školy, kde byla ředitelkou paní Valerie Machůlková, jejich spolupracovnice z Milíčova domu v Praze. Olga ráda českou školu navštěvovala a naslouchala výuce. Též se zúčastnila všech sokolských sietí v Zürichu a na okrskovém cvičení ve Winterthuru. Přemysl Pitter hovořil a přiznal se k členství v Sokole. Spolu s V. Machůlkovou přijali každý rok návštěvy k hrobu Bohuslava Martinů, kde se konaly koncerty

a přednášky. Oba O. I. P. organizovali spolu se spolkem Svatopluka Čecha pravidelné návštěvy Kostnice k výročí upálení M. J. Husa. U kamene kázal P. P. a projev měl pozvaný host. V Kostnici dával účastníkům doprovázela svým výkladem O. F. Jednou se nám přiznala, že přes českou reformaci se její víra upevnila. Přednášela o Kralické biblí, pro kterou měla připravenou malou přenosnou výstavu s obrazy. Provázela nás ona, Švýcarka, celou historii reformace a dokumentovala vznik Bible kralické. Tuto přednášku pořádala i pro švýcarské sbory v němčině. Její chloubou bylo ukázat pravou Kralickou biblí, kterou vlastnil. V kostele organizovala vánoční oslavu. Doprovázela nás při zpěvu koled. Všude byli O. F. a P. P. rádi viděni, krajani je rádi zvali k sobě, vždyť každého obohatili svou přítomností. Hlavní stěžejní práci bylo vydávání Hovorů s pisateli, korespondence s celým světem a vysílání v rozhlasu Svobodné Evropy, což činil P. P. již v táboře Valka. Mnoho lidí pomáhalo při vydávání Hovorů, dlouhá léta hlavní korekturu dělala V. Machulková. Do té vši práce a činnosti v roce 1976 umírá P. P. Sestra O. F. přijímá jeho smrt statečně jako křesťanka. Ujala se vydávání Hovorů s pisateli, chtěla ukončit daný úkol a připravit do tisku věci P. P. Spolu s Danielou Rajmonovou, naší farářkou, vedla po duchovní stránce náš sbor. I nadále se starala o příšle krajany a pomáhala, kde bylo třeba. ~~SMĚST V TO SONTI P.P.~~

V roce 1982, 7. dubna, když jsem s Olgou mluvila telefonem, mně sdělila, že má velkou bolest hlavy a požádala mě, abych jí pomohl při vykoupení, kdyby musela jít do nemocnice. Hned jsem začala hledat lékaře a druhý den jsme jeli k doktoru Holému do Jona. Pro výsledek prohlídky se měla Olga dostavit druhý den. Ráno měla Olga zamknuté dveře, a když je vyvratili, naši sestru Olgu v bezvědomí. Protože byla vyšetřena a zjištěno bylo ucpaní cévy v hlavě, okamžitě ji v nemocnici dr. Holý operoval a sestra Olga se nám uzdravila. Pokládala to za Boží řízení. Opět pracuje vytrvale na Hovorech a připravuje vydání díla P. P. Sestra Oize bylo dopřáno dočkat se v roce 1989 zámku. Předala mně dopis, abych se postarala o vytištění knihy Slovo Boží dětem. Připravila kazetu na setkání v Praze, nemohla přijet, protože se rozhodla si nechat operovat oči. Po operaci v nemocnici upadla z postele a po návratu domů nikdo netušil, že to jsou její poslední chvíle. Radovala se ze setkání svých dětí, ale Bůh rozhodl jinak.

A nyní vás zvu na návštěvu bytu O. F. a P. P. - Bydleli v malém městečku v Affoltern am Albis. Nádraží je zdobené květinami a cesta k nim je plná zahrad

s květy a krásnými stromy. Na konci městečka stojí moderní družstevní dům, kde bydleli ve zvýšeném přízemí. A tak vstupíme do malé předstíčky s věšákem vpravo a vlevo kuchyň a na konci malé chodbičky dva pokoje. Mejdříve vlevo, to je Švýcarsko - pokoj sestry Oly. V pokoji je krásný starobylý nábytek. Vše čisté, praktické, v rohu postel s krásným bílým vyšívaným přehozem. Vysoká skříň na šaty, široký prádelník se zásuvkami. Nábytek po rodičích a na psacím stole psací stroj s německými i českými typy. Na stěnách obrazy rodičů, tetičky, mladé Oly se sestrou a přáteli z Prahy. Olžino oblečení bylo vždy skromné, nechýběl šátek na hlavě pro bolest hlavy nebo ve městě malý klobouček. Nyní přicházím z chodby do pokoje P. P. do Československa. Velký pokoj s kvetoucím balkonem, krásné arkýřové okno plné květin, jednoduchá postel, až vojenská s pokrývkou a u balkonu psací stůl. Pod arkýřovým oknem velký kulatý stůl s židlemi pro hosty. Na stěnách plno knih a ročníky s Hovory s pisateli a se Sbratřením. Za života P. P. při návštěvě u nich jsme konali pobožnost jen krátkou i se zpěvem a po jeho smrti sestra O. v těchto krátkých pobožnostech pokračovala. V zasklené skříni fotografie přátel a vyznamenání O. F. a P. P., které oba dostali od izraelského státu za záchranu dětí. Na fotkách byli zachyceni při předávání pocty, měli z toho velikou radost a rádi listy a medaile ukazovali. Při každé návštěvě následovalo pohostění. Různé čaje a šťávy, obložené chleby, saláty a zelenina, které vyráběla Olga sama. Od sestry Mařenky Paškové, která jí často navštěvovala a vedla domácnost, se naučila vařit. Takže se mohla pochlubit, že umí uvařit dobrou bramborovou polévku, ovočné knedlíky, bramborové knedlíky, což vařila ještě P. P., když byli sami.

Ráda bych tímto poděkovala sestře O. F. jménem našeho sboru a jménem všech přátel a krajanů ve Švýcarsku za její obětavost pro druhé a za to, že pro nás lidí bez domova a vlasti byla velikou posilou a příkladem. Jsme vděční Bohu, že takovou svědkyni lásky dal nám poznati.

Erinnerung an die Zusammenarbeit mit Olga Fierz

Schwester O. F., die in der Schweiz geboren wurde, verbrachte ihre Jugend in Belgien, wo sie auch ihre pädagogische Ausbildung absolviert hatte. Zwei Faktoren waren für ihren Lebensweg prägend: Sicherheit ersicherten die Eindrücke während des ersten Weltkriegs ihre zarte Seele und vor allem beeinflusste die Bekanntschaft mit Pfemysl Pitter ihr ganzes zukünftiges Leben. Das sie armen und hilfsbedürftigen Kindern gewährt hat.

„Milijiv dům“ wurden Kinder, deren Eltern eine besonders lange Arbeitszeit hatten, gepflegt und versorgt, während des Krieges hatten P. P. und O. F. jüdischen Familien, in der Nachkriegszeit